

**T.C.
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
REKREASYON ANABİLİM DALI
REKREASYON PROGRAMI**

**TURİZMİN ÇEŞİTLENDİRİLMESİ KAPSAMINDA
“REKREASYON TURİZMİ”: İZMİR - ÇEŞME ÖRNEĞİ**

Selhan ÇALIKUŞU

**Danışman:
Doç. Dr. Pınar GÜZEL**

MANİSA-2018

**T.C.
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
REKREASYON ANABİLİM DALI
REKREASYON PROGRAMI**

**TURİZMİN ÇEŞİTLENDİRİLMESİ KAPSAMINDA
“REKREASYON TURİZMİ”: İZMİR - ÇEŞME ÖRNEĞİ**

Selhan ÇALIKUŞU

Danışman:
Doç. Dr. Pınar GÜZEL

MANİSA-2018

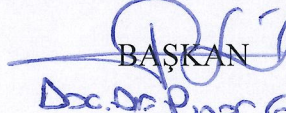
	T.C. MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ	Doküman Kodu	FRYL-031
	YÜKSEK LİSANS EĞİTİMİ FORMLARI	Yayınlanma Tarihi	26/03/2018
		Revizyon No/Tarih	2/23/03/2018
		Sayfa	1/1
Tez Savunma Sınavı Tutanağı			

TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI

Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 06.08.2018 tarih ve 27/26 sayılı toplantısında oluşturulan jürimiz tarafından Manisa Celal Bayar Üniversitesi Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği'nin 9. Maddesi gereğince Enstitümüz Rekreasyon Anabilim Dalı Rekreasyon Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Selhan ÇALIKUŞU'nun "Turizmin Çeşitlendirilmesi Kapsamında " Rekreasyon Turizmi " ; İzmir – Çeşme Örneği konulu tezi incelenmiş ve aday 15.08.2018 tarihinde saat 11:00'da jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini savunmasından sonra ³⁰ dakikalık süre içinde gerek tez konusu, gerekse tezin dayanağı olan anabilim dallarından jüri üyelerine sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin,

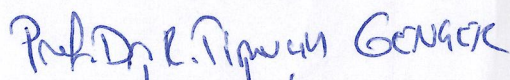
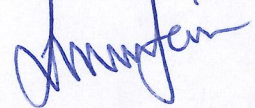
BAŞARILI olduğuna OY BİRLİĞİ
DÜZELTME yapılmasına * OY ÇOKLUĞU
RED edilmesine ** ile karar verilmiştir.

BAŞKAN
Doç. Dr. Pınar GÜZEL

ÜYE

Dr. Öğr. Üyesi: Melike ESENTAŞ

ÜYE

Prof. Dr. E. Pınar GÜZEL

Evet

Hayır

Tez, burs, ödül veya Teşvik programına (Tüba, Fullbright vb.) aday olabilir.

Tez, mutlaka basılmalıdır.

Tez, mevcut haliyle basılmalıdır.

Tez, gözden geçirildikten sonra basılmalıdır.

Tez, basımı gereksizdir.

* Bu halde adaya 3 ay süre verilir. İkinci tez savunma sınavında da başarısız olan öğrencinin Enstitü ile ilişkisi kesilir.

** Bu halde adayın Enstitü ile ilişkisi kesilir.

Hazırlayan
Enstitü Sekreteri

Onaylayan
Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Turizm Çeşitlendirmesi Kapsamında ‘Rekreasyon Turizmi’: İzmir-Çeşme Örneği” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilen eserlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

16.07.2018

Selhan ÇALIKUŞU

ÖZET

TURİZMİN ÇEŞİTLENDİRİLMESİ KAPSAMINDA “REKREASYON TURİZMİ”: İZMİR - ÇEŞME ÖRNEĞİ

Bu çalışmanın amacı İzmir-Çeşme yöresi özelinde turizmin çeşitlendirilmesi kapsamında rekreasyon turizmini inceleyerek, sektörde ürün çeşitlendirmesi adına turizm işletmelerinde sayısı artan rekreasyon faaliyetlerine yönelik arz ve talep potansiyellerinin araştırılması ve elde edilen bulgular ışığında eksik ve olumlu yönlerin tespit edilmesidir.

Çalışmada veri toplama yöntemi olarak nitel veri analizi tekniklerinden görüşme yöntemi kullanılmıştır. Örneklem Çeşme sınırları içinde yer alan ve bünyesinde turizm amaçlı rekreasyon etkinliklerinin bulunduğu 7 işletmenin sahipleri, pazarlama ve satış müdürleri ile çalışanlarının yer aldığı topluluk içinden seçilmiştir.

Çalışmada araştırmacı tarafından ses kaydına alınan katılımcı değerlendirmeleri yazıya dökülerek bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Veriler iki farklı kişi tarafından “Nvivo 10” nitel analiz bilgisayar programı aracılığı ile tema ve alt temaları dikkate alınarak kodlanmış, verilerin birbiriyle örtüşen temaları gruplandırılmıştır. Elde edilen veriler daha önce belirlenen temalara göre kategorilendirilmiş ve içerik analizi ile kodlar düzenlenmiştir. Kodlayıcılar arasındaki uyumu gösteren Cohen kappa istatistiği ($r= 0.87$) hesaplanmıştır. Değer, kodlar arasında çok iyi düzeyde uyum olduğunu göstermektedir.

Kişisel bilgi formlarından elde edilen verilerin analizi sonucunda katılımcıların demografik özelliklerine ve işletmelerin tesis kapasitelerine ilişkin bulgular grafikler halinde sunulmuştur. Katılımcıların araştırma sorularına verdiği cevaplardan yola çıkarak veriler dört ana tema altında analiz edilmiştir. Bu ana temalar, “rekreasyonel turizm algısı”, “dünyada ve Türkiye’de rekreasyonel turizm eğilimleri”, “Türkiye’nin rekreasyonel turizm potansiyeli” ve “geliştirilebilir rekreasyonel turizm çeşitliliği” şeklinde sıralanmıştır.

Rekreasyonel turizm algısı ana teması altında “gelir kaynağı olması”, “turizm alanındaki sorunların bu alanın oluşmasını sağlaması”, “tatil için tercih sebebi olması” ve “iletişim kurmayı kolaylaştırması” kodlarına ulaşılmıştır. Dünyada ve Türkiye’de rekreasyonel turizm eğilimleri teması altında “yerli turist için ekonomik engeller olduğu”, “turizm fuarlarının önemi”, “yatırımların karşılık bulması”, “yatırımların

arttırılması gerektiği” ve “Türkiye’de eğilimlerin yetersizliği” kodları elde edilmiştir. Türkiye’nin rekreasyonel turizm potansiyeli ana teması irdelendiğinde “gelişmekte olduğu”, “Çeşme için konaklama ve arazi yetersizliği”, “yapısına uygun aktivitelerin üretilmesi gerektiği”, “Urla ve Karaburun tercih edilmekte”, “büyük potansiyele sahip” ve “güçlüklerle karşılaştığı” kodları tespit edilmiştir. Son olarak, geliştirilebilir rekreasyonel turizm çeşitliliği teması altında ise “projeler geliştirilmesi gerektiği”, “yatırımların arttırılması gerektiği”, “sorunlara ortak çözüm merkezlerinin geliştirilmesi”, “belediye desteğinin önemi”, “alt-üst yapı çalışmalarının gerekliliği” ve “reklam ihtiyacının olduğu” kodlarına ulaşılmıştır.

Sonuç olarak, çalışmada elde edilen çıktılar kapsamında, Çeşme yöresi özelinde ülkemizde turizmin çeşitlendirilmesi adına rekreasyon faaliyetlerinin geliştirilmesine yönelik araştırmacılar, işletmeciler, kamu kurumları, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları için öneriler getirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Rekreasyon, turizm, çeşitlendirme, rekreasyon turizmi, Çeşme

ABSTRACT

RECREATIONAL TOURISM IN THE FRAME OF TOURISM DIFFERENTIATION: IZMIR - CESME CASE

This study endeavors to examine recreational tourism in the frame of tourism differentiation, to analyse demand and supply potentials for recreational activities that have gained growing interest of tourism establishments, and with the help of study results to present strengths and weaknesses of the sector by specifically focusing on Izmir-Cesme region.

Interviews, one of the tools of qualitative data analysis, were used as data collection method in the study. The sample was selected among the owners, sales and marketing managers and employees of seven establishments offering recreational facilities to customers in Cesme district.

Recorded voices of participants were converted into prose and data were coded by considering main themes and sub-themes with the help of “Nvivo 10” qualitative analysis software by two professionals. Coherent themes were grouped, data were categorized under the themes and codes were defined by content analysis. Cohen kappa statistics that shows coherence between encoders were calculated as $r = 0.87$. Thus, the value implies high coherence between raters at very good level.

The data, regarding participants’ demographic information and establishments’ facility capacity, were obtained from the personal information forms and presented in graphics. Based upon the responses of participants the data were analysed under four main themes. These themes are identified as “recreational tourism perception”, “recreational tourism trend in the world and in Turkey”, “Turkey’s recreational tourism potential” and “improvable differentiation of recreational tourism”.

Under recreational tourism perception theme “source of income”, “problems in tourism created this field”, “reason for holiday preference”, and “ease communication” codes were reached. Under recreational tourism trend in the world and in Turkey theme “there are economic burden for domestic tourists”, “importance of tourism fairs”, “return of investments”, “need for additional investments”, and “insufficiency of tendency in Turkey” codes were reached. When Turkey’s recreational tourism potential theme was analysed “developing”, “scarcity of accommodation and land in Cesme”, “preference for Urla and Karaburun”, “having high potential”, and “having

difficulties” codes were identified. Lastly, under improvable differentiation of recreational tourism theme “requirement for project development”, “requirement for investments”, “setting up joint solution platform for problems”, “the importance of municipality support”, “requirement for infrastructure and superstructure works”, and “necessity of promotion” codes were defined.

Finally, in the scope of the outcomes derived from Cesme region, this study brings suggestions for researchers, tourism establishments, government authorities, local administrations and non-governmental organizations to enhance the role of recreational activities for tourism differentiation in Turkey.

Key Words: Recreation, tourism, differentiation, recreational tourism, Cesme

TEŞEKKÜR

Manisa Celal Bayar Üniversitesi' nde yüksek lisans eğitime başladığım andan itibaren tüm öğrencilerine olduğu gibi bana da her zaman sabırla yol gösteren, akademik çalışmalarımı teşvik eden, özellikle yüksek lisans tez sürecinin her aşamasında bilgi ve görüşleriyle beni yönlendiren, ihtiyaç duyduğum anlarda motive eden çok değerli hocam ve danışmanım Doç. Dr. Pınar GÜZEL' e sonsuz teşekkürlerimle beraber en içten sevgi ve saygılarımı sunarım.

Lisans eğitimime başladığım andan itibaren benden desteğini hiç esirgemeyen, bana yol gösteren değerli hocam Prof. Dr. Timuçin GENCER' e teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım.

Çalışmamın tez yazım sürecinde gösterdiği ilgiden dolayı Dr. Öğr. Üyesi Melike ESENTAŞ' a teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmamın analiz kısmına yapmış olduğu değerli katkılar vesilesiyle AraŐ. Gör. Hülya ÜNLÜ' ye teşekkürlerimi sunarım.

Tez yazım sürecinde her safhasında desteğini esirgemeyen kardeşim Dr. Fatih'e çok teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
TEZ SAVUNMA SINAV TUTANAĞI	iii
YÖK VERİ GİRİŞ FORMU	iv
YEMİN METNİ	v
ÖZET.....	vi
ABSTRACT	viii
TEŞEKKÜR	x
İÇİNDEKİLER	xi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiv
TABLolar LİSTESİ.....	xv
ŞEKİLLER, MODELLER VE GRAFİKLER LİSTESİ.....	xvi
EKLER LİSTESİ	xvii

GİRİŞ	1
a. Araştırmanın Amacı	3
b. Araştırmanın Önemi.....	3
c. Problem Cümlesi	4
d. Araştırma Soruları	4
e. Sınırlılıklar	4
f. Sayıtlar.....	5
g. Tanımlar	5

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. TURİZM VE TURİZMİN ÇEŞİTLENDİRİLMESİ	7
1.1.1. Turizm Kavramı	7
1.1.2. Turizmin Özellikleri.....	8
1.1.3. Turizm Çeşitleri	9
1.1.3.1. Katılan Kişi Sayısına Göre Turizm Çeşitleri	9
1.1.3.2. Yaşa Göre Turizm Çeşitleri	10
1.1.3.3. Ziyaret Edilen Yerlere Göre Turizm Çeşitleri	11
1.1.3.4 Katılımcıların Ekonomik Güçlerine Göre Turizm Çeşitleri.....	12
1.1.3.5. Katılanların Amacına Göre Turizm Çeşitleri.....	12
1.1.3.6 Turizmin Gerçekleştirildiği Döneme Göre Turizm Çeşitleri.....	13
1.1.3.7. Kullanılan Ulaşım Aracına Göre Turizm Çeşitleri	14

1.2. REKREASYON TURİZMİ	15
1.2.1. Rekreasyonun Tanımı	15
1.2.2. Rekreatif Etkinlikler	17
1.2.2.1. Rekreatif Etkinlik Çeşitleri	17
1.2.2.2. Bireylerin Rekreatif Etkinliklere Katılımını Etkileyen Unsurlar	20
1.2.3. Rekreasyon-Turizm İlişkisi	22
1.2.4. Rekreasyon Turizmi	23
1.2.4.1. Rekreasyon Turizmine Yönelik Tesisler	24
1.3. TURİZMİN ÇEŞİTLENDİRİLMESİNDE REKREASYONUN ROLÜ	26
1.3.1. Turizmin Çeşitlendirilmesi	26
1.3.2. Çeşitlendirmede Rekreasyonun Rolü	28
1.4. TÜRKİYE’DE TURİZMİN VE REKREASYON TURİZMİNİN GELİŞİMİ ..	29
1.4.1. Türkiye’de Turizm	29
1.4.2. Türkiye’de Turizmin Çeşitlendirilmesi	36
1.4.3. İzmir ve Çeşme’de Turizm	39
1.4.3.1. Çeşme’de Turizm	42

İKİNCİ BÖLÜM

2.1. YÖNTEM.....	47
2.1.1. Araştırma Modeli	47
2.1.2. Veri Toplama Yöntemi ve Araçları	48
2.1.3. Çalışma Grubu (Katılımcılar)	49
2.1.4. Katılımcı Profilleri	50
2.1.5. Araştırma Yapılan Alan	54
2.1.6. Araştırmacının Rolü	54
2.1.7. Verilerin Analizi	55
2.1.8. Geçerlilik ve Güvenilirlik	56
2.1.9. Araştırma Etiği	57

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.1. BULGULAR.....	59
--------------------	----

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.1. SONUÇLAR	70
4.1.1. Demografik Özelliklere İlişkin Sonuçlar	70

4.1.2. İşletme Kapasitelerine İlişkin Sonuçlar	71
4.1.3. Rekreasyon Turizmi Algısına İlişkin Yönetici Görüşlerinden Elde Edilen Sonuçlar	71
4.1.4. Dünyada ve Türkiye’de Rekreasyon Turizmi Eğilimlerine İlişkin Yönetici Görüşlerinden Elde Edilen Sonuçlar	72
4.1.5. Türkiye’nin Rekreasyon Turizmi Potansiyeline İlişkin Yönetici Görüşlerinden Elde Edilen Sonuçlar	72
4.1.6. İzmir-Çeşme’de Rekreasyon Turizminin Geliştirilmesine ve Turizm Olanaklarının Çeşitlendirilmesine İlişkin Yönetici Görüşlerinden Elde Edilen Sonuçlar	73
4.2. TARTIŞMA	73

BEŞİNCİ BÖLÜM

5.1. ÖNERİLER	77
5.1.1. Araştırmacılara Yönelik Öneriler	77
5.1.2. Özel Sektör İşletmelerine, Kamu Kurumlarına, Yerel Yönetimlere ve Sivil Toplum Kuruluşlarına Yönelik Öneriler	77
5.1.2.1 Turizm işletmelerine yönelik öneriler	77
5.1.2.2 Kamu kurumlarına yönelik öneriler	78
5.1.2.3. Yerel yönetimlere yönelik öneriler	79
5.1.2.4. Sivil toplum kuruluşlarına yönelik öneriler	79
KAYNAKÇA	81
EKLER.....	90

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ÇEŞTOB	: Çeşme Turistik Otelciler Birliği
GSMH	: Gayrisafi Milli Hasıla
TDK	: Türk Dil Kurumu
TURSAB	: Türkiye Seyahat Acentaları Birliği
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
TÜSİAD	: Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Dünyada Turistlerin En Fazla Ziyaret Ettikleri Ülkeler

Tablo 2: Dünyada En Çok Turizm Gelirine Sahip Ülkeler

Tablo 3: Yıllara Göre Türkiye’de Turizm Gelirlerinin GSMH ve İhracata Oranı

Tablo 4: Türkiye’de Yıllara Göre Tesis Sayısı ve Yatak Kapasitesi

Tablo 5: Türkiye’de Yıllara Göre Turizm Verileri

Tablo 6: İzmir’de Yıllara Göre Turist Sayısı

Tablo 7: İzmir’de Turistik Tesis Kapasitesi

Tablo 8: İzmir’de Turizm Amaçlı Sportif Faaliyet Belgeleri

Tablo 9: Çeşme’de Yıllara Göre Turist Sayısı ve Geceleme Ortalamaları

Tablo 10: 2017 Yılı İtibariyle Çeşme’de Turistik Tesis Kapasitesi

Tablo 11: Katılımcıların Kişisel Bilgileri

ŞEKİLLER, MODELLER VE GRAFİKLER LİSTESİ

ŞEKİLLER

Şekil 1: İzmir İli ve Çeşme İlçesinin Konumu

MODELLER

Model 1: Rekreatyyonel Turizm Algısı

Model 2: Dünyada ve Türkiye’de Rekreatyyonel Turizm Eğilimleri

Model 3: Türkiye’nin Rekreatyyonel Turizm Potansiyeli

Model 4: Geliştirilebilir Rekreatyyonel Turizm Çeşitliliği

GRAFİKLER

Grafik 1: Katılımcıların Çalıştıkları İşletmelerin Sahip Olduğu Sportif Rekreatyasyon Tesisleri

Grafik 2: Katılımcıların Çalıştıkları İşletmelerin Sunduğu Su Sporları Aktiviteleri

EKLER LİSTESİ

EK 1: Kişisel Bilgi Formu

EK 2: Görüşme Soruları

EK 3: Etik Kurul Onay Formu

EK 4: Ses Kayıt Cihazı İzin Formu

GİRİŞ

Teknolojinin hızla geliştiği günümüz dünyasında çevre kirliliği, hızlı kentleşme, tekdüze ve sıkıcı bireysel yaşantı gibi bu döneme özgü gelişmelerin beraberinde getirdiği çeşitli olumsuzluklar toplumlarda bireyleri yıpratmaktadır. Bu negatif davranışların indirgenmesinde bedenen ve ruhen yenilenmek anlamına gelen rekreasyon ile mümkün kılınmaktadır. Karaküçük (2008: 75) rekreasyonu; insanın yoğun iş yükü, sıradan ve rutinleşmiş hayat tarzı veya çevresel etkilerden olumsuz etkilenen bedeni ve manevi sağlığını tekrar elde ederek korumak zevk ve haz amacıyla kişisel doyum sağlayacak, çalışma ve zorunlu ihtiyaçlar için ayrılan zaman dışında kalan bağımsız ve bağlantısız serbest zaman içinde, isteğe bağlı ve gönüllü olarak kişisel veya grup içinde gerçekleştirdiği etkinlikler şeklinde tanımlamıştır.

Rekreasyonel etkinliklere katılarak serbest zamanlarını aktif geçiren bireylerin özellikle fiziksel, bilişsel ve sosyal gelişimi destekleyici etkinlikler ile uğraşması sonucunda, bireylerde sağlıklı bir yaşam, fiziksel ve zihinsel sağlığın korunması, geliştirilmesi ve sosyalleşme gibi sonuçları beraberinde getirerek yaşam kalitesinde de artış sağlanmaktadır. Bu nedenle “aktif serbest zaman” bilincinin önemi vurgulanmalı ve rekreatif etkinliklerin gerçekleştirilebileceği aktivite alanları, dinlenme ve eğlenme ortamları ile ilgili plan ve toplum tabanlı proje sayılarının ve uygulanabilirliklerin artırılması gerekmektedir.

Rekreatif faaliyetler gerek bireylerin fiziksel ve ruhsal gelişimi gerekse bireylerin toplumsal etkileşiminin geliştirilmesi açısından oldukça önemlidir. Bu sebeple rekreasyon alanında hizmet veren kuruluşların bireyleri rekreatif etkinliklere katılımını teşvik etmekte önem arz etmektedir. Bu katılımın teşviki turizm rekreasyonu sayesinde sağlanabilmektedir. Rekreasyon turizm ile yakından ilişkili bir kavramdır. Sezgin (1995: 14) turizmi şu şekilde tanımlamıştır: “Devamlı olarak yaşanılan yer dışına, tüketici olarak tatil, dinlenme, eğlence, kültür ve benzeri ihtiyaçların giderilmesi amacıyla yapılan seyahat ve geçici konaklama hareketine turizm denir”. Bu etkinliklere belirli bir sınırlama getirmemekle birlikte en belirginleri aile ziyareti, dinlenme ve eğlenme, gezip görme merak macera arayışı, güzeli yakalama, kültür, din, sağlık, spor, doğayla bütünleşme, kongre ve toplantılara katılma şeklinde sıralanabilir (Aktaş, 2002: 24).

Ekonomik ve sosyal gelişme ile doğru orantılı olarak bireylerin daha çok seyahat etmeye başlaması turizmin bir sektör olarak gelişmesini sağlamış ve bu gelişme süreci içinde birtakım yapısal değişiklikler oluşmuştur. Bunların arasında en önemlisi önceleri sadece zengin sayılabilecek insanların seyahat etmelerinin söz konusu olması iken, günümüzde mütevazı bütçeli insanların da seyahat edebilecek olanaklarına kavuşmuş olmalarıdır. Böylece zaman içerisinde bir kitle hareketine dönüşen turizm kendine özgü üretim ve tüketimi ile bir sektör halini almıştır. Bu sektör ile birlikte turizmin çeşitlendirilmesi kavramı da turizm terminolojisi içinde en sık kullanılan terimler arasında yer almaya başlamıştır (Altınöz, 2010: 21).

Leberman ve Mason (2002: 5) rekreasyon turizmini artan insan nüfusuna bağlı olarak ortaya çıkan talep, talebi ortaya çıkaran ihtiyaçlar ve bu talebi karşılayabilecek arzın rekreasyon işletmeleri ile karşılanması şeklinde aşamalandırmışlardır. Rekreasyon turizminde doğal ve beşeri değerler kaynak olarak kullanılmaktadır. Rekreasyon işletmeleri turizmin çeşitlendirilmesi kapsamında sektörel bazda hizmet vermektedirler.

Türkiye coğrafi konumu, zengin tarihi ve kültürel mirası, genç, eğitilmiş ve yoğun nüfusu ve gelişmekte olan ekonomisiyle dünyanın dinamik turizm potansiyeline sahip ülkelerinden biridir. Türkiye’de turizm potansiyeli geliştirilebilecek alanlara sahip ilçelerin başında kuşkusuz Çeşme gelmektedir. Çeşme’nin mevcut turizm potansiyeline katkı sağlayacak önemli turizm çeşitlerinden biri de rekreasyon turizmidir.

Bu çalışma, Çeşme yöresinde faaliyet gösteren ve bünyesinde rekreasyon turizmine ait turistik etkinliklere yer veren işletmelerin rekreasyon turizmine bakış açısını irdelemeyi, dünyada ve ülkemizde turizm işletmecilerinin rekreasyon turizmine yönelik gelişmelere ilgisini değerlendirmeyi, Çeşme’de rekreasyon turizmine yönelik atılacak adımları somutlaştırmayı hedeflemekte ve bu alandaki literatüre katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Bu amaca ulaşmak adına çalışma teorik çerçevenin yanı sıra sahadaki bireylerin görüş ve değerlendirmelerini aktaracak biçimde düzenlenmiştir.

Bu kapsamda, çalışmanın birinci bölümünde, turizm kavramı ve turizmin özelliklerinin ele alınmasının ardından, turizm çeşitleri ile ilgili genel bilgilere yer verilmektedir. Rekreasyonun tanımı ve rekreatif etkinlik çeşitleri incelenmektedir. Buradan hareketle, rekreasyon ile turizm arasındaki ilişki, rekreasyon turizminin ortaya çıkışı ve evrildiği mevcut durum irdelenmektedir. Ayrıca, turizmin

çeşitlendirilmesi kavramı açıklanmakta ve rekreasyon turizminin turistik ürün çeşitlendirilmesindeki rolü incelenmektedir. Son olarak, Türkiye, İzmir ve Çeşme özelinde turizmin ve rekreasyon turizminin gelişim sürecine ilişkin bilgi verilmekte, turizmin çeşitlendirilmesine dair girişimler özetlenmekte ve güncel turizm verileri üzerinden değerlendirmeler yapılmaktadır.

İkinci bölümde, araştırma kapsamında görüşme yaklaşımı ve “yarı yapılandırılmış görüşme” formu kullanılarak Çeşme turizm yöresinde rekreasyon turizmi kapsamında değerlendirilen hizmetler sunan işletmelerden toplanan verilerle yürütülen araştırmanın yöntemi açıklanmakta, üçüncü bölümde bulgular hakkında bilgi verilmektedir.

Dördüncü bölüm olan sonuç ve tartışma bölümünde, rekreasyon turizminin ürün çeşitlendirmesine katkısına dair genel bir değerlendirme yapılmakta olup, Çeşme özelinde ulaşılan bulgular üzerinden Türkiye’de bu alandaki eksiklikler ortaya konmaktadır.

Beşinci bölümde ise rekreasyon turizminde görülen aksaklıkların giderilmesine yönelik gerçekleştirilebilecek girişimler ve alınacak önlemlere ilişkin araştırmacılara, turizm işletmelerine, kamu kurumlarına, yerel yönetimlere ve sivil toplum kuruluşlarına yönelik öneri, düşünce ve değerlendirmeler sunulmaktadır.

a. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı turizmin çeşitlendirilmesi kapsamında “rekreasyon turizmi” ni inceleyerek, son yıllarda hızlı bir gelişim gösteren turizm alanında, ürün çeşitlendirmesi kapsamında yapılan rekreasyon turizmi alanındaki arz ve talep potansiyellerinin araştırılması ve elde edilen bulgular ışığında, bu alanda yeterli ve eksik yönlerin tespit edilmesidir.

b. Araştırmanın Önemi

Ülkemizde turizm sektörü milli gelirin artırılması ve döviz kazanımı açısından en önemli gelir kalemlerinden birini oluşturmaktadır. Ülkemizin doğal güzellikleri, tarihi ve kültürel mirası yurtiçi ve yurtdışından kaynaklı turist hareketlerinin yıldan yıla katlanarak artışı sağlamaktadır. Geçtiğimiz otuz yıl boyunca turizm altyapısı ve konaklama işletmelerine yönelik yapılan yatırımlar bu talebin karşılanması adına önemli katkı sağlamıştır. Dinamik bir kavram olarak nitelendirebileceğimiz turizm, insanların beklenti, ihtiyaç ve yaşam kültürlerindeki değişimlerle orantılı ve eşzamanlı

olarak farklılaşmaktadır. Bu bağlamda, özellikle son yıllarda yeni bir kavram olarak ortaya çıkan rekreasyon turizmi ülkemizdeki turizm potansiyelinin geliştirilmesi açısından bakir bir alan olarak görülmektedir.

İzmir çevresindeki en önemli turizm merkezlerinden biri olan Çeşme yöresi yerli ve yabancı turistler için bir çekim merkezi haline gelmiştir. Çeşme ve dolayındaki yerleşim merkezlerinin turizm potansiyellerinin artırılması adına rekreasyon etkinlikleri odaklı yeni turistik faaliyet arzının artırılmasının önem arz etmektedir.

Bu kapsamda, bu nitel çalışma Çeşme yöresi özelinde turizm ve rekreasyon turizmi odaklı olarak devlet veya özel sektör işbirliğiyle yapılması planlanan yatırımlara bir fikirsel altyapı olması, mevcut işletmelerinin turizme dair vizyonun geliştirilmesi ve literatüre katkı sağlaması açısından önem arz etmektedir.

c. Problem Cümlesi

Çeşme yöresinin turizm potansiyeli kapsamında rekreasyon turizminin yeri, önemi ve geleceği nedir?

d. Araştırma Soruları

1. Genel anlamda turizm çeşitleri içerisinde rekreasyon turizmine bakış açınız nedir?
2. Dünyada ve Türkiye’de rekreasyon turizmine yönelik eğilimler hakkında ne düşünüyorsunuz?
3. Rekreasyon turizmine yönelik gelişim gösteren eğilim sizce ülkemizde karşılık buluyor mu ve rekreasyon turisti profili ülkemizde de oluşuyor mu?
4. Genelde ülkemizin özelde ise Çeşme’nin rekreasyon turizmi potansiyelini nasıl değerlendiriyorsunuz?
5. Rekreasyon turizminin geliştirilebilmesi için Çeşme yöresinde neler yapılabilir?

e. Sınırlılıklar

Çeşme yöresinde faaliyet gösteren ve bünyesinde rekreasyon etkinlikleri gerçekleştiren, belirli bir müşteri potansiyelinin üzerine hizmet veren seçkin işletmelerin yatırım kararlarının alınmasına doğrudan etki eden kadın/erkek yöneticileri veya işletme sahipleriyle sınırlandırılmıştır.

f. Sayıtlar

1. Araştırmada kullanılmak üzere hazırlanan görüşme sorularının, araştırmanın amacına hizmet ettiği varsayılmıştır.
2. Araştırmaya katılan yetkililerin, bu araştırmada uygulanacak görüşme sorularının kendi istekleri doğrultusunda dürüst ve içtenlikle cevap verdikleri varsayılmıştır.

g. Tanımlar

Turizm: insanların gezme, görme, bilinmeyenleri öğrenme, dinlenme, eğlenme, spor, alışveriş gibi çalışma dışı turistik amaçlarla geçici seyahatleri, seyahatleri süresince en az bir gece konaklamaları ve turizm işletmelerinin ürettikleri ürünleri satın almalarıyla ilgili olaylar ve ilişkiler bütünüdür (Hazar, 2007: 4)

Serbest zaman: İşte zorunlu olarak bulunulan, uyku ve diğer temel ihtiyaçlar için harcanan zamanın dışında bireye kalan zaman olarak tanımlanmıştır (Veal, 1992: 3).

Diğer bir tanımlamada, serbest zaman kişinin kullanma şekli üzerinde durarak çalışma, iş amaçlı seyahat ve diğer zorunlu faaliyetlerinden arta kalan vakitlerde dinlenme, oyalanma, kendini geliştirme veya sosyal başarı amaçlı etkinlikler için bireye kalan zaman şeklinde ifade edilmiştir (Gist ve Fava, 1964: 411).

Rekreasyon: Pigram (1983: 3) rekreasyonu serbest zamanlarda mutluluk ve tatmin amacıyla gönüllü olarak yapılan faaliyetler olarak tanımlamıştır.

Kraus (1978: 37) ise, katılımcıların serbestçe seçtikleri faaliyetleri serbest zamanlarında gerçekleştirmeleri, faaliyetten memnuniyet, tatmin veya heyecan almaları veya kişisel ve sosyal fayda sağlamaları olarak tanımlamıştır.

McLean, Hurd ve Rogers'a (2011: 6) göre rekreasyon, insanların serbest zamanlarında, eğlence, dinlenme, haz arayışı ve kişisel gelişim amacıyla, tüm sorunluluklarında kurtulduktan sonra, gönüllü olarak katıldıkları, entelektüel, sosyal ve fiziksel ihtiyaçlardan kaynaklanan, el sanatları, güzel sanatlar, müzik, drama, spor, seyahat, turizm ve benzeri etkinliklerdir.

Karaküçük ve Akgül (2016: 329), günümüz modern dünyasında rekreasyonun bireyin dinlenme, yenilenme ve motive olma ihtiyacını karşılayan, serbest zamanlarında bireysel veya grup olarak, aktif veya pasif, açık veya kapalı, kent veya kırsal alanlarda gönüllü katıldığı eğlenceli, zevkli etkinliklerin bütününe kapsadığını ifade etmektedir.

Rekreasyon turizmi: Bireylerin serbest zamanlarını değerlendirmek için rekreatif etkinliklere katılmak üzere sürekli ikamet ettikleri yerlerin dışına seyahat etmeleriyle oluşan turizm faaliyetleri olarak tanımlanmıştır (Hazar, 2014: 42).

Turizmin çeşitlendirilmesi: turizm piyasasında turistik ürün veya hizmet üreten bir işletmenin; mevcut turizm piyasası payını geliştirmek amacıyla, çeşitli yöntemlerle turizm arzını arttırma ve farklılaştırma yönündeki faaliyetleridir(Kulu, 1994: 39).

Bir diğer tanıma göre turizm çeşitlendirmesi, turizm ürünlerinin farklı turizm kaynaklarıyla zenginleştirilmesi olarak ifade edilmektedir (Alkan, 2015: 219).

Yürük (1999: 31) ise turizmin çeşitlendirilmesini “ölkeler veya işletmeler tarafından turizm pazarındaki payı arttırmak, iç ve dış rekabet koşullarına uyum sağlamak ve artan talebe cevap verebilmek amacıyla çeşitli yöntemlerle turizm arzını arttırma ve farklılaştırma yönündeki tüm faaliyetler” şeklinde tanımlamıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. TURİZM VE TURİZMİN ÇEŞİTLENDİRİLMESİ

1.1.1. Turizm Kavramı

Bireylerin turistik etkinlikleri amaç, hedef, içerik ve kapsam açısından farklılıklar gösterdiğinden, turizm kavramı da genel ve teknik anlamlarda çeşitli biçimlerde tanımlanmıştır. Turizm olgusunun diğer disiplinlerle olan karmaşık ilişkisi ve çok boyutlu yapısı ortak bir tanımlama yapılmasını zorlaştırmaktadır. Dolayısıyla, her disiplinin bakış açısına göre farklı tanımlar ortaya çıkmaktadır (Toskay, 1989: 19). Jennings (2007: 9) zamanla değişen sosyal, kültürel, siyasi, ekonomik ve dini değer, beklenti ve önceliklerin turizmin tanımlanmasına ve yorumlanmasına etki ettiğini belirtmektedir. Bu etkinin yerel seviyeden başlayarak küreselleşmenin de etkisiyle uluslararası alana yayıldığını aktarmaktadır.

Turizm, Latince kökenli bir sözcüktür. Latince’de belirli bir merkez etrafında dönmeyi, etrafını dolaşmayı ifade eden “tornare” ve Yunanca’daki “tornos” kelimesinden günümüz İngiliz ve Fransız dillerinde de kullanılan “tour” sözcüğü türetilmiştir. Tour sözcüğü, “hareket edilen yere dönmek şartıyla yapılan seyahat” anlamına gelmektedir. Tour sözcüğünden ise “tur yapan” anlamına gelen turist ve “tur yapma faaliyeti” ne karşılık gelen turizm kelimeleri türetilmiştir (Bayer, 1992: 3). Gerçek anlamda “turizm” ve “turist” kavramları 19. yüzyılın ilk yarısında İngiliz dilinde yer almıştır. Turizm zamanla gelişerek 19. yüzyılın sonlarına ve 20. yüzyılın başlarına doğru ekonomik bir faaliyet özelliği kazanmış ve bilimsel açıdan ele alınmıştır (Toskay, 1989: 20).

Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü - UNWTO (2014: 1), turizmi ziyaretçilerin tüm faaliyetleri olarak tanımlamaktadır. Bu tanımlamada kullanılan faaliyetler ise ziyaretçilerin düzenli olarak yaşadıkları ortamın dışında özel bir zaman diliminde ekonomik anlamda tüketici olarak dâhil oldukları etkileşimleri ifade etmektedir.

Türk Dil Kurumu - TDK (2017: 1) Genel Türkçe Sözlüğü’nde “turizm” terimi “dinlenme, eğlenme, görme, tanıma vb. amaçlarla yapılan gezi” veya “bir ülkeye veya bir bölgeye turist çekmek için alınan ekonomik, kültürel, teknik önlemlerin, yapılan çalışmaların tümü” şeklinde tanımlanmaktadır. Bu bağlamda, turizm; bireylerin

gerçekleştirdiği eylemlerin yanı sıra bireylerin ilgilerini çekmek amacıyla kurumlar ve hizmet sunan işletmeler tarafından yürütülen faaliyetlerin tümünü içermektedir.

Bu bağlamda, turizm; insanların gezme, görme, bilinmeyenleri öğrenme, dinlenme, eğlenme, spor, alışveriş gibi çalışma dışı turistik amaçlarla geçici seyahatleri, seyahatleri süresince en az bir gece konaklamaları ve turizm işletmelerinin ürettikleri ürünleri satın almalarıyla ilgili olaylar ve ilişkiler bütünüdür (Hazar, 2007: 4).

Turizm, serbest zaman ve rekreasyonel faaliyetleri esas alan boyutlarıyla da yaygın olarak tanımlanmıştır. Pearce (1995: 1) turizmi, serbest zaman ve rekreasyonel amaçlı seyahat ve geçici konaklama seyahatlerinden ortaya çıkan bir olay ve ilişkiler bütünü olarak ele almıştır. Leiper (1979: 390) ise turizmi, serbest zaman değerlendirmesine ilişkin geziler ve seyahatler olarak tanımlamıştır. Bu anlamda, turizm, serbest zaman ve rekreasyon benzer temel karakteristikleri ve teorileri paylaşmaktadır (Garda, 2014: 24).

1.1.2. Turizmin Özellikleri

Sosyal, ekonomik, kültürel, dini ve siyasal açıdan farklı bakış açılarıyla ele alındığında turizm kavramına ilişkin farklı tanımlamalar yapılmaktadır. Tanımlamalardan görüldüğü üzere, çeşitli görüşler turizm olgusunun farklı özelliklerini ön plana çıkarmaktadır. Bu itibarla, turizmin özelliklerini genel anlamda aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür (Hazar, 2014: 7-8; Karaküçük, 2016: 11; Altınöz, 2010: 7).

- Turizm, insanların çalışma ve para kazanma dışındaki amaçlarla geçici seyahatlerine ilişkindir.
- Boş ve serbest zaman değerlendirme etkinlikleriyle ilgilidir.
- İnsanların sürekli ikamet ettikleri yerlerin dışında gerçekleşmekte olup, kalıcı yerleşme amacı taşımayan bir faaliyettir.
- Serbest bir ortam içinde ve özgür irade beyanı ile yapılan faaliyetlerdir.
- Çok çeşitli amaçlarla gerçekleştirilebilir.
- Kişisel veya toplu şekilde gerçekleştirilebilir.

- Turistlerin seyahatleri süresince mal ve hizmet talep etmeleri, aynı zamanda turizm işletmelerinin ihtiyaç duyduğu altyapı ve üstyapı yatırımları gerektirmesi nedeniyle ekonomik bir nitelik taşır.
- Sadece seyahat ve konaklamadan oluşan bir faaliyet olmayıp, aynı zamanda seyahat ve konaklamanın ortaya çıkardığı kurumlar, işletmeler, faaliyetler ve davranışlardan oluşan bir endüstridir.
- Mevsimselliğin yoğun etkisi altında kalmaktadır.
- Hizmetlerin tamamına yakını insanlar tarafından gerçekleştirildiğinden, istihdam yaratan emek yoğun bir endüstridir.
- Sosyoloji, psikoloji, hukuk, coğrafya, işletmecilik, tarih, ekoloji gibi bilim dallarıyla yakın etkileşim içindedir.

1.1.3. Turizm Çeşitleri

Turizm faaliyetlerinin kesin çizgilerle birbirinden ayrılarak sınıflandırılması mümkün değildir. Katılımcılar turizmin bir çeşidi kapsamında turistik bir faaliyet içinde bulunurken, aynı zamanda ayrı bir turizm çeşidi kapsamına giren bir faaliyette de bulunmuş olabilirler. Örneğin, yaz aylarında denize kıyısı olan antik bir beldeye seyahat eden birinin, bu vesileyle denize girmesi, aynı zamanda denizde dalış yapması turizm çeşitlerinin birçoğunun içine girecek faaliyetler gerçekleştirilmesine neden olacaktır.

Literatürde genel olarak turizm faaliyetleri katılan kişi sayısına, katılanların yaşlarına, ziyaret edilen yerlere, katılanların sosyo-ekonomik durumlarına, katılanların amacına, gerçekleştirildiği döneme ve kullanılan ulaşım aracına göre farklı şekillerde sınıflandırılmaktadır.

1.1.3.1. Katılan Kişi Sayısına Göre Turizm Çeşitleri

İnsanlar turizm faaliyetlerine bireysel olarak, grup halinde veya topluca katılım sağlarlar. Kişi sayısına göre turizm, bireysel turizm, grup turizmi ve kitle turizmi şeklinde üç gruba ayrılmaktadır.

Bireysel turizm, insanların tek başlarına, herhangi bir grup organizasyonuna dâhil olmadan kişisel programlarını hazırladıkları turizm türüdür. İnsanlar yeni deneyimler edinme, farklı ortamlarda bulunma, macera arama, tekdüzelikten

uzaklaşma gibi nedenlerle bireysel turizmi tercih etmektedir (Dinçer, 1993: 12). Bu kapsamda, bireysel turizm genellikle gençler ve öğrenciler veya yeni mezun olanlar arasında yaygındır. Ayrıca, bireysel turizm erkekler tarafından daha fazla tercih edilirken, son yıllarda kadınların da bireysel turizm etkinliklerine olan ilgilerinin arttığı gözlemlenmektedir (Kozak ve diğerleri, 2008: 11).

Grup turizmi, birbirini tanıyan bireylerin (dernek üyelerinin, meslektaşların, okuldaki öğrencilerin) bir araya gelerek, toplu olarak ve önceden belirlenmiş bir program çerçevesinde turizm faaliyetine katılmalarıdır (Hazar, 2007: 52).

Kitle turizmi ise, insanların çeşitli turizm işletmelerince düzenlenen paket turlar dâhilinde seyahat etmesi çeşididir. Kitle turizminde, oluşturulan gruplarda kişi sayısı yüksektir ve gruplarda süreklilik gözlenmektedir. Bu yönüyle kitle turizmi, grup turizminden farklılık göstermektedir (Garda, 2014: 28). Günümüzde turizmin geliştirilmesi amacıyla turizm politikası belirleyicileri tarafından üzerinde en fazla durulan turizm türlerinde birisi de kitle turizmidir (Altınöz, 2010: 23).

1.1.3.2. Yaşa Göre Turizm Çeşitleri

Katılımcıların yaşlarına göre turizm, gençlik turizmi, yetişkin (orta yaş) turizmi ve üçüncü yaş turizmi şeklinde sınıflandırılmaktadır.

Gençlik turizmi, 15-24 yaşları arasındaki insanların yanlarında aileleri veya yakınları olmadan serbest bir şekilde turizm etkinliklerine katılmalarını ifade etmektedir. Gençlik turizmi diğer türlere göre farklı özellikler barındırmaktadır. Gençler hareketli, maceraya ve değişime açık yapıları gereğince turizm faaliyetlerine katılım düzeyleri diğer yaş gruplarına göre daha fazladır. Ayrıca gençler basit, sade, özel indirimli, diğer gençlerle bulaşabilecekleri konaklama imkânına sahip işletmeleri tercih etmektedir. Bu itibarla, gençlik turizmi için ekonomik, sade ve sosyal bir üstyapı yeterli görülmektedir (Akat, 1997: 26).

25-60 arası yaş grubunda yer alan insanların katıldıkları turizm hareketleri yetişkin turizmi olarak isimlendirilmektedir. Bu turizm çeşidinde yer alan bireyler çoğunlukla yoğun çalışma temposuna sahiptir. Bu kesimin ulaşım şekli, seyahat zamanlaması, gezi biçimleri ve konaklama tercihleri, katılımcıların mesai koşulları, aylık gelirleri, ekonomik şartları, medeni durumları ve aile fert sayıları gibi faktörlerden etkilenmektedir. Bu haliyle de turizme katılma zamanları da genellikle yaz aylarında yoğunlaşmaktadır (Altınöz, 2010: 25).

Üçüncü yaş turizmi, 60 yaş ve üstü bireylerin katıldıkları turizm faaliyetlerini ifade etmektedir. Bu gruptakiler emeklilik çağına gelmiş veya geçmiş, aile sorumluluğunun azaldığı bir dönemi yaşamaktadırlar. Dolayısıyla önemli bir turizm potansiyeli oluştururlar. Üçüncü yaş grubunda kültürel ve dini amaçlı seyahatlere, sağlık sorunlarından dolayı termal alanlara, ılıman iklim ve doğal güzelliklere sahip bölgeleri gezmeye eğilim daha fazladır (Marangoz, 2006: 106). Bu gruptaki katılımcılar için temizlik ve sağlık hizmetleri, düşük konaklama ücretleri, ulaşım kolaylığı, sakinlik ve rahatlık ön plandadır (Hazar 2007: 55).

1.1.3.3. Ziyaret Edilen Yerlere Göre Turizm Çeşitleri

Katılımcının yaşadığı ülke içinde bir turizm faaliyetine iştirak edip etmemesine göre, iç turizm ve dış turizm şeklinde sınıflandırma yapılmaktadır.

İç turizm, kişilerin yaşadıkları ülke sınırları içerisinde turizm amaçlı seyahat etmeleri ve konaklamaları ile ortaya çıkan faaliyetleri ifade etmektedir. Pasaport, vize, yabancı dil bilgisi, orta veya üst düzey ekonomik güç gerektirmeyen iç turizmin ülkeye döviz getirici etkisi bulunmamaktadır. Ancak, ziyaret edilen yöreye doğru ekonomik bir akış sağlayarak ülke içi ekonomik dağılımın dengelenmesine katkı sağlamaktadır. Bunun yanında, vatandaşların kendi ülkelerinin doğal, tarihi, sosyal ve kültürel değerlerini tanımalarını sağlayarak, toplumsal anlamda ülke içinde sosyal fayda yaratmakta ve turizm bilincinin gelişmesini tetiklemektedir (Kozak ve diğerleri, 2008: 14).

Dış turizm, kişilerin ülkeleri dışında gerçekleştirdikleri turizm faaliyetlerinin tümünü kapsamaktadır. Yurtdışından ülkeye gelen turist faaliyetleri “aktif dış turizm”, ülke vatandaşlarının yurt dışı turizm etkinlikleri ise “pasif dış turizm” olarak adlandırılmaktadır. Dış turizmin döviz girişi veya çıkışı sağlayan ekonomik etkisi ülkelerin ödemeler dengesi açısından önem arz eden bir husus olarak değerlendirilmektedir. Bu anlamda, ülkelere turizm politikalarıyla aktif dış turizmin pasif dış turizmin geçerek ülkenin net döviz kazancı elde etmesi hedeflemektedir. Uluslararası turizm olarak da ifade edilen dış turizmin ayrıca ülkeler arasında barış ortamının oluşması, farklı kültürlerin öğrenilmesi, kültürlerarası yakınlık kurulması ve diğer kültürlerle saygı duyma bilincinin oluşması gibi toplumsal etkileri de bulunmaktadır (Garda, 2014: 30).

1.1.3.4 Katılımcıların Ekonomik Güçlerine Göre Turizm Çeşitleri

Kişilerin ekonomik güçlerine göre turizm sosyal turizm, geleneksel turizm ve lüks turizm şeklinde sınıflandırılmaktadır.

Sosyal turizm, ekonomik şartlar bakımından kısıtlı imkânlarla sahip kitlelerin kolaylaştırıcı ve özendirici olanaklar sunan indirimler, krediler veya taksit olanakları vasıtasıyla turizm etkinliklerine katılımlarının sağlanmasından doğan bir turizm türüdür. Günümüzde gelir seviyesinin yanı sıra bedensel veya zihni açıdan da kısıtlı olan bireylerin turizm etkinliklerine katılımının teşvik edilmesi sosyal turizmin bir kolu olarak değerlendirilmektedir (Öztaş, 2002: 29).

Geleneksel turizm, orta düzeyde gelir seviyesine sahip insanların katıldıkları turizm biçimidir. Orta sınıf turizmi olarak da isimlendirilmektedir.

Lüks turizm, yüksek gelir düzeyine sahip kişilere ait turizm hareketleridir. Bu gruptaki bireyler kişiye özel hazırlanmış, hızlı ve rahat ulaşım imkânı sağlayan, şahsi zevklerine hitap eden, günlük asgari yaşam ritüellerini turizm etkinliği esnasında da sağlayabilen turizm etkinliklerini ve işletmelerini tercih ederler (Hazar 2007: 53). Av turizmi, golf turizmi, yat veya kuruvazer turizmi lüks turizm altında sayılabilecek etkinlikler arasındadır.

1.1.3.5. Katılanların Amacına Göre Turizm Çeşitleri

İnsanlar turizm etkinliklerine katılım sağlarken belirli bir amaç için yola çıkarlar. Bu kapsamda, insanları turizm faaliyetlerine teşvik eden amaçlara göre turizm çeşitlerine örnek olarak inanç turizmi, kültür turizmi, spor turizmi, dinlenme turizmi, eğlence turizmi, av turizmi, sağlık turizmi, macera turizmi, yayla ve dağ turizmi, deniz turizmi, kongre turizmi, termal turizm ve çiftlik turizmi verilebilir. Bu turizm çeşitlerinden birkaçına ilişkin detaylar aşağıda sunulmaktadır.

İnanç turizmi, insanların dini inançları dolayısıyla kutsal saydıkları mekânları görme, ziyaret etme, dini vecibelerini yerine getirme, dini törenleri izleme ve katılma gibi amaçlarla turizm faaliyetlerine katılmalarıyla ortaya çıkan turizm türüdür (Hazar 2007: 51).

Kültür turizmi, katılanların geçmiş dönemlerden kalan mimari, arkeolojik ve tarihi önemi olan yerleri ve diğer insanların kültürlerini, tarihlerini, yaşam tarzlarını tanımaları, böylece onların gelenekleri, görenekleri, fiziksel çevreleri ve düşünsel

bakış açıları hakkında doğrudan fikir sahibi olabilmek amacıyla gerçekleştirdikleri turizm faaliyetleridir (Akgül, 2003: 53).

Spor turizmi, bireylerin yaşadıkları yerden ayrılarak belirli bir sporu yapmak, eğlenmek veya bir spor müsabakasını izlemek amacıyla seyahat etmeleriyle bir turizm olayına katılmalarından doğan ilişkiler bütünüdür (Öztürk ve Yazıcıoğlu: 2002: 5). Dağcılık, yamaç paraşütü, rafting, rüzgar ve dalga sörfü, yelken, dalgıçlık, kayak, av ve benzeri doğa sporları ve golf turizmini literatürde farklı turizm çeşitleri olarak sınıflandıran kaynaklara rastlanmaktadır. Ancak, tüm bu sayılan turizm olayları kişilerin sporun alt dallarına olan ilgileriyle ortaya çıkan turizm etkinliklerinin özelleştirilmesinden ortaya çıkmaktadır. Bu itibarla, genel anlamda spor turizmi altında değerlendirilebilir (Şebin, 2009: 39).

Sağlık turizmi, insanların ruhsal ve bedensel yorgunluklarını gidermek, çeşitli hastalıklarının ve rahatsızlıklarının tedavisine yardımcı olmak amacıyla katıldıkları turizm hareketleridir (Hazar 2007: 52). Doğal şekilde belirli bir sıcaklıkta yüzeye çıkan ve faydalı mineraller içeren şifalı su, buhar ve çamurların olduğu yörelerde gerçekleşen termal turizm de sağlık turizminin altında değerlendirilebilir. Öte yandan, ülkeler arasında çeşitli rahatsızlıkların tedavi masrafları arasında kayda değer farklılıklar ortaya çıkmaktadır. Bu itibarla, risk derecesi yüksek, uzmanlık gerektiren tıbbi müdahalelerin yanı sıra estetik amaçlı operasyonlar geçirmek için kişilerin ülkelerarası seyahatlerinde artış gözlemlenmektedir.

Macera turizmi, turistik deneyimin katılımcısı, hazırlanması ve yönetiminin karşılıklı etkileşimiyle ortaya çıkan, doğal bir çevre veya alışılmamış açık hava ortamında, genellikle kişisel meydan okuyuş ile ilişkili algılanan risk ve kontrollü tehlike içeren, yeni bir deneyimi keşfetmek için yapılan özel amaçlı açık hava faaliyetlerdir (Garda, 2014: 104).

Kongre turizmi, insanların ikamet ettikleri ve çalıştıkları yerler dışında uzmanlık gerektiren bilimsel alanlarda, meslek konularında veya belirli bir özel konuda bilgi alışverişi yapmak amacıyla seyahat ve konaklamalardan doğan, ayrıca turizm işletmecileri tarafından katılımcılara toplantı ortamının sağlanması ve temel ihtiyaçlarının karşılanmasından doğan olay ve ilişkiler bütünüdür (Baytok, 1998: 35).

1.1.3.6 Turizmin Gerçekleştirildiği Döneme Göre Turizm Çeşitleri

Mevsimplere ve dönemsel yoğunluğa göre turizm faaliyetleri yaz turizmi, kış turizmi, sezon içi turizm ve sezon dışı turizm olarak isimlendirilmektedir.

Yaz turizmi, özellikle güneşten ve denizlerden yararlanmak amacı ile yaz aylarında yapılan turizm hareketleridir. Deniz turizmi olarak da isimlendirilir. Yat ve kruvaziyer turizmi de yaz turizmi başlığı altında sayılabilir. Türkiye, deniz turizmi için gerekli olan; uzun kıyılar, temiz deniz, uygun kumsallar, doğal ve tarihi güzelliklerin yanında, uygun iklim koşullarına sahip olması nedeniyle deniz turizminde oldukça gelişme göstermiştir (Kozak ve diğerleri, 2008: 20).

Kış turizmi kar yağışına bağlı olarak dağlardaki kayak merkezlerinde yoğunlaşan turizm faaliyetlerini ifade etmektedir. Genel olarak sonbaharın sonundan ilkbaharın başına kadarki dönemde gerçekleştirilir. Kış turizmi için belirli bir yükseklik ve eğime sahip, kayak ve diğer yürüyüş, tırmanış gibi etkinliklerin yapılabilmesine imkân sağlayan, kaliteli kar yağışı alan yerlerin olması gerekmektedir (Garda, 2014: 40). Dağlık bölgelerin her mevsim çekici olması nedeniyle, kış turizminin gözde olduğu bölgelerde turizm faaliyetlerinin tüm yıla yayılması hedeflenmektedir. Kış aylarında kış turizm merkezi olarak kullanılan bölgeler, diğer dönemlerde doğa turizmi, yayla turizmi, gençlik kampları, kongre turizmi ve dağ turizmi gibi diğer turizm türlerine hizmet vermektedir (Ülker, 1992: 13).

Sezon içi turizm, bir alandaki turizm faaliyetlerinin çok yoğun olarak gerçekleştiği dönemi ifade etmektedir. Denize kıyısı olan bölgelerde yaz ayları sezon içi olarak değerlendirilirken, kayak merkezlerini barındıran yerlerde kış ayları sezon içi turizm faaliyetlerinin yoğun olduğu dönemi temsil etmektedir.

Sezon dışı turizm ise, turizm hareketlerinin düşük seviyede gerçekleştiği dönemi belirtmektedir. Örneğin, Akdeniz Bölgesi'nde Kasım-Nisan ayları arası turizme katılan sayısının çok düşük olduğu dönemdir. Bu itibarla, işletmeler turizm gelirlerini artırmak amacıyla bu dönemde kongre ve festival gibi etkinliklerle turizm faaliyetlerini canlandırmaya çalışmaktadır (Hazar 2007: 55).

1.1.3.7. Kullanılan Ulaşım Aracına Göre Turizm Çeşitleri

Katılımcıların turizm amaçlı seyahatleri için kullandıkları araçlara göre turizm çeşitlerine karavan turizmi, kruvaziyer (gemi) turizmi, yat turizmi ve demiryolu turizmi örnek verilebilir.

Karavan turizmi, ulaşım, konaklama, yeme ve içme ihtiyaçlarının seyahat esnasında karavanlarda karşılandığı turizm şeklidir. Karavanla gidilen yerin özelliğine göre gün içinde yayla turizmi, kuş gözlemciliği, balıkçılık veya dağ yürüyüşü gibi turizm faaliyetlerinde bulunmaktadır (Kozak, 2008: 57).

Kruvaziyer turizmi üst düzey gelire sahip kişilere hitap eden, tüm ihtiyaçların gemide karşılandığı, katılımcıların gün içinde kıyıya yanaşılan limanda turizm faaliyetlerine iştirak ettiği turizm çeşididir. Türkiye, sahip olduğu doğal ve tarihi zenginlikler sayesinde kruvaziyer gemi işletmecilerinin ilgisini çekmektedir.

Yat turizmi, insanların kendi yatları veya belli bir dönem için kiraladıkları yatlarla gerçekleştirdikleri seyahatleri içeren turizm türüdür.

Demiryolu turizmi, bireylerin ülke içinde veya dışında seyahat, konaklama ve kısmen de yeme, içme ve eğlence ihtiyaçlarını trenlerde karşıladıkları, demiryolu üzerindeki doğal güzellikleri seyrederek, ayrıca uğrak yeri olan şehirleri ve turistik mekânları ziyaret ederek yolculuk yaptıkları turizm çeşididir. Trenle seyahat güvenli olmasının yanı sıra ucuzdur. Bu itibarla, sosyal turizme imkân sağlamaktadır (Hazar 2007: 56). Genellikle düşük gelire sahip olanlar ve gençler tarafından tercih edilmektedir.

1.2. REKREASYON TURİZMİ

21. yüzyılda ekonomik, kültürel ve sosyal olanaklarla birlikte artan yoğun, yorucu, disiplinli ve tekdüze yaşam biçimi, insanları fiziksel ve ruhsal olarak yıpratmıştır. Bu durumdan uzaklaşmak, dinlenmek, eğlenmek ve yenilenmek isteyen insanlar, değişen şartlarının da etkisiyle, boş ve serbest zaman etkinliklerini artırmış ve çeşitlendirmiştir (Karadağ, 2002: 4).

1.2.1. Rekreasyonun Tanımı

Türk Dil Kurumu (2017: 1) Genel Türkçe Sözlüğü' nde "rekreasyon" terimi iki farklı anlamda kullanılmıştır. İlk olarak kavram "insanların serbest zamanlarında, eğlence ve spor amacı ile gönüllü olarak katıldıkları etkinlikler", ikinci olarak da "bir bölgeyi insanların eğlenme, dinlenme amacıyla kullanabilecekleri bir duruma getirme" şeklinde tanımlanmaktadır. Tez çalışmasının içeriği TDK' nın verdiği ilk tanımlamayla ilgili olduğundan, bu tanım üzerinden devam edilecektir. Sözlük anlamından da anlaşıldığı üzere, rekreasyon ile serbest zaman kavramı arasında yakın bir bağlantı vardır. Bu itibarla, rekreasyona dair farklı yönleri vurgulayan tanımlara geçmeden önce serbest zaman kavramına ilişkin literatürdeki tanımlardan birkaçına yer vermenin isabetli olacağı değerlendirilmektedir.

Serbest zaman kavramıyla ilişkili literatürde, birçok farklı tanım bulunmaktadır. Literatürde karşılaşılan “serbest zaman” kavramı ile “serbest zaman” kavramında farklılıkların olduğu belirtilmekle birlikte, çoğunlukla aynı veya benzer olguları ifade ettikleri kabul edilmektedir. Veal (1992: 3) serbest zamana bireyin zorunlu faaliyetleri odaklı yaklaşarak işte zorunlu olarak bulunan, uyku ve diğer temel ihtiyaçlar için harcanan zamanın dışında bireye kalan zaman olarak tanımlamıştır. Gist ve Fava (1964: 411) serbest zamanı kişinin kullanma şekli üzerinde durarak çalışma, iş amaçlı seyahat ve diğer zorunlu faaliyetlerinden arta kalan vakitlerde dinlenme, oyalanma, kendini geliştirme veya sosyal başarı amaçlı etkinlikler için bireye kalan zaman olarak tanımlamıştır. Türkmen ve diğerleri (2013: 2142) ise serbest zamanı iş harici zaman odaklı değerlendirerek, insanların çalışma gününün sonunda, hafta sonu tatillerinde ve yıllık izinlerinde, iş dışında kalan zamanların bütünü şeklinde açıklamaktadır.

Rekreasyon ve serbest zaman tanımlamalarından ilk anlaşılan rekreasyonun bireylerin serbest zamanlarını değerlendirmek için katıldıkları etkinlikleri ifade ettiği görülmektedir. Nitekim, Pigram (1983: 3) rekreasyonu serbest zamanlarda mutluluk ve tatmin amacıyla gönüllü olarak yapılan faaliyetler olarak tanımlamıştır. Kraus (1978: 37) ise rekreasyonu, katılımcıların serbestçe seçtikleri faaliyetleri serbest zamanlarında gerçekleştirmeleri, faaliyetten memnuniyet, tatmin veya heyecan almaları veya kişisel ve sosyal fayda sağlamaları olarak tanımlamıştır.

McLean, Hurd ve Rogers’a (2011: 6) göre rekreasyon, insanların serbest zamanlarında, eğlence, dinlenme, haz arayışı ve kişisel gelişim amacıyla, tüm sorunluluklarında kurtulduktan sonra, gönüllü olarak katıldıkları, entelektüel, sosyal ve fiziksel ihtiyaçlardan kaynaklanan, el sanatları, güzel sanatlar, müzik, drama, spor, seyahat, turizm ve benzeri etkinliklerdir.

Karaküçük ve Akgül (2016: 329), günümüz modern dünyasında rekreasyonun bireyin dinlenme, yenilenme ve motive olma ihtiyacını karşılayan, serbest zamanlarında bireysel veya grup olarak, aktif veya pasif, açık veya kapalı, kent veya kırsal alanlarda gönüllü katıldığı eğlenceli, zevkli etkinliklerin bütününe kapsadığını ifade etmektedir.

Bu kapsamda, birçok insan için serbest zamanlarında kamp yapmak, balık tutmak, şarkı söylemek, gitar çalmak, dans etmek veya fotoğraf çekmek rekreatif bir etkinliktir. Ancak, bir kişi için rekreatif etkinlik olan bir eylem, diğer biri için iş kapsamında yaptığı veya katıldığı bir faaliyet olabilir. Literatürde yer verilen

rekreasyon tanımlamalarından yola çıktığımızda, rekreatif etkinliğin birey tarafından dış etkenlere bağlı kalmaksızın özgürce seçilmesi, karşılığında maddi bir kazanç elde edilmemesi ve gönüllük esasınca herhangi bir zorlama olmadan yapılması gerekmektedir.

1.2.2. Rekreatif Etkinlikler

Günümüzde sosyal yaşamdaki değişimler, kültürler arası etkileşim, teknolojinin gelişimi, popüler anlayıştaki hızlı değişimler ve iş yaşamında çalışan lehine alınan önlemlerle insanların eğlenceli vakit geçirme istekleri çoğalmış ve rekreatif faaliyetlere daha fazla katılma isteği uyarmıştır. Rekreatif etkinliklere katılan kişi zevk almayı, faaliyetten fayda sağlamayı, eğlence deneyimi yaşamayı istemekte ve faaliyet arayışına girmektedir (Aukerman, 2011: 143). Bunların yanı sıra rekreatif etkinlikler, bireylerin serbest zamanlarını zevk alarak keyifli geçirmelerini, iş dışında daha farklı uğraşlarda bulunmalarını, yeni dostluklar ve arkadaşlıklar kurmalarını, başarı duygusunu hissetmelerini, yaratıcılık duygusunu tatmalarını, fiziksel açıdan kendilerini sağlıklı ve dinç hissetmelerini, macera hissini ve yeni tecrübeler edinmelerini sağlamaktadır (Koyuncu, 2012: 24).

Rekreatif etkinliklere yönelik artan ilgi, rekreasyon endüstrisini son yıllarda geliştirmiş ve işletmeler açısından rekreatif etkinliklerin sayısının artırılması, içeriklerinin değiştirilmesi, farklılaştırılması ve çeşitlendirilmesi güdüsünü tetiklemiştir.

1.2.2.1. Rekreatif Etkinlik Çeşitleri

Her bireyin rekreatif etkinliğe katılmasını sağlayan farklı amaç ve güdüler bulunduğundan, faaliyetler arasında net bir sınıflandırma yapmak mümkün değildir (Karaküçük, 1999: 74). Rekreasyonun tanımında da üzerinde durulduğu üzere, rekreatif etkinlikler çok yönlüdür ve bu haliyle geniş bir alanda ele almayı gerektirir. Kişi, hangi istek doğrultusunda bir rekreatif faaliyete katılmaya karar vermiş ise, buna uygun bir rekreasyon çeşidi ortaya çıkmaktadır. Bu itibarla, kişisel bakış açısına göre, bir etkinlik için birçok sınıflandırma üst başlığı geliştirilebileceği düşünüldüğünde, tek bir gruplama veya çeşitlendirme yapmanın zorluğu ortaya çıkmaktadır (Dalkılıç, 2017: 16).

Robinson (1972: 562) rekreatif etkinliklere doğallık veya yapaylık açısından bakarak, insan eliyle oluşturulan etkinliklerle, doğanın sunduğu imkânların

kullanıldığı etkinlikleri birbirinden ayırmıştır. Mclean, Hurd ve Rogers (2011: 11) ise rekreatif etkinlikleri ticari açıdan değerlendirerek, etkinliklerin kar amaçlı olup olmadığını dikkate almıştır.

Karaküçük (2008: 76) rekreatif faaliyetlerin sınıflandırılmasında bireylerin serbest zamanlarında rekreatif faaliyetlere katılmasını sağlayan amaçlar, istekler ve hazlar gibi temel belirleyicilerin önemli olduğunu belirtmektedir. Rekreatif faaliyetler bu temel belirleyicilerin yanı sıra mekânsal ve işlevsel özellikler, katılımcıların sayısı veya yaşları dikkate alınarak da sınıflandırılabilir (Hacıoğlu ve diğerleri, 2009: 37; Hazar, 2003: 22).

1.2.2.1.1. Etkinliklere Katılma Şekline Göre Rekreasyon Çeşitleri

Kişilerin rekreasyon etkinliğinde bireysel olarak rol aldığı faaliyetler aktif rekreasyon olarak tanımlanmaktadır (Hazar, 2003: 22). Spor yapmak, seyahat etmek, müze ziyaret etmek aktif rekreasyon etkinliklerindedir.

Bireylerin aktif rol almadan, izleyici olarak katıldıkları rekreasyon faaliyetlerine pasif rekreasyon denir (Karaküçük, 2008: 82). Pasif rekreasyon etkinliklerine spor müsabakasını evde izlemek veya sinemaya gitmek örnek olarak verilebilir.

1.2.2.1.2. Katılımcıların Milliyetlerine Göre Rekreatif Etkinlik Çeşitleri

Sınırları ülke dışına taşmayan, ilgili coğrafyadaki kişi ve kuruluşların katıldıkları etkinliklere ulusal rekreasyon etkinlikleri denir. Yerel festivaller örnek olarak verilebilir.

Yurtiçi ve yurtdışındaki kişi ve kurumları kapsayan, milletlerarası niteliğe sahip rekreatif faaliyetlere uluslararası rekreasyon denir. Örnek olarak, uluslararası film ve müzik festivalleri verilebilir.

1.2.2.1.3. Katılımcıların Amaçlarına Göre Rekreatif Etkinlikler

Rekreatif etkinlikler amaçlarına göre ticari, sosyal, kültürel, sanatsal, estetik, sportif ve turistik rekreasyon şeklinde sınıflandırılmaktadır.

Ticari rekreasyon, bireylerin ücret ödeyerek katıldıkları rekreatif faaliyetlerdir. Özel temalı parklar, özel spor alanları ve ücretli kurslar ticari rekreasyon etkinliklerine örneklerdir (Hacıoğlu ve diğerleri, 2009: 39).

Sosyal rekreasyon, insanların iletişim kurma, beraber vakit geçirme ve eğlenme amaçlarıyla bir araya gelerek ortak bir etkinlik içinde yer almasını ifade etmektedir. Arkadaş gruplarıyla yapılan bisiklet turları, piknik, doğa yürüyüşleri, yemek toplantıları, partiler sosyal rekreasyon etkinlikleri arasındadır (Karaküçük, 2008: 78).

Kültürel rekreasyon, kişilerin çeşitli alanlarda bilgi, beceri ve deneyimlerini artırma amacıyla dahil oldukları her çeşit rekreatif etkinlikleri belirtmektedir (Hazar, 2016: 26). Kültürel mekânlara geziler, serbest zamanlarda diğer kültürleri anlama ve öğrenmeye yönelik okuma yapma veya belgesel izleme örnek verilebilir.

Sanatsal rekreasyon, insanların sanatsal yeteneklerini geliştirmek veya serbest zamanlarını çeşitli sanat dallarına ait performanslar ile değerlendirmek amacıyla iştirak ettikleri etkinliklerdir. Seramik ve metal işleri kurslarına katılmak, tiyatro, bale, opera gösterileri izlemek, sergi, festival veya konser etkinliklerini takip etmek sanatsal rekreasyon etkinliklerine örneklerdir (Buck, 2007'den aktaran Dalkılıç 2017: 24). Literatürde sanatsal rekreasyonun yanı sıra etkinlik rekreasyonu şeklinde ayrı sınıflandırmaların da yapıldığı görülmektedir (Karaküçük, 2008: 78, Hazar, 2003: 25, Hacıoğlu ve diğerleri, 2009: 39). Estetik rekreatif etkinlikler sanatsal olanlara nazaran katılımcıların daha pasif rol aldığı, daha çok estetik kaygısı yüksek, eğitilmiş, gelir seviyesi yüksek bireylerin ilgi gösterdiği sanat olaylarını izleme, ünlü müzik grubu dinleme, resim sergisi dolaşma gibi faaliyetlerdir.

Sportif rekreasyon, çeşitli spor faaliyetlerinin yanı sıra dans, egzersiz, yürüyüş gibi harekete dayanan etkinlikleri kapsamaktadır. Halka açık olan açık veya kapalı rekreasyon alanlarında sportif faaliyetler çok yaygın bir biçimde yapılmaktadır. Fiziksel rekreatif etkinlikler olarak da isimlendirilmektedir (Karaküçük, 2008: 79).

Turistik rekreasyon, bireylerin turizm amaçlı seyahatleri süresince dahil oldukları etkinliklerdir. Yat gezilerine, eğlence gecelerine katılmak, doğal ve kültürel mekânları gezme ve görme örnek verilebilir (Dalkılıç 2017: 24).

1.2.2.1.4. Faaliyet mekânlarına göre rekreatif etkinlikler

Mekânlarına göre rekreatif etkinlikler açık ve kapalı alan rekreasyonu olarak isimlendirilmektedir. Deniz, dağ, orman, milli parklar gibi tamamıyla açık, doğayla iç içe ve geniş alanlarda gerçekleştirilen faaliyetlere açık alan rekreasyonları denmektedir. Denizde yapılan her türlü etkinlikler, doğa yürüyüşleri, izcilik, kampçılık, avcılık ve balıkçılık örnek olarak verilebilir.

Toplumun kullanımında olan kapalı spor salonları, kültür merkezleri, sergi salonları, tiyatro, sinema salonları gibi kapalı alanlarda gerçekleştirilen her türlü etkinliklere kapalı alan rekreasyonu denmektedir (Hacıoğlu ve diğerleri, 2009: 37).

1.2.2.1.5. Katılımcıların Sayıları Göre Rekreatif Etkinlikler

Katılımcı sayısına göre rekreatif etkinlikler bireysel, grup ve kitlesel olmak üzere üç başlık altında sınıflandırılmaktadır. Buna göre, kişilerin tek başlarına yer aldıkları faaliyetler bireysel, birden fazla bireyin grup halinde gerçekleştirdiği faaliyetler grup ve insanların yığınlar halinde katıldıkları faaliyetler kitlesel rekreasyon şeklinde isimlendirilmektedir (Hazar, 2003: 24, Hacıoğlu ve diğerleri, 2009: 39).

Kişilerin tek başlarına sinema veya tiyatroya gitmeleri bireysel etkinlikler, spor müsabakaları, birden fazla kişiyle dağ yürüyüşleri grup etkinlikleri, olimpiyat oyunları veya yoğun katılımlı karnavallar kitlesel rekreatif etkinliklere örnek verilebilir.

1.2.2.1.6. Katılımcıların Yaşlarına Göre Rekreatif Etkinlikler

Katılımcıların yaşlarına göre rekreatif etkinlikler çocuk, gençlik, yetişkin (orta yaş) ve üçüncü kuşak rekreasyonu olarak sıralanmaktadır. İnsanların her yaş döneminde ilgi duyduğu, dikkatini çeken ve kendi yaş grubuyla uyum içinde gerçekleştirebileceği rekreatif etkinlikler bulunmaktadır. Yaş geçişleri süresince bir takım etkinlikler her iki yaş grubunca da ilgi çekici olabilmektedir. Bu itibarla, rekreatif etkinlikler arasında her yaş grubuna özğü net sınıflandırmalar yapmak mümkün değildir (Hazar, 2003: 24).

1.2.2.2. Bireylerin Rekreatif Etkinliklere Katılımını Etkileyen Unsurlar

İnsanları rekreatif etkinliklere yönelten unsurlar, bireylerin ihtiyaçları, varlıkları, sosyal yapıları ve alışkanlıkları çerçevesinde değişiklik gösterir ve çok çeşitlidir. Sınai ve teknolojik gelişmeler, yoğun çalışma saatleri ve koşulları, artan refahın etkisiyle bireylerin hayattan beklentilerinin artması ve benzeri sosyolojik ve psikolojik etmenler insanların serbest zamanlarına ve bu zamanların etkin ve verimli değerlendirilmesine dair beklentilerinin artmasını beraberinde getirmiştir. Bununla beraber, insanların serbest zamanlarını değerlendirmek adına rekreatif faaliyetlere katılmayı arzulayıp, bunu gerçekleştirememeleri halinde kendilerine “engel” olduğunu düşündükleri unsurlar da ortaya çıkmaktadır. Bu itibarla, bireylerin rekreatif etkinliklere katılımını destekleyen veya engelleyen birçok faktör ortaya çıkmaktadır.

Bu faktörlere örnek olarak bireylerin yaş ve cinsiyet özellikleri, gereksinimleri, ilgi alanları, davranışları, yetenekleri, yetiştirilme şekilleri ve kişilikleri, içinde buldukları sosyal koşullar, eğitim seviyeleri, gelir durumu, toplumsal değer yargıları ve benzeri çeşitli unsurlar sıralanabilir.

Bireylerin rekreatif etkinliğe katılım için öncelikle kendilerine bir zaman dilimi yaratmaları gerekmektedir. Sonrasında, bireyin harekete geçmesi için etkinlik hakkında bilgi sahibi olması, etkinliğe karşı ilgili olması, arzu duyması ve merak içinde olması beklenir. Bunun yanında, bireyin katılmayı istediği etkinlik için maddi bir bedel ödemesi gerekiyorsa, bunu karşılayacak gelirin de olması gerekmektedir. Yapılan araştırmalar, gelir seviyesi yüksek ve iyi eğitim almış kişilerin şahsi katılım gerektiren aktif rekreatif etkinlikleri daha fazla tercih ettiğini göstermektedir (Ardahan, 2016: 34).

Öte yandan, Ardahan ve Lapa (2011: 1335) etkinliklere katılımı etkileyen unsurlardan cinsiyete dikkat çekmektedir. Kadın ve erkeğin toplumsal etkileşimlerinin farklı olmasından dolayı, rekreatif etkinliklere ilgileri, tercih ettikleri etkinlik çeşitleri ve katılım sıklıkları farklı olmaktadır. Bunun yanında, erkeklerin rekreatif etkinliklerde daha aktif olmalarına rağmen, son yıllarda kadınların artan katılımları sayesinde bu farkın kapanmakta olduğu sonucuna varılmıştır (Demir ve Demir, 2006: 38).

Yaş, rekreatif etkinliklere katılımı etkileyen diğer önemli bir unsurdur. Gençler, yaşlılara nazaran fiziksel olarak daha hareketlidir. Ayrıca, merak ve heyecan duyguları daha canlıdır. Bu itibarla, rekreatif etkinliklere gençler yaşlılara göre daha fazla ilgi duymaktadır (Demir ve Demir, 2006: 38). Öte yandan, yaş katılımcıların rekreatif faaliyetlere katılım nedenlerinin yanında, etkinlik seçimleri, katılım süreleri ve dönemini etkileyen önemli unsurlardandır (Ardahan, 2012: 64).

Bireye ait unsurların yanında çevreye bağlı faktörler de etkinliklere katılımı etkilemektedir. Güneşli gün sayısı, sıcaklık seviyesi ve günlerin uzunluğu rekreatif faaliyetlere katılımın yanı sıra, faaliyetlerin çeşitlerini de etkiler. Kapalı alan rekreatif etkinlikleri mevsim koşullarından fazla etkilenmezken, açık hava etkinliklerine katılım soğuk havalarda daha sınırlıdır (Ardahan, 2016: 34).

Bununla birlikte, son yıllarda artan şehirleşme ile birlikte gelişen belediye hizmetleri kentlerde yaşayan bireylere alternatifli rekreatif etkinlik olanakları sunmaktadır. Şehirde yaşayan insanların kırsal nüfusa kıyasla daha bilinçli olduğu değerlendirildiğinde, şehirleşmenin rekreatif etkinliklere katılımı artıran bir unsur

olduğu sonucuna ulaşabiliriz. Buna karşın, artan nüfus ve çarpık kentleşme politikaları mevcut rekreasyon kaynaklarının kötü, sağlıksız ve verimsiz kullanımına yol açarak, kaynakların kapasitesini sınırlayabilmekte ve bu durum insanların etkinliklere katılımını kısıtlayıcı bir etki doğurabilmektedir.

1.2.3. Rekreasyon-Turizm İlişkisi

Turizm ve rekreasyon bireylerin serbest zamanlarının değerlendirilmesine ilişkin faaliyetlerdir. Bu itibarla, serbest zamanın değerlendirilmesi her iki kavramı birbiriyle iç içe sokan bir unsurdur. Öte yandan, insanların gelir seviyesinin yükselmesi, serbest zamanların ve yaşam standartlarının artması, eğitim seviyesinin yükselmesi, teknolojinin gelişmesi ile seyahat etme imkanlarının artması, bireylerin rekreasyon ve turizm faaliyetlerine katılma istekleri artırmıştır. Bu kapsamda, davranışlar, kazançlar, amaçlar yönünden bakıldığında, rekreasyon ve turizm talebinin birbiriyle yakın ilişkili olduğu görülmektedir (Hacıoğlu ve diğerleri, 2003: 49).

Turizm, daha önceki bölümlerde detaylı bir şekilde tanımlandığı üzere, insanların çalışma ve para kazanma haricindeki amaçlarla sürekli ikamet ettikleri yerlerin dışına yaptıkları geçici seyahatleri ve konaklamalarıyla ortaya çıkan ekonomik ve sosyal nitelikli bir tüketim olayıdır. Turizm sadece serbest zamanın değerlendirilmesi ile sınırlandırılmaz. İnsanların dini inançları, hastalıklarının tedavisi veya çalıştıkları alanda düzenlenen bir kongre veya konferansa katılımı gibi amaçlarla iştirak ettikleri turizm faaliyetleri serbest zaman değerlendirme sınırlarının dışında kalmaktadır (Karaküçük, 2016: 34). Bununla birlikte, insanların para kazanma amacı gütmeyen, ikametlerinin dışında bir yere seyahat etmeleri ulaşım, iaae, ibate ve konaklama gibi ihtiyaçlar ortaya çıkarır. Turizm işletmeleri de bu ihtiyaçlara karşılık çeşitli mal ve hizmetler arz ederler. Arz ve talebin karşılandığı bu etkileşim turizm endüstrisini oluşturur.

Rekreasyonda ise, bireylerin gönüllü olarak serbest zamanlarını ilgi duydukları bir etkinlik ile değerlendirmeleri esastır. Rekreatif etkinlikler ağırlıklı olarak yaşanan çevrede, sık aralıklarla kısa süreli gerçekleştirilir. İnsanlar rekreatif etkinliklerine yaşadıkları şehirde katılabilecekleri gibi, bunun için farklı yerlere seyahat de edebilirler. Rekreasyon ve turizm genel olarak aynı beşeri ve doğal altyapı ile kaynakları kullanır. Bir bölgedeki altyapının orada sürekli ikamet edenler tarafından kullanılması ile rekreatif faaliyet ortaya çıkarken, dışarıdan gelenlerin kullanması ile

turizm faaliyeti ortaya çıkar. Bu bağlamda, bireylerin dâhil oldukları her rekreatif etkinliğin bir turizm olayı olmadığı söylenebilir.

Bir bölgede ikamet eden insanların rekreatif etkinliklere yönlendirilmesi, rekreatif etkinlik talebini, dolayısıyla altyapı yatırımlarını, hizmet olanaklarını artıracaktır. Bu durum, turizm amaçlı rekreasyonun, dolayısıyla da iç ve dış turizmin gelişmesine katkı sağlayacaktır. Öte yandan, bir bölgede rekreasyon hizmeti sunan işletmeler, o bölgeyi farklı amaçlarla ziyaret eden turistler için de ilave serbest zaman değerlendirme olanağı yaratmaktadır. Bu sebeple bir bölgedeki çekicilik, faydalılık ve kolay ulaşılabilir olma özelliklerine sahip rekreatif etkinlikler, turistlerin geceleme sürelerini uzatabilmektedir (Hazar, 2003: 30).

1.2.4. Rekreasyon Turizmi

Son yıllarda insanların rekreatif etkinliklere artan ilgisi ve katılımı, rekreasyon turizmi kavramının ortaya çıkmasını sağlamıştır. Rekreasyon turizmi, en basit tanımla bireylerin serbest zamanlarını değerlendirmek için rekreatif etkinliklere katılmak üzere sürekli ikamet ettikleri yerlerin dışına seyahat etmeleriyle oluşan turizm faaliyetleridir (Hazar, 2014: 42). Bu anlamda, inanç turizmi, sağlık ve termal turizmi, kongre ve fuar turizmi haricindeki kültür turizmi, spor turizmi, dinlenme turizmi, eğlence turizmi, av turizmi, macera turizmi, yayla ve dağ turizmi, deniz turizmi ve çiftlik turizmi birçok turizm çeşidinin rekreasyon turizminin de alt başlıklarını oluşturduğu söylenebilir.

Rekreatif etkinliğe katılacak birey seyahat ettiği bölgede ulaşım, konaklama, ekipman satın alma veya kiralama, hizmet veya mal satın alma gibi çeşitli ekonomik etkileşim içinde olur. Örneğin, günlük hayatın stresinden arınmak amacıyla hafta sonunda oluşan serbest zamanını kano binmeye ayırmak isteyen birey, yakın bölgesinde kano binebileceği bir imkân yoksa seyahat etmeyi tercih edecektir. Bunun yanında, kano satın alma maliyetini karşılayamaması veya kanoyu saklama, depolama veya taşıma imkânı olmaması dolayısıyla kano bineceği yerde kiralama hizmeti sunan bir işletmeden hizmet satın almayı tercih edecektir. Kano binme konusunda yeterli bilgi ve tecrübeye sahip değilse, aynı yerde bir kano eğitmenine ücret ödeyerek kurs hizmeti de alabilir. Bu ekonomik ve sosyal etkileşim, rekreasyon turizmi endüstrisinin oluşumunu sağlamaktadır.

Rekreatif etkinliklere yönelik talebin artışına paralel olarak, ticari olarak rekreasyon hizmeti sunan işletmelerin ve turistik tesislerin sayısı da artış

göstermektedir. İnsanların taleplerine ve ilgi alanlarına göre değişen rekreatif etkinliklerin sunulduğu, rekreasyon turizmine yönelik hizmet veren işletmeler tatil merkezleri, günübirlik tesisler, eğlence merkezleri, temalı parklar, kırsal turizm tesisleri, kış sporları ve kayak merkezleri şeklinde sıralanabilir.

1.2.4.1. Rekreasyon Turizmine Yönelik Tesisler

1.2.4.1.1. Tatil Merkezleri

Müşterilerin konaklama, yeme-içme, eğlence, dinlenme ve spor ihtiyaçlarını karşılayan, tesisinde yardımcı ve tamamlayıcı birimlerin tümünü barındıran, konaklayanlara tesis içinde tüm ihtiyaçlarını karşılayacak biçimde hizmet vermeyi amaçlayan turizm tesisleridir (Hazar, 2007: 63). Genellikle deniz kıyısında olduğundan su üzerinde yapılabilecek rekreatif faaliyetler sunulabilmektedir. Bunun yanında, Türk hamamı, sauna, fitness salonu, bowling, bilardo, masa tenisi, squash, sinema veya benzer imkânlar da sağlanmaktadır.

1.2.4.1.2. Günübirlik Tesisler

Turizm potansiyeli yüksek bölgelerde yeme-içme, dinlenme, eğlence ve spor imkânlarının bir veya birkaçını günübirlik sağlayan, konaklama hizmeti olmayan tesislerdir. Akarsu ve dere kenarlarında gezme veya balık tutma amaçlı kano ve kayak kiralama hizmeti veren işletmeler veya dinlenme mekânları, deniz kenarlarında su sporları ve eğlenme hizmeti veren plaj kulüpleri veya dağlık alanlardaki piknik ve dinlenme yerleri günübirlik tesislere örnek verilebilir.

1.2.4.1.3. Eğlence Merkezleri

Bünyesinde konaklama imkanı bulunmayan, müşterilerin eğlence ve rekreasyon taleplerini karşılamayı hedefleyen ve müşterilerin tesisdeki faaliyetlere aktif olarak katıldığı işletmelerdir. Beach kulüpler, bu tür tesislere örnektir. Beach kulüplerinde gündüz saatleri denize girme, su üzerinde rekreatif etkinlikler, kumsalda müzik eşliğinde eğlence şeklinde planlanırken, geceler yeme-içme ve eğlence şeklinde düzenlenmektedir. Son yıllarda yerli ve yabancı turistlerin tercih ettiği tesisler olarak beach kulüplerinin sayısı kıyı bölgelerimizde artmaktadır.

1.2.4.1.4. Temalı Parklar

Bilim, tarih, kültür, gelenek, bitkiler ve hayvanlar âlemi, dünya coğrafyası gibi belirli bir konunun uluslararası görsel ve işitsel teknolojinin de yardımıyla açık veya kapalı alanlarda tanıtıldığı ve müşterilerin beğenisine sunulduğu tesislerdir (Hazar, 2007: 65). 1955 yılında Amerika'da Los Angeles kentinde açılan Disneyland ilk tema parkı olma özelliğini taşımaktadır (Arslan, 2016: 26). Yaygın olarak, kültür turizmi ve eğlence turizmine hizmet veren tesislerdir. Eğlence parkları, su parkları, bitki bahçeleri, minyatür parklar ve dev akvaryumlar tema parklara örnek verilebilir.

1.2.4.1.5. Kırsal Turizm Tesisleri

Kırsal turizm tesisleri köy yaşamının sahnelenmesine olanak sağlayan en az beş odalı konaklama mekânlarıdır. Çiftlik evleri, köy evi, dağ ve yayla evleri kırsal tesislere örnek verilebilir. Klasik konaklama şekilleri yerine, gelen müşterilere bir çiftlik veya köy evinde konaklama olanağı sunulmaktadır. Yakın doğada yetiştirilen ürünler kullanılarak hazırlanan yöresel yemekler, içecekler ve diğer tüketim ürünlerinin aile işletmeciliği anlayışı çerçevesinde sunulması benimsenmiştir (Keskin, 2014: 1). Öte yandan, dağ evleri doğa etkinlikleri, kış sporları veya çim sporları yapmak ve doğal güzelliklerinden faydalanmak amacıyla müşterilere hizmet veren tesislerdir.

1.2.4.1.6. Kış Sporları ve Kayak Merkezleri

Müşterilerin kayak yapması amacıyla farklı noktalar arasında taşınması için teleferik, telesiyej, teleski, telekabin gibi mekanik düzenlemeleri barındıran tesislerdir. Her yaşa hitap eden kayak merkezleri taşıdığı coğrafi özellikler bakımından adeta birer sağlık ve spor tesisi haline gelmiştir. Kayak, kızak, buz pateni, snowboard, tırmanış gibi spor etkinlikleri ile cafe, disco, restaurant, bar gibi yan hizmet alanları müşterilere hizmet sunmaktadır (Emil, 2004: 20). Kış turizmi merkezleri, aynı zamanda kış mevsimi dışındaki süre zarfında, kongre, fuar, toplantı, spor veya gençlik kampları, dağ ve yayla turizmi gibi faaliyetler açısından da uygun olması her mevsim turizm faaliyetlerinin devamını sağlamaktadır (İncekara, 1998: 30; Sağlık ve Kocaman, 2014: 68).

1.3. TURİZMİN ÇEŞİTLENDİRİLMESİNDE REKREASYONUN ROLÜ

1.3.1. Turizmin Çeşitlendirilmesi

İnsanların seyahat amaçları gelişen teknoloji, kültürler arası etkileşim, ekonomik kalkınma ve küreselleşme gibi olguların etkisiyle gün geçtikçe farklılaşmaktadır. Dünya genelinde turizm denince yıllardır hakim olan deniz-güneş-kum üçgenine dayalı tatiller, değişen anlayışa paralel olarak bireylerin ilgilerinin yeni turizm türlerine dönmesiyle hakimiyetini kaybetmektedir. Son yıllarda teknoloji, siyaset ve ekonomi alanda yaşanan gelişmelere bağlı olarak turizm, alışlagelmiş anlamından farklı bir anlam kazanarak dinlenme, eğlenme ve serbest zaman değerlendirme ile bütünleşen bir olgu olarak kabul görmeye başlamıştır (Çolak, 2009: 11). Bu gelişmeler, küresel turizm endüstrisinde alternatif turizm olgusunun önem kazanmasına ve turizmi çeşitlendirme arayışlarının hızlanmasına neden olmaktadır.

İşletme terminolojisinde çeşitlendirme kavramı, işletmelerin veya ülkelerin pazar paylarını korumak ve geliştirmek amacıyla ürün ve hizmet arzlarını farklılaştırma yönünde sergiledikleri çabaların tümüne ifade etmek amacıyla kullanılmaktadır (Baytok, 1998: 7). Bu kapsamda, turizmin çeşitlendirilmesi kavramını da turizm piyasasında turistik ürün veya hizmet üreten bir işletmenin; mevcut turizm piyasası payını geliştirmek amacıyla, çeşitli yöntemlerle turizm arzını artırma ve farklılaştırma yönündeki faaliyetleri olarak tanımlamak mümkündür (Kulu, 1994: 39). Bir diğer tanıma göre turizm çeşitlendirmesi, turizm ürünlerinin farklı turizm kaynaklarıyla zenginleştirilmesi olarak ifade edilmektedir (Alkan, 2015: 219). Yürük (1999: 31) ise turizmin çeşitlendirilmesini “ülkeler veya işletmeler tarafından turizm pazarındaki payı artırmak, iç ve dış rekabet koşullarına uyum sağlamak ve artan talebe cevap verebilmek amacıyla çeşitli yöntemlerle turizm arzını artırma ve farklılaştırma yönündeki tüm faaliyetler” şeklinde tanımlamıştır.

Dünya genelinde ülkeleri ve turizm işletmelerini son zamanlarda turizmi çeşitlendirmeye yönelten sebeplere turist profili ve beklentilerinde yaşanan değişimler, uluslararası turizm hareketlerinde meydana gelen değişimler, dünyada meydana gelen ekonomik, sosyal ve politik değişimler, bilgi, iletişim ve ulaşım teknolojilerinde yaşanan hızlı değişimler ve küresel rekabet örnek olarak verilebilir (Altınöz, 2010: 20).

Günümüzde turizm talebinin hızla artmasının yanı sıra tüketicilerin istek ve ihtiyaçlarının değişmesi ve daha farklı ürün ve hizmetler talep etmeleri turizm etkinliklerinde değişme ve çeşitlenme eğilimine yol açmıştır. Bu gelişmeler ışığında seyahat sırasında macera arayan, çevreye duyarlı, farklı kültürleri merak eden, farklı turistik ürünleri tercih eden yeni bir turist profili ortaya çıkmıştır (Nykiel, 1997: 77). Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü'nün gelecek yirmi yıla dair temel eğilimler ve turist profiline ilişkin beklentilerine göre, deneyimli gezgin sayısının artacağı, ürün geliştirmede deniz-kum-güneş üçlüsünün yerini heyecan-eğlence-eğitim üçlüsüne bırakacağı, insan ömrünün uzamasına bağlı olarak tatile daha fazla zaman ayrılacağı, bekâr ve çocuksuz çiftlerin tatile daha fazla zaman ve kaynak ayıracağı, Asyalı turistlerin turizm işletmecilerinin gözdesi haline geleceği, yıl içerisinde seyahat sayısının ve uzun mesafeli seyahatlerin artacağı, sürdürülebilir turizmle ilgili kampanyaların artacağı, çeşitli turizm merkezlerinin insanlar arasında moda unsuru gibi algılanacağı ve turizmde rekabet, teknolojik yenilik, hizmet kalitesi, tüketici bilinci gibi kavramların önem kazanarak turizm sektörünün sürekli kendini yenilemesini gerektireceği öngörülmektedir (Emekli, İbrahimov ve Soykan, 2006: 15). Bu beklentiler kapsamında, tüketicilerin talepleri doğrultusunda işletmelerin turizm faaliyetlerinde yenilikler yaratarak, farklılıklar oluşturma çabaları artmaktadır.

Öte yandan, turizm sektöründe sürdürülebilirliğin sağlanması ve mevsimsellik sorunun çözümü için turizm faaliyetlerinin yıl içinde dönemsel ve bölgesel olarak dengeli bir biçimde dağılımına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu çerçevede turizm faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi bir başka ifadeyle alternatif turizm alanlarının geliştirilmesi önem arz etmektedir (TÜSİAD, 2014: 6). Turistik ürün çeşitlendirme sayesinde mekânsal yoğunluğun azaltılması yanında zaman yoğunluğu da ortadan kaldırılır. Bu sayede turizm, yılın yaz aylarında ya da belli dönemlerde yapılan bir hareketin dışına çıkar. Yıl boyu turizm yapılması arz ve talep çeşitliliği yaratır, satış ve pazarlama olanaklarını, dolayısıyla döviz girdilerini artırır ve yıl boyu istihdam olanağı sağlar (Çetin, 2001: 23). Bu itibarla, turistik ürünlerin çeşitlendirilmesi ve alternatif turizm olanaklarının geliştirilmesinin turist sayısı ve elde edilen gelirlerin artırılmasında kayda değer etkiye sahip olduğu görülmektedir (Özer ve Tüzünkan, 2012: 151).

Turizm alanında gelişmiş ülkeler ülke ekonomisi güçlendirmek amacıyla turizm sektöründen geniş şekilde faydalanmaktadır. Bir ülke için dünya turizm piyasasındaki rekabet gücünü artırmak, pazar payını genişleterek, turizm gelirlerini

arttırmak çeşitlendirmenin en önemli nedenidir. Bu bağlamda, dünya turizminden aldığı payı artırmak isteyen ülkeler turizmin çeşitlendirilmesi kapsamında alternatif turizm seçeneklerinin geliştirilmesine ve özendirilmesine önem vermektedir (Serçek ve Serçek, 2012: 735).

1.3.2. Çeşitlendirmede Rekreasyonun Rolü

Turizmin çeşitlendirilmesi için kullanılan alternatif turizm seçeneklerinin kayda değer bölümünü rekreatif etkinliklere dayalı yeni turizm faaliyetleri oluşturmaktadır. Son yıllarda modern yaşamın insanlara sağladığı kolaylıkların yanında insanlar üzerinde oluşturduğu baskı ve stres, bireylerin serbest zamanlarını en verimli şekilde değerlendirme arzusunu artırmıştır. Öte yandan, insanların geleneksel tatil ve turizm anlayışı, ülke içinde deniz kıyısında, dağ veya yaylalarda tatil yapma veya ülkenin tarihi ve kültürel varlıklarını ziyaret etme, yurtdışında ise bilinen şehirlere seyahat etme şeklindeydi. Son dönemde bu anlayış değişmektedir. Günümüz insanları, çalışma dışı zamanlarında, bilmedikleri yerleri ve toplumları görmek ve tanımak yoluyla dinlenmeyi ve eğlenmeyi tercih etmektedirler. Bu durum çağdaş toplumun yaygın ve etkin bir yaşam biçimi ve kültür ögesi haline gelmiştir (Hacıoğlu ve diğerleri, 2009: 51). Eğitim, kültür ve gelir seviyesindeki artışın yanı sıra, iletişim teknolojilerindeki gelişim ve küreselleşme gibi olgular bireylerin farklı, geleneksel tatil anlayışına alternatif ve özel ilgilerine cevap verebilecek turizm faaliyetlerini talep eder hale getirmiştir.

İnsanların kendi istekleri doğrultusunda kullanabilecekleri serbest zamanın yaşam şartlarında önemli bir ihtiyaç olduğu görüşü yaygınlaşmaya başlamıştır. Bu durumun kullanılmaya başlanması ile birlikte günümüzde gelişmekte olan ve gelişmiş ülkelerde de rekreasyon faaliyetleri olarak bilinen yeni yaşam biçimleri ortaya çıkmaktadır. Bu yaşam biçimlerini etkileyen rekreatif uygulamalar hem türleri hem de katılım gösteren bireyler bakımından devamlı zenginleşmektedir (Hacıoğlu ve diğerleri, 2009: 51). Bu zenginlik rekreasyonun yakın etkileşim içinde olduğu turizm faaliyetleriyle de bütünleşerek turizmin çeşitlendirilmesine en önemli katkılardan birini sunmaktadır.

Bu hususu turizmin en yaygın ve tercih edilen çeşidi olan deniz turizmi ile örneklendirebiliriz. Su üzerinde yapılan rekreatif etkinlikler deniz turizmiyle bütünleşmeden önce insanların deniz kıyısındaki turizm faaliyetleri, denize girmek, güneşlenmek ve kumsalda hoş vakit geçirmekten ibaretti. Ancak, kano, su kayağı,

tüplü veya tüpsüz dalış, yelken, sörf, deniz paraşütü, deniz bisikleti ve banana gibi rekreatif etkinliklerin, bunun yanında kumsalda gerçekleştirilen eğlence faaliyetlerinin yaygınlaşması deniz turizmini çeşitlendirerek daha ilgi çekici hale getirmiştir.

Turizm işletmeleri açısından bakıldığında geçtiğimiz dönemlerde rekreatif etkinlikler bir zorunluluk olarak görülmezken, günümüzde rekreasyon turizm işletmelerinin hizmet sunumlarına önemli bir katma değer sağlamaktadır. Artan rekabet koşulları içerisinde rekreatif etkinlikler vazgeçilmez hale gelmiş olup, işletmeler etkinlikleri zenginleştirmek adına yeni alternatifler geliştirmeye çabalamaktadır.

Öte yandan, turizm politikalarının planlayıcısı ve uygulayıcısı konumunda olan kamu kurumları da rekreatif etkinliklerin turizmin çeşitlendirilmesi ve ülkelerin rekabet gücünün artırılmasındaki önemini idrak etmişlerdir. Ülkemiz de dâhil olmak üzere, ekonomisinde turizmin önemli bir yer teşkil ettiği ülkelerde, kamu kurumları rekreatif etkinlikleri ön plana çıkaran alternatif turizm seçeneklerinin gelişimi için yeni politikalar belirlemekte, yatırımları cazip hale getirmeye çabalamakta ve yatırımcılara çeşitli destek ve teşvikler sağlamaktadır. Akarsu, göl, yayla ve dağlık alanlar başta olmak üzere turizm açısından gelişmemiş yörelerde rafting, balıkçılık, kamp, dağ yürüyüşü veya tırmanma gibi rekreatif etkinlikleri ön planda tutan alternatif turizm faaliyetlerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir.

1.4. TÜRKİYE'DE TURİZMİN VE REKREASYON TURİZMİNİN GELİŞİMİ

1.4.1. Türkiye'de Turizm

İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinin ardından hizmet sektörlerinin birçoğunda olduğu gibi turizm sektörü de büyüme ve gelişim sürecine girmiştir. Bacasız endüstri olarak adlandırılan turizm sektörü ülkeler için önemli bir gelir kaynağıdır. Savaşın ülkelere ve halklara verdiği derin yıkımlar sonrasında, özellikle Avrupa kıtasında doğal ve tarihi zenginliklere sahip ülkelerde turizm sektörüne verilen önem artmış, turizm ülke kalkınmasının önemli bir yapıtaşı haline gelmiştir (Altınöz, 2010: 8).

1950'li yıllardan itibaren her yıl dünyadaki toplam turist sayısı ve ülkelerin elde ettiği toplam turizm gelirleri düzenli artış göstermiştir. Bu gelişimin çeşitli sebepleri bulunmaktadır. İnsanların yaşam felsefesindeki değişimler ve yaşam standartlarının yükselmesi, uluslararası etkileşim ve ticaretin gelişimi turizm

sektörünün gelişimini hızlandırmıştır. Ulaşım imkânlarındaki gelişim insanların bir yerden bir diğerine seyahatlerini kolaylaştırmıştır. Seyahat daha güvenli ve ucuz hale gelmiştir. Öte yandan, turizm geleneksel sınırlarının dışına taşarak herkesin ilgi ve beklentilerine uygun olarak ulaşılabileceği bir hizmete dönüşmüştür. Satın alma gücü düşük halk kitlelerinin bazı özel önlem ve düzenlemelerle turizme katılmalarının sağlandığı sosyal turizm ortaya çıkmıştır. Rekreatif faaliyetlerin toplumun geniş kesimlerine yayılması, gerekli hizmet ve malzemelerin fiyat bakımından erişilebilir hale gelmesi turizme katılan toplam birey sayısının artmasına katkı sağlamıştır (Özgüç, 2003: 219).

Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü'nün (2017: 6) yayımladığı istatistiki verilere göre dünyada toplam turist sayısı 2016 yılında bir önceki yıla göre % 3,9 yükselerek 1 milyar 235 milyon kişiye yükselmiştir. Aynı dönemde toplam turizm gelirleri de % 0,7 artışla 1 trilyon 220 milyar ABD Doları'na ulaşmıştır. Tablo-1'de sayısal verilerle gösterildiği üzere, dünyada en fazla turist ziyaret ettiği ülke Fransa'dır. Son yıllarda İspanya, Meksika ve Tayland'ı ziyaret eden kişi sayısındaki artış dikkat çekmektedir. Türkiye, 2016 yılında ülke içinde ve komşu ülkelerde yaşanan güvenlik sorunlarından dolayı turist sayısında kayda değer bir kayba uğramıştır. Buna rağmen, dünyada en fazla turist çeken ülkeler sıralamasında 31,3 milyon kişiyle 2016 yılı itibariyle onuncu sırada yer almaktadır.

Tablo 1: Dünyada Turistlerin En Fazla Ziyaret Ettikleri Ülkeler

Ülkeler	Milyon (kişi)		Değişim (%)	
	2015	2016	2015/2014	2016/2015
1. Fransa	84,5	82,6	0,9	-2,2
2. ABD	77,5	75,6	3,3	-2,4
3. İspanya	68,5	75,6	5,5	10,3
4. Çin	56,9	59,3	2,3	4,2
5. İtalya	50,7	52,4	4,4	3,2
6. İngiltere	34,4	35,8	5,5	4,0
7. Almanya	35,0	35,6	6,0	1,7
8. Meksika	32,1	35,0	9,4	8,9
9. Tayland	29,9	32,6	20,6	8,9
10. Türkiye	39,5	31,3	-0,8	-19,7

Kaynak: UNWTO (2017)

Turizm gelirleri açısından değerlendirildiğinde Tablo-2’de sunulduğu üzere Amerika Birleşik Devletleri’nin elde ettiği yıllık toplam turizm gelirinin büyük farkla diğer ülkelerin üzerinde olduğu görülmektedir. ABD’nin turist sayısı açısından ikinci sırada yer almasına rağmen, yüksek gelir elde etmesi turist başına harcamaların fazla olduğunu, yüksek gelir düzeyine sahip bireylerin turistik amaçla ABD’yi ziyaret etmeyi tercih ettiğini göstermektedir. Benzer bir şekilde, turist sayısında dokuzuncu sırada yer alan Tayland’ın son yıllarda turizm gelirlerini kayda değer seviyede artırarak gelirlere göre yapılan sıralamada üçüncü sırada yer aldığı görülmektedir.

Tablo 2: Dünyada En Çok Turizm Gelirine Sahip Ülkeler

Ülkeler	Milyar (\$)		Değişim (%)	
	2015	2016	2015/2014	2016/2015
1. ABD	205,4	205,9	7,0	0,3
2. İspanya	56,5	60,3	-13,3	6,9
3. Tayland	44,9	49,9	16,9	11,0
4. Çin	45,0	44,4	2,1	-1,2
5. Fransa	44,9	42,5	-22,9	-5,3
6. İtalya	39,4	40,2	-13,3	2,0
7. İngiltere	45,5	39,6	-2,3	-12,9
8. Almanya	36,9	37,4	-14,8	1,4
9. Hong Kong	36,2	32,9	-5,8	-9,1
10. Avustralya	28,9	32,4	-8,2	12,3
17. Türkiye	26,6	18,7	-9,8	-29,6

Kaynak: UNWTO (2017)

Türkiye coğrafi konumu, zengin tarihi ve kültürel mirası, genç, eğitimli ve yoğun nüfusu ve gelişmekte olan ekonomisiyle dünyanın dinamik turizm potansiyeline sahip ülkelerinden biridir. Türkiye ülkeyi ziyaret eden turist sayısı bakımından 2015 yılında ağırladığı 39,5 milyon kişiyle dünyada beşinci sırada yer almışken, 2016 yılında güvenlik sorunları başta olmak üzere çeşitli nedenlerle turist sayısının 31,3 milyona düşmesiyle onuncu sıraya gerilemiştir. Türkiye turizm gelirleri açısından ise elde ettiği 26,6 milyar ABD Doları ile 2015 yılında on ikinci sırada yer almışken, 2016 yılında elde edilen 18,7 milyar ABD Doları ile on yedinci sıraya gerilemiştir.

Türkiye, turist sayısında onuncu sırada yer almasına rağmen, toplam turizm gelirlerinde on yedinci sıradadır. Bu durum, ülkemizi ziyaret eden turistlerin ortalamada kişi başına harcamaların rekabet halinde olduğumuz ülkelere nazaran daha düşük olduğunu ifade etmektedir. Öte yandan, 2015 ve özellikle 2016 yıllarında toplam turist sayısında yaşanan düşüşün, turizm gelirleri üzerinde de ciddi etkisi olduğu görülmektedir. 2015 yılında turist sayısının %0,8 gerilemesine rağmen toplam gelir aynı yılda %9,8 azalmıştır. Benzer şekilde, 2016 yılında turist sayısı %19,7 düşmüş olmasına rağmen gelirler %29,6 azalmıştır. Son iki yılda gelirlerdeki düşüş oranının turist sayısındaki azalışa nazaran daha fazla olduğunu anlaşılmaktadır. Bu

durum, güvenlik gerekçeleriyle daralan Türkiye turizm sektöründe talebin düşük geliri ve seyahatlerinde daha az harcama yapan turist kitlelerine doğru kaydığını işaret etmektedir.

Dünyada turizm sektöründeki gelişmelere paralel olarak, doğal ve tarihi zenginliklere sahip Türkiye’de turizmin ekonomik ve sosyal faydaları 1940’lı yıllar sonrasında fark edilebilmiştir. Ülke turizminde kayda değer gelişme ancak 1980’li yıllardan sonra sağlanabilmiştir. Turizm imkânlarının gelişmesiyle birlikte ciddi bir atılım sağlanmış ve ülkenin ekonomik zorluklar yaşadığı dönemlerde turizmin sağladığı döviz kazanımlarıyla dış ticaret açığının giderilmesi, işsizliğin azaltılması, ödemeler bilançosunun iyileştirilmesinde önemli payı olmuştur (Çımat ve Bahar, 2003: 1). 2016 yılında ortaya çıkan güvenlik temelli çeşitli olumsuzluklar nedeniyle turizm verilerinde düşüşler görülmesine rağmen, 2015 yılı verileri dikkate alındığında Türkiye’de turizm gelirlerinin Gayrisafı Milli Hasıla (GSMH) içindeki payının %6,2’ye ulaştığı, turizm gelirlerinin toplam ihracata oranının ise %21,9’a yükseldiği görülmektedir. Bu veriler, turizmin Türkiye için önemli bir döviz kaynağı, istihdam alanı ve gelir kaynağı olduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 3: Yıllara Göre Türkiye’de Turizm Gelirlerinin GSMH ve İhracata Oranı

Yıl	Turizm Gelirlerinin GSMH İçindeki Payı (%)	Turizm Gelirlerinin İhracata Oranı (%)
1963	0,1	2,1
1970	0,5	8,8
1980	0,6	11,2
1985	2,8	18,6
1990	2,1	24,9
1995	2,9	22,9
2000	2,9	27,5
2005	4,2	24,7
2010	3,4	18,3
2015	6,2	21,9
2016	2,6	15,5

Kaynak: TURSAB (2017)

1980’li yıllar ve sonrasında turizmin ülke ekonomisine katkısı önemsenmiş ve turizm imkânlarının geliştirilmesi adına devlet destekli kapasite artırımı hedeflenmiştir. Bu amaçla, ülkenin çeşitli bölgelerindeki turizm faaliyetlerinin geliştirilmesi ve canlandırılması adına Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından dönemsel planlar açıklanmıştır. Bununla birlikte, aynı dönemde Türkiye’deki turizm potansiyeline yatırım yapmak isteyen yabancıların ülkeye yönelik ilgisinde de artış gözlenmiştir. Bu gelişmeler, ülke genelindeki tesis ve yatak kapasitesini özellikle 1990 yılı sonrasında kayda değer oranda artırmıştır. 1980 yılında 82 bin olan toplam yatak kapasitesi, altı kat artarak 1990 yılında 500 bine ulaşmıştır. 2015 yılı itibariyle Türkiye’deki 4434 tesisteki toplam yatak kapasitesi 1 milyon 150 bin civarındadır (TURSAB, 2017: 1).

Tablo 4: Türkiye’de Yıllara Göre Tesis Sayısı ve Yatak Kapasitesi

Yıl	Turizm işletme belgeli tesisler		Turizm yatırım belgeli tesisler	
	Tesis	Yatak	Tesis	Yatak
1966	165	16151	291	23807
1970	292	28354	301	25872
1980	511	56044	267	26288
1985	689	85995	501	71521
1990	1260	173227	1921	325515
1995	1793	286463	1334	202483
2000	1824	325168	1300	243794
2005	2412	483330	1039	278255
2010	2647	629465	877	252984
2015	3309	850089	1125	309556

Kaynak: TURSAB (2017)

Türkiye orta kuşakta yer alan, güneşli gün sayısı fazla ve üç tarafı denizlerle çevrili bir yarımadadır. Bu konumu, Türkiye’ye yaz ve deniz turizmi hususunda avantaj sağlamaktadır. Bunun yanında, iç bölgelerindeki dağların yapısı kış turizmi, kayak sporları turizmi, dağ ve yayla turizmi, volkanik yapısı nedeniyle ortaya çıkan sıcak su kaynaklarıyla da sağlık ve termal turizmine imkân sağlamaktadır. Öte yandan, tarih boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapan Anadolu, çeşitli milletlere ve

inançlara ait benzersiz eserler barındırmaktadır. Özellikle, Anadolu'yu bin yıldır yurt edinen Türkler önderliğinde kurulan devletler, Anadolu'yu baştan sona imar ederek zengin bir tarihi miras bırakmıştır. Bunun yanında, birçok medeniyet ve dine beşiklik eden Anadolu coğrafyasında kutsal addedilen mabetler varlığını korumaya devam etmektedir. Bu itibarla, Türkiye kültür turizmi ve inanç turizmi açısından da dünyanın önemli destinasyonlarından biri durumundadır.

Türkiye gelişen ve modern yapısıyla özellikle çevresindeki ülkeler için bir cazibe merkezi haline gelmiştir. İstanbul, Ankara ve İzmir gibi dünyada markalaşan şehirleri vasıtasıyla da eğlence ve alışveriş amaçlı seyahat eden kitlelerin ilgisini çekmektedir. Öte yandan, kongre ve fuar turizmi de gelişmektedir. Sağlık sektöründe gerçekleşen kalkınma ve gelişmeyle paralel bir şekilde sağlık turizminde ülkemizde yerleşik hastanelere olan ilgi artarak devam etmektedir. Bu bağlamda, Türkiye'ye yurtdışından çeşitli amaçlarla ziyaret eden turist sayısı ve turizmden sağlanan gelir son on yıl içinde düzenli bir artış göstermiştir.

Tablo 5: Türkiye'de Yıllara Göre Turizm Verileri

Yıllar	Turizm Geliri (Milyar \$)	Ziyaretçi Sayısı (milyon kişi)	Ortalama Harcama (\$)
2003	13,8	16,3	850
2004	17,0	20,2	843
2005	20,3	24,1	842
2006	18,5	23,1	803
2007	20,9	27,2	770
2008	25,4	30,9	820
2009	25,0	32,0	783
2010	24,9	33,0	755
2011	28,1	36,1	778
2012	29,0	36,4	795
2013	32,3	39,2	824
2014	34,3	41,4	828
2015	31,4	41,6	756
2016	22,1	31,3	705

Kaynak: TÜİK (2017)

Türkiye'yi ziyaret eden turist sayısı 2003 yılından 2015 yılına kadar düzenli bir artış seyrederek 41,6 milyon kişiye ulaşmıştır. Ziyaret eden kişi sayısı ile birlikte turizm gelirlerinde de 2015 itibarıyla iki katın üzerinde bir artış gerçekleşmiştir. 2016 yılında ise son yıllarda turizm gelirlerinde ve turist sayısında görülen artışlarda kayda değer bir düşüş gözlenmiştir. 2016 yılı turizm gelirleri 2008 yılındaki seviyenin altına düşmüş, ülkeyi ziyaret eden turist sayısı ise 2009 yılındaki sayının gerisinde kalmıştır. 2016 yılı itibarıyla turizm verilerinde yaşanan düşüşün temel nedenleri bölgemizde yaşanan iç savaşlar, siyasi kargaşalar ve Türkiye'de yönelik gerçekleştirilen terör saldırılarıdır. Öte yandan, 15 Temmuz 2016'da gerçekleşen darbe girişiminin neden olduğu sorunlar 2016 yılında turizm verilerinin gerilemesinde önemli etkiye sahiptir.

Öte yandan, Türkiye'yi ziyaret eden yabancıların kişi başı harcama ortalamalarına bakıldığında yıldan yıla düzensiz bir gelişim gösterdiği görülmektedir. 2014 yılında 828 ABD Dolarına ulaşan kişi başı ortalama harcama miktarı 2016 yılında dikkat çekici bir düşüş göstererek 705 ABD Dolarına gerilemiştir. Bu duruma yol açan sebepler arasında kar marjı düşük paket turların yoğunluğunun artması, tam pansiyon hizmet sunan tesislerinde konaklayan turistlerin ilave turizm faaliyetlerine katılma oranlarının düşük olması, yüksek gelire sahip ülkelerden ziyade düşük gelir seviyesine sahip bireylerin turizm amaçlı ülkemizi ziyaretlerinde görülen artış ve genellikle ucuz turizm imkânı arayan gençlerin ülkemizi tercih etme oranlarındaki artış sayılabilir.

1.4.2. Türkiye'de Turizmin Çeşitlendirilmesi

Türkiye'nin doğal, tarihi ve kültürel kaynakların çeşitliliği, iklimsel ve coğrafi pozisyonunun çeşitli turizm ürünleri açısından elverişliliği, mesleki ve sivil toplum kuruluşlarının yayınlık ve gelişmişliği, yaratıcı ve güçlü bir turizm endüstrisi faktörleri açısından olağanüstü bir turizm merkezi konumundadır (Demirtaş, 2012: 1081).

Turizm çeşitlendirmesi adına bu faktörler ülkemizin güçlü yanlarını temsil etmektedir. Türkiye'de turizmin geliştirilmesi ve uluslararası turizm pazarından daha fazla pay alınabilmesi hedefiyle ilk ve ağırlıklı olarak deniz, kum ve güneş üçlüsünden oluşan doğal zenginliklerimizin değerlendirilmesi tercih edilmiştir. Deniz turizminin belirli bir potansiyele ulaşması, turizmdeki güncel ve küresel gelişmeler, turistlerin seyahat, serbest zamanı değerlendirme ve konaklama anlayışında yaşanan değişimler sonrasında, zaman içerisinde alternatif turizm çeşitlerinin devreye

sokulması gerekliliği ortaya çıkmıştır (Altınöz, 2010: 22). Bununla birlikte, yaz turizminin mevsimsel ve bölgesel nitelikte olması, Türkiye’de turizmin tüm yıla ve ülkenin denize kıyısı olmayan iç bölgelere de yayılmasını sekteye uğratmıştır. Bu sorunun da çözümü için turizmin çeşitlendirilerek alternatif turizm ürünlerinin turizm müşterilerine arz edilmesi gerekli görölmüştür (Hacıoğlu ve Avcıkurt, 2011: 46).

Eşsiz doğal ve tarihi zenginliklere sahip ölkemizde turizmin çeşitlendirilmesi, sürdürülebilir turizm altyapısının sağlanması, etkili pazarlama politikalarıyla turizm bölgelerinin tanıtılması, turist sayısının artırılarak bu bölgelerin birer çekim merkezi haline getirilmesi kamu ve özel sektörün öncelikleri arasında yer almaktadır. Ölkemizde turizmin çeşitlendirilmesine yönelik ifadelere, ilk olarak 1978 yılında hazırlanan Geçiş Dönemi Politikası metninde yer verilmiştir. Dördüncü Plan döneminde (1979-1983) sadece yat turizmine yönelik destek öngörölmüştür. Ancak, yeni turizm çeşitlerinin teşvik edilmesine ve desteklenmesine yönelik yeni tedbirlerin Beşinci Plan döneminde (1985-1989) öngöröldüğü gözlenmiştir. Özellikle konferans, termal, yat, kruvaziyer, kış turizmi, yayla turizmi ve golf turizmi gibi yeni türlerin desteklenmesi konusu plan metinlerinde yer bulmuştur. Kitle turizminin geliştirilmesine yönelik politikalar, Altıncı Plan dönemine (1990-1994) kadar ulusal turizm politikalarının temelini oluşturmuştur. Sonraki dönemlerde yeni turizm çeşitlerinin politika düzeyinde daha fazla destek bulduğu, bunun yanında kitle turizmi yatırımlarının yaygın şekilde devam ettiği görölmüştür (Doğmuş, 2013: 8).

Turizmin çeşitlendirilmesi ihtiyacı Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından hazırlanan Türkiye Turizm Stratejisi 2023 kapsamında da ortaya konmuş, bu çerçevede alternatif turizmin Türkiye’nin her yerinde desteklenmesi hedeflenmiştir. Söz konusu hedef doğrultusunda alternatif turizm çeşitlerinden sağlık ve termal turizmi, kış turizmi, golf turizmi, deniz turizmi, eko-turizm ve yayla turizmi, kongre ve fuar turizminin öncelikli olarak geliştirilmesi öngörölmüştür (TÜSİAD, 2014: 7).

Küreselleşme, ulaşım ve haberleşme teknolojilerindeki gelişim turizm faaliyetlerine katılan bireylerin sayısını artırdığı gibi, dünya turizm piyasasında rekabetin artmasını da beraberinde getirmiştir. Ekonomiye önemli miktarda döviz sağlayan ve istihdam olanağı yaratan turizm sektörünü geliştirmek ve diğer ölkelerle rekabet edebilmek adına ölkeler turizm politikalarını sürekli gözden geçirmekte ve bireylerin talepleri çerçevesinde gerekli altyapı ve tesis yatırımlarını planlamakta ve gerçekeştirmektedir. Türkiye, Akdeniz çanağında yer alan bir ölkeler olarak özellikle yaz turizmi adına ciddi bir rekabetin olduğu piyasada hizmet sunmaktadır. Yunanistan,

İtalya, Fransa ve İspanya gibi turizm altyapılarını uzun yıllar önce tamamlamış, Avrupa'da yaşayanların uzun zamandır tatil mekânı olan rekabet gücü yüksek ülkelerin yanı sıra Fas, Tunus ve Mısır gibi Akdeniz'in güneyinde yeni turizm merkezleri olarak öne çıkmaya çalışan ülkelerle rekabet halindedir.

Rekabetçi turizm piyasası koşullarında dünya turizmden alınan payın artırılması, gelirlerin çoğaltılması ve turist başına düşen harcama miktarının yükseltilebilmesi için turizmin çeşitlendirilmesi ülkelerin en başta gelen hedeflerindedir. Türkiye'nin sahip olduğu doğal, tarihi ve kültürel zenginliklerle dünyada akla gelen turizm merkezlerinden biri olarak belirli seviyede bir turizm potansiyeli vardır. Bu potansiyeli yukarılara taşımak adına özellikle rekreasyon etkinliklerinin yardımıyla turizm faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi önem arz etmektedir. Turizmin çeşitlendirilmesi ile sunulan alternatif turizm ürünleri daha çok, ülkeye ikinci kez gelen turistlerce tercih edilmektedir. Türkiye'ye ilk kez gelen turistler öncelikle en çok bilinen yerleri tercih etmekte ve memnun olarak ayrılıp tekrar gelmek istediklerinde ise alternatif ürünleri satın almaktadırlar (Çetinel, 2004: 102).

Öte yandan, rekreasyonun günlük hayatın yanı sıra turizm faaliyetlerinde de yoğun kullanımıyla beraber bu alanda eğitimli işgücü ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Turizm Fakültelerinde eğitim görenler turizm faaliyetlerinin farklı alanlarında uzmanlaşmakta, en az turizm kadar geniş bir bilimsel araştırma açısına sahip rekreasyon alanında yeterli eğitim almamaktadır. Nitekim rekreatif faaliyetlerin turizm alanında yoğun kullanılmaya başlandığı dönemlerde, ülkemizdeki birçok turizm işletmecisi bünyelerindeki rekreatif etkinliklerin planlanması ve uygulanması hususlarında iç piyasada yeterli eğitimi almış bireylerin bulunmaması nedeniyle işgücünü yurtdışından temin etme yolunu tercih etmiştir.

Eğitimli işgücü ihtiyacının karşılanması adına ülkemizde Spor Fakülteleri veya Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulları bünyesinde Rekreasyon Bölümleri eğitim vermeye başlamıştır. Bu bölümlerde eğitim gören öğrencilere rekreasyon faaliyetlerinin daha bilinçli bir şekilde yapılması, alternatif rekreasyon faaliyetlerinin uygulanması, genellikle yurtdışından gelen animasyon ekiplerinin yerini yerli animatörlerin alması, turizm ile rekreasyon arasındaki ilişkinin geliştirilmesi ve insanların rekreatif faaliyetlere olan katılımının artırılması hedefleriyle eğitim verilmektedir. Bunun yanında, anılan bölümlerin ilgili Fakülte ve Yüksekokullar bünyesinde bağımsız anabilim dalları olarak faaliyet göstermesi, bu alanda çalışan akademik personelin uzmanlaşmasına olanak sağlayan koşullarda bilimsel

araştırmalar yürüterek, rekreasyon biliminin ülkemizde daha yoğun çalışıldığı bir alan haline gelmesine imkan vermektedir.

1.4.3. İzmir ve eşme’de Turizm

Beş bin yıllık tarihiyle birçok medeniyete ev sahipliği yapan İzmir, Türkiye’nin ilk turizm merkezlerinden biri olmasının yanı sıra en fazla ziyaret edilen turizm şehirlerinden biridir. İzmir’in tarihi, kültürel ve doğal güzelliklerinin yanında gelişmiş turizm altyapısı, turizm talebinde bulunan ülkelere yakınlığı ve sosyo-kültürel açıdan gelişmiş nüfusu turizm merkezi olmasını destekleyen olumlu özellikleri arasındadır.

İzmir yıllar boyunca İstanbul’dan sonra Türkiye’nin en önemli turizm merkezlerinden biri olmuştur. 1980’li yıllar sonrasında ülkede turizmin kalkındırılması amacıyla uygulanan ulusal turizm politikaları kapsamında verilen destek ve teşvikler özellikle Antalya başta olmak üzere Akdeniz ve Güney Ege bölgesindeki turizm merkezleri lehine bir sonuç doğurmuştur (Sarıbaş, 2015: 19). Türkiye’ye yönelik turizm talebinin ağırlıkla kum-deniz-güneş amaçlı kitlelere doğru genişlemesi, nişpeten turizm mevsim uzunluğunun ve konaklama imkânlarının Akdeniz bölgesinin gerisinde kaldığı İzmir’in genişleyen talepten yeteri kadar pay alamaması sonucunu doğurmuştur. Öte yandan, ülke genelindeki vatandaşların İzmir’in deniz kıyısındaki beldelerinde eskiye dayanan yazlık konut anlayışı çerçevesinde oluşturduğu yapılanma, bölgede yeni tesis inşası için yeterli ve etkin kullanılabilir arazi eksikliği meydana getirmiştir. Bununla beraber, bölgede yaşanan Körfez kirliliği gibi evre sorunlarına hızlı ve zamanında çözüm geliştirilememesi İzmir’in halen ülkenin en gelişmiş illerinin başında gelmesine rağmen turizm alanındaki sahip olduğu potansiyeli arzu edilen düzeyde değerlendirememesine neden olmuştur (zdemir Meriç, 2007: 301).

Tablo 6: İzmir’de Yıllara Göre Turist Sayısı

Yıllar	Turist sayısı	Değişim oranı (%)	Türkiye toplam turist sayısı (milyon)	Değişim oranı (%)	İzmir’in payı (%)
2005	789.120	-	24,1	-	3,27
2006	777.148	-1,51	23,1	-4,14	3,36
2007	970.772	24,95	27,2	17,74	3,56
2008	1.074.088	10,64	30,9	13,60	3,47
2009	1.056.948	-1,60	32,0	3,55	3,30
2010	1.155.820	9,35	33,0	3,12	3,50
2011	1.388.271	20,11	36,1	9,39	3,84
2012	1.368.924	-1,39	36,4	0,83	3,76
2013	1.407.240	2,79	39,2	7,69	3,59
2014	1.294.461	-8,01	41,4	5,61	3,12
2015	1.201.921	-7,14	41,6	0,48	2,89
2016	672.299	-44,06	31,3	-24,75	2,14

Kaynak: İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2017)

Tablo 6’da 2005 ile 2016 yılları arasında İzmir’i ziyaret eden turist sayısı ve bunun Türkiye geneline ilişkin turist sayısı ile ilişkisine yer verilmektedir. Tablodan görüldüğü üzere, İzmir en fazla turisti 2013 yılında ağırlamıştır. 2007 ve 2011 yıllarında turist sayısında %20’nin üzerinde artış yaşanırken, 2016 yılında turist sayısında yarıya yakın bir azalma meydana gelmiştir. Bu oran, aynı yıl güvenlik sorunları nedeniyle ülke genelindeki %24 oranındaki düşüşün çok üzerinde gerçekleşmiştir. Türkiye turizminde İzmir’in payının yıllar içinde %3-4 aralığında değiştiği anlaşılmaktadır. İlin payının 2011 yılında %3,84 ile en yüksek seviyeye ulaştığı görülmektedir.

Tablo 7: İzmir’de Turistik Tesis Kapasitesi

2017	Yeme-İçme Tesisleri	Konaklama Tesisleri		
		Tesis sayısı	Oda	Yatak
İşletme Belgeli	62	185	17.406	35.750
Yatırım Belgeli	36	87	6.570	15.317
Toplam	98	272	23.976	51.067

Kaynak: İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2017)

İzmir’in hâlihazırdaki turistik tesis kapasitesine ilişkin veriler Tablo 7’de sunulmaktadır. Buna göre, ilde %70’i işletme belgeli tesislerde yer almak üzere toplam 51.067 yatak kapasitesi bulunmaktadır.

Öte yandan, rekreatif faaliyetlerin yoğun kullanıldığı turizm amaçlı sportif etkinliklere ilişkin İzmir’de tahsis edilen belgeye sahip işletmelerin 2013 yılı itibariyle 90’ın üzerine çıktığı görülmektedir (Tablo 8). Sportif faaliyet belgesine sahip işletmelerin büyük çoğunluğunun su üstü etkinlikler düzenlediği anlaşılmaktadır.

Tablo 8: İzmir’de Turizm Amaçlı Sportif Faaliyet Belgeleri

Yıl	Su Altı	Su Üstü	Kara	Toplam
2010	13	42	8	63
2011	26	47	8	81
2012	18	62	4	84
2013	21	62	12	95
2014	21	60	10	91
2015	20	68	6	94
2016	19	64	10	93
2017	18	62	11	91

Kaynak: İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2017)

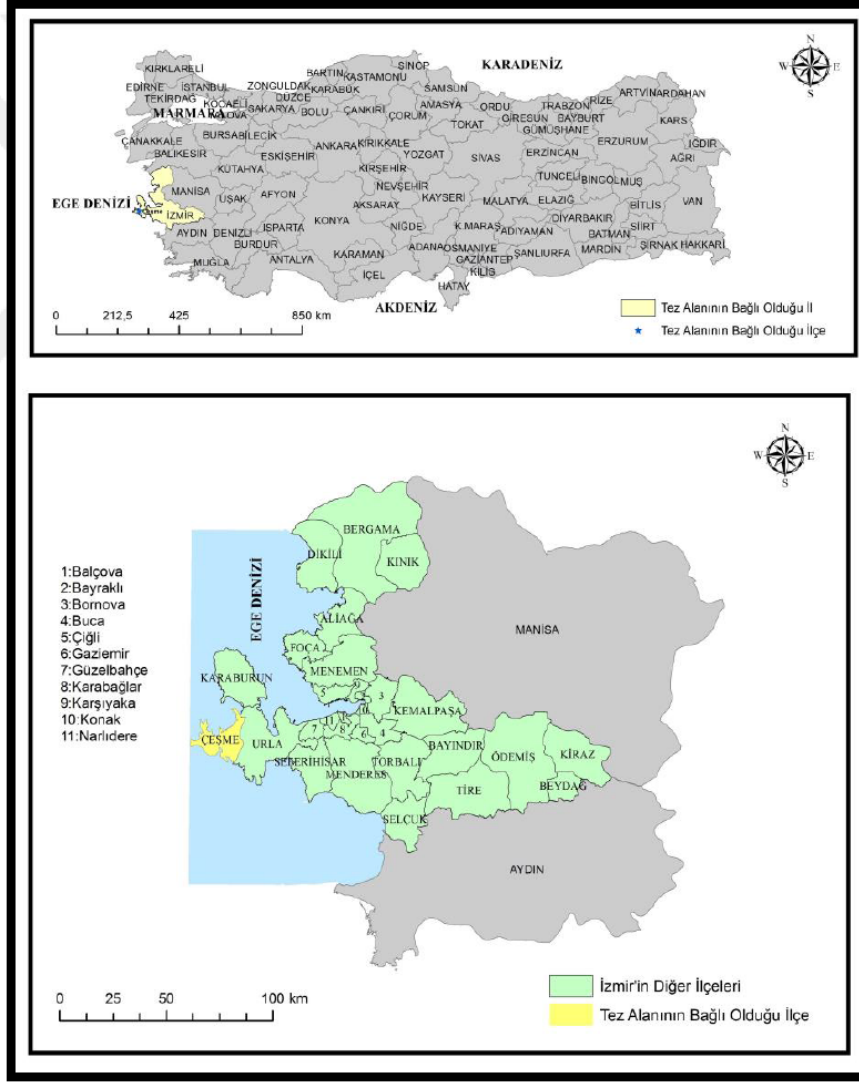
İzmir’in turizm alanındaki eksikliklerini gidermek ve ülkenin turizm pastasından daha fazla pay almasını sağlamak amacıyla yerel makamlar çeşitli turizm strateji planları üzerinde çalışmalar gerçekleştirmektedir. İzmir Valiliği tarafından açıklanan İzmir İli Turizm Geliştirme Planı’nda sürdürülebilir turizm kapsamında İzmir’de atıl, verimli kullanılmayan ve turizm potansiyeli barındıran kaynakların

harekete geçirilerek dağ, yayla, doğa, çiftlik, termal, kış sporları, golf, yat, kruvaziyer, kongre, gençlik ve eğlence turizmi gibi alanlarda değerlendirilmesi hedeflenmiştir (Özdemir Meriç, 2007: 302). Ayrıca, İzmir’de turizmin geliştirilmesine yönelik akademik ve idari çalışmalarda İzmir’in doğal, tarihi ve kültürel kaynaklarının dünyada değişen turistik ürün talepleri dikkate alınarak çeşitlendirilmesinin il ve çevresinde sürdürülebilir turizmin sağlanması adına zorunluluk olduğuna sıklıkla dikkat çekilmektedir. (Güvercin Göçmen, 2008: 36)

1.4.3.1. Çeşme’de Turizm

Çeşme, doğuda Urla, güneyde ve batıda Ege Denizi, kuzeyde Karaburun ile çevrilidir. İzmir’e 80 kilometre ve Yunanistan’ın Sakız Adası’na da 8 mil uzaklıktadır. İlçenin yüzölçümü 260 km²’dir. Kıyı sahil şeridi uzunluğu 133 km’dir (Çeşme Kaymakamlığı, 2016). Çeşme’de dağların diğer Ege sahillerinde olduğu gibi kıyıya dik uzanması turistik açıdan ilgi çekici doğa güzelliklerinin ortaya çıkmasını sağlamıştır. Öte yandan, Ilica Mahallesi çevresine dağılmış bulunan termal su kaynakları ilgi çekmektedir.

Şekil 1: İzmir İli ve Çeşme İlçesinin Konumu

Çeşme, Türkiye'nin tam batısında kendi adını taşıyan yarımadanın ucunda kurulmuştur. Tarihi ilk çağlarda kurulan İyonya şehirlerine kadar uzanan Çeşme, tarih boyunca Anadolu'nun önemli deniz ticaret limanlarından biri olmuştur. İzmir'in büyümesi ve gelişmesiyle beraber Ege deniz ticaretinin Asya yakasındaki merkezi konumuna gelmesiyle, Çeşme limanı ticaret yoğunluğunu İzmir'e kaybetmiştir. Bu dönem sonrasında ilçenin geçim kaynağı ticaretten tarıma doğru evrilmiştir. Kent stratejik konumu gereği askeri açıdan önemini devam ettirmiştir. İlçedeki en önemli tarihi yapı olan Çeşme Kalesi, Osmanlı Devleti hükümdarlarından 2. Beyazıt tarafından 1508 yılında yaptırılmıştır (Çeşme Kaymakamlığı, 2016).

Çeşme'de turizm, Cumhuriyet sonrası dönemde 1950'lerden itibaren gelişmeye başlamıştır. Deniz turizminin yanı sıra Ilıca'da kaplıca turizmi ilgi görmüştür. Bu dönemden itibaren, turistik tesislerden ziyade yazlık kullanım amacıyla

ikinci konutların inşasına başlanmıştır. 1960 ile 1980 arasındaki dönemde özellikle Boyalık Koyu çevresindeki alanlarda ikinci konut amaçlı kooperatif inşaatları yoğunlaşmıştır. 1980’li yıllarda, Türkiye’de turizmi destekleyen politikaların izlenmesi ilçede turizmin gelişmesine katkı sağlamıştır (Emekli, 2016: 430). Bu dönemde turistik tesis kurulumları hızla artmıştır. 2017 yılı itibariyle ilçede kurulu konaklama kapasitesine ilişkin veriler Tablo 10’da sunulmaktadır. Öte yandan, 1991 yılında faaliyete başlayan İzmir-Çeşme Otoyolu yörede turizmin gelişimine büyük ivme kazandırmıştır. Tesis ve konaklama imkânlarının yanında ulaşım imkânlarının da gelişmesiyle Çeşme, iç ve dış turizm adına bölge dışından da yoğun talep almaya başlamıştır.

Tablo 9: Çeşme’de Yıllara Göre Turist Sayısı ve Geceleme Ortalamaları

Yıllar	Yerli turist sayısı	Yabancı turist sayısı	Toplam turist sayısı	Geceleme ortalaması (Yerli)	Geceleme ortalaması (Yabancı)
2013	507.118	74.070	581.188	2,17	5,08
2014	564.945	64.818	629.763	2,37	5,41
2015	581.408	53.997	635.405	2,31	5,87

Kaynak: Çeşme Kaymakamlığı (2016)

Tablo 9’da gösterildiği üzere son yıllarda Çeşme’de yerli turist sayısında artış yaşanırken, yabancı turist sayısı azalmıştır. Yabancı turist sayısındaki azalışın İzmir il geneline nazaran daha yüksek oranda gerçekleştiği dikkat çekmektedir. Buna rağmen, ilçeyi ziyaret eden toplam turist sayısı düzenli olarak artmıştır. Öte yandan, yabancı turistlerin ilçedeki konaklama sürelerinin yerli turistlerin iki katından daha uzun olduğu görülmektedir. Bu itibarla, Çeşme’de uzun vakit geçirmeyi tercih eden yabancı turistlerin sayısını artırmak amacıyla ilçenin dış turizmi cazip hale getirecek alternatif yollar üretmesi ve yurtdışı tanıtım çabalarını artırması gerektiği değerlendirilmektedir.

Tablo 10: 2017 Yılı İtibariyle Çeşme’de Turistik Tesis Kapasitesi

	Tesis sayısı	Oda	Yatak
İşletme Belgeli	48	3.579	7.377
Yatırım Belgeli	50	2.808	7.025
Toplam	98	6.387	14.402

Kaynak: Çeşme Kaymakamlığı (2016)

İklimin turistik faaliyetleri, sezonun uzunluğunu ve konaklama süresini belirleyen en önemli faktörlerden biri olduğu dikkate alındığında, Akdeniz ikliminin etkisi altında olan Çeşme’de hava şartları deniz turizmi, spor turizmi, rekreasyon turizmi, termal turizm ve kırsal turizmin gelişmesine uygun özelliklere sahiptir. Özellikle Alaçatı açık denizden esen sert rüzgârlara rağmen dalgasız deniz özelliği itibariyle rüzgâr sörfü, kitesörf ve yelken sporlarına imkân vermektedir (Emekli, 2016: 432). Son yıllarda yöre bu alanda dünyanın en önemli turizm merkezi haline getirmiştir.

İzmir’de yaralan 51 mavi bayraklı plajın 10 tanesi Çeşme’dedir. Çark Plajı, Piyade Koyu, Tekke Plajı, Ayasandra Plajı, Aya Yorgi Koyu, Boyalık Plajı, Şifne, Büyük Liman, Ilıca Plajı, Altinkum, Küçük Liman, Paşa Limanı, Pırlanta, Tursite, Catalazmak-Çiftlik ve Dalyan başta olmak üzere 20’ye yakın kumsalı bulunmaktadır (Çeşme Kaymakamlığı, 2016).

Öte yandan, Çeşme yöresinin zengin mutfağı ve yerel tarımsal ürünlerin bolluğu, yakın çevrede doğal ve arkeolojik sit alanlarının bulunması ilçede geleneksel turizmin yanında alternatif turizm etkinliklerinin de geliştirilmesi için fırsatlar sunmaktadır (Emekli, 2016: 436). Bu itibarla, Çeşme’de deniz ve kıyı turizminin ötesinde kültürel turizm, yat ve kurvaziye turizmi, ekoturizm, kırsal turizm, spor turizmi ve termal turizm alternatiflerinin çekici hale getirilmesi isabetli olacaktır.

Rekreasyon turizmi olanakları açısından değerlendirildiğinde Çeşme’de deniz kullanımlı rekreatif etkinlikler için geniş imkânlar bulunmaktadır. Bu bağlamda, Çeşme’de İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü tarafından verilen turizm amaçlı sportif faaliyet belgesine sahip 26 su üstü ve 2 su altı etkinlik düzenleyen işletme bulunmaktadır. İzmir’de su üstü faaliyet iznine sahip işletmelerin yaklaşık %40’ının Çeşme’de yer almaktadır. Deniz kullanımı olan rüzgar sörfü, yelken, kitesörf ve sualtı dalgıçlığının yanı sıra plajlardaki işletmeler tarafından sunulan kano, su kayağı, deniz paraşütü, deniz bisikleti ve banana gibi etkinlikler ilçede rekreasyon turizminin

gelişimine imkan sağlamaktadır. Deniz harici rekreatif etkinlikler bakımından değerlendirildiğinde ise, kara avcılığı, yaya ve atlı doğa yürüyüşleri gibi ekoturizm temelli etkinlikler için de Çeşme uygun imkânlara sahiptir. Buna rağmen, Çeşme’de karada sportif faaliyet düzenleme iznine sahip işletme bulunmadığı görülmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM

2.1. YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın modeli, veri toplama yöntemi ve araçları, araştırma evreni ve örnekleme, katılımcılara ait detaylar, araştırma yapılan alan, araştırmacının rolü, verilerin çözümlenmesi, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

2.1.1. Araştırma Modeli

Araştırmalarda veri toplama nitel veya nicel yaklaşımlarla gerçekleştirilmektedir. Yöntemler arasındaki temel farklılık, ağırlıklı olarak araştırmacının araştırma sürecindeki esnekliği, kullandığı yapı, sıralı düzen, derinlik ve özgürlük noktalarına getirilen kısıtlamalardan kaynaklanmaktadır. Nicel yöntemler bu kısıtlamaları desteklerken, nicel yöntemler bu kısıtlamalara karşı olmayı savunur (Kumar, 2011: 146).

Glaser; nitel araştırmayı gözlem, görüşme ve içerik analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlamıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2015).

Nitel araştırmaların odak noktası bir grup bireyin durumlarını, duygularını, algılarını, tutumlarını, değerlerini, inançlarını ve deneyimlerini anlamak, açıklamak, incelemek, keşfetmek ve netleştirmektir. Bu nedenle, kullanılan araştırma desenleri tümevarıma dayanan bir mantık yerine tümünden gelim mantığına dayanır. Araştırma desenleri, kişilerin açık bir inceleme çerçevesi takip edilerek seçimini gerektirir. Çalışmanın kapsamıyla ilgili parametreler ile bilgi toplama yöntem ve süreçleri genellikle esnek ve gitgide gelişen bir yapıdadır (Kumar, 2011: 110).

Bu çalışmada turizmin çeşitlendirilmesi kapsamında “rekreasyon turizmi” incelenerek, son yıllarda hızlı bir gelişim gösteren turizm alanında ürün çeşitlendirmesi kapsamında rekreasyon turizmine yönelik arz ve talep potansiyellerinin araştırılması ve elde edilen bulgular ışığında, bu alandaki mevcut durumun değerlendirilmesi ve atılabilecek adımlar konusunda önerilerin geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan görüşme yöntemi tercih edilmiştir.

Kumar’a (2011: 134) göre odak gruplar, bir konu, ürün, hizmet veya programa yönelik tutum, düşünce veya algıların grup üyeleri ve araştırmacı arasında gerçekleşen

serbest ve açık bir tartışmayla incelendiği nitel bir araştırma stratejisi ürünüdür. Bu itibarla, araştırma deseni olarak turizm sektörü içinde belirli bir tecrübeye sahip katılımcıların rekreasyon turizminin ülkemizde, özellikle de Çeşme yöresindeki mevcut durumunu tanımlamalarına, bu alandaki yatırım olanaklarını değerlendirmelerine, eksiklikler konusunda görüş ve öneri sunmalarına olanak tanımak ve bu bağlamda politika belirleyicilere çıkarım yapabilecekleri bir zemin sunabilmek adına odak birey/grup görüşmelerinin kullanımı tercih edilmiştir.

2.1.2. Veri Toplama Yöntemi ve Araçları

Çalışmada veri toplama yöntemi olarak nitel veri analizi tekniklerinden görüşme yöntemi kullanılmıştır. Görüşme yapmak bilgi toplamanın yaygın kullanılan bir yöntemidir. Araştırmada, rekreasyon turizmi kapsamında Çeşme turizm yöresinde bulunan rekreasyon işletmeleri araştırma kapsamında incelenerek, bu işletmelerin karar-verici pozisyonunda bulunan yöneticilerinin alana ilişkin deneyimleri ve algıları nitel araştırma yöntemi ile ele alınmış olup bir durum (örnek olay) çalışması yapılmıştır. Cresswell (2007)'ye göre, nitel araştırmada durum çalışması; araştırmacının belirli bir zaman ile sınırlandırılmış bir ya da daha fazla durumu çoklu kaynakları içeren veri toplama araçları (gözlemler, görüşmeler, dokümanlar, raporlar) ile derinlemesine incelediği, durumların ve duruma bağlı temaların tanımlandığı nitel bir araştırma yaklaşımıdır.

Farklı esneklik dereceleri olmakla birlikte görüşme türlerini yapılandırılmış ve yapılandırılmamış görüşme olarak ikiye ayırabiliriz. Belirlenecek esnekliklerle uygulanacak görüşme, iki kutup arasında bir yerde konumlandırılabilir. Bu itibarla, görüşme farklı araştırma durumlarına uyarlanabilecek büyük bir esnekliğe sahiptir (Punch, 2011: 167). Görüşmenin farklı türlerinin güçlü ve zayıf yönleri vardır ve veri toplama tekniği olarak araştırmalarda farklı amaçlarla kullanılabilir. Punch (2011: 167), seçilen görüşme türü strateji, amaçlar ve araştırma sorularıyla uyum içinde olması gerektiğini vurgulamaktadır.

Yapılandırılmış görüşmede araştırmacı, görüşme çizelgesinde belirtilmiş olan ifade tarzı ve soru sıralamasına aynen uyarak soruları katılımcılara yöneltir. Açık uçlu sorular kullanılsa bile, yanıtlarda çeşitliliğe çok az yer vardır. Bu tür görüşmede görüşmeyi yapan tarafsız kalır, bunu gerçekleştirmek için belirli davranış ve tavırlar teşvik edilir. Bu tür görüşmelerde, etki-tepki nitelikli olması nedeniyle duygusal değil

rasyonel cevaplar alınmaya çalışılır (Punch, 2011: 167; Kumar, 2011: 154). Verilerin karşılaştırılabilirliğini sağlamak için tek tip bilgi toplanması hedeflenmektedir.

Yapılandırılmamış görüşmelerin gücü, kapsam, şekil, ifade tarzı, içerik ve yapı açısından araştırmacıya tamamen özgürlüğe dayanan geniş esneklikler tanınmasından kaynaklanmaktadır (Kumar, 2011: 153).

Çalışmada, araştırmacının amacı doğrultusunda veri toplama aracı olarak, “görüşme” yaklaşımı uygun görülmüş ve bu yaklaşımda araştırmacıya veri toplama sürecinde çeşitli esneklikler tanıyan “yarı yapılandırılmış görüşme” türüne uygun şekilde hazırlanmış soruları içeren bilgi edinme formları düzenlenmiştir.

Araştırmada kullanılacak görüşme formu, katılımcıların kişisel bilgileri ve araştırma konusu ile ilgili hazırlanmış sorular olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Kişisel bilgi formu ile görüşme soruları alanında uzman kişiler ile görüşmek yoluyla oluşturulmuştur. Görüşme formu ve sohbet tarzı görüşme tekniklerinin kullanılmasının nedeni, yapılandırılmış görüşme tekniğine göre daha esnek olmasıdır. Bu tekniklerle araştırmacı, katılımcıları sınırlamadan, görüşmenin akışına bağlı olarak, düşüncelerini kısıtlamadan anlatmalarını sağlamayı hedeflemiştir.

2.1.3. Çalışma Grubu (Katılımcılar)

Çalışmanın konusu ve amaçları ele alındığında araştırma evrenini turizm alanında faaliyet gösteren işletmelerin yetkililerinin oluşturduğu söylenebilir. Bu evrenin görüş, düşünce ve değerlendirmelerini en doğru şekilde yansıtabilecek örneklem seçimi bu aşamada önem kazanmaktadır.

Sencer ve Sencer’e (1978: 487) göre örneklem seçimi, örneklemin temsil yeteneğiyle ilgilidir. Örneklemin büyüklüğü ise yeterliliğini belirtir. İyi bir örneklem, hem evreni temsil etmeli hem de yeterli olmalıdır. Örneklemin yeterli olması, özelliklerinin kararlı olduğu yolunda güven verecek bir büyüklükte olması anlamına gelir. Yani örneklemin, evrenden alınabilecek aynı büyüklükteki sayısız örnekte benzer özelliklerin yineleneneğine güven duyabilmemizi sağlayacak büyüklükte olması gerekir.

Bazı durumlarda örneklem, evrenin özellikleri hakkındaki bilgiye dayanılarak ve araştırmacının amacına göre seçilir. Bu tip örnekleme amaçsal örnekleme adı verilir (Lin, 1976: 158). Amaçsal örneklemede araştırmacı, evreni temsil ettiğini, evrenin tipik bir örneği olduğunu düşündüğü bir alt grubu örneklem olarak seçer. Özellikle örneklem çerçevesinin belirli olmadığı ve araştırmacının evren hakkında

bilgili olduğu durumlarda kullanılır (Sencer ve Sencer, 1978: 481-484). Örneğin; Türkiye'de kırsal kesimin ortalama özelliklerini taşıyan bir köy, amaçsal örnekleme tekniğiyle seçilebilir. Bu köyde yaşayanların hepsiyle görüşülebilir. Bunun yanında, örnekleme seçiminde ikinci bir alt örnekleme yapılarak seçilen köy içinden sadece belirli ailelerle de görüşülebilir.

Amaçsal örnekleme ile benzer bir teknik olmakla birlikte çeşitli yönlerden farklılıklar arz eden güdümlü örnekleme seçiminde araştırmacı, araştırmacının amaçları doğrultusunda evreni temsil eden bir örnekleme yerine, güdümlü bir alt grubu, bir diğer ifadeyle evrenin bir kesimini seçer. Güdümlü örneklemenin amaçsal örneklemeden farkı, amaçsal örneklemede seçilen örnekleme evreninin tipik bir örneği olarak kabul edilmesi, güdümlü örneklemede ise evren içinde yer alan gruplar arasında farklılıklar olabileceği ön kabulünün örnekleme seçimine yansıtılmasının hedeflenmesidir (Ergin, 1994: 96). Güdümlü örnekleme tekniğinin kullanıldığı araştırmalarda evrenin tamamı değil, sadece bir kısmı hakkında, araştırma problemini en belirgin olarak yansıttığı düşünülen grup hakkında bilgi toplanır (Şenol, 2012: 388). Başka bir deyişle güdümlü örnekleme, araştırma evreni içinde araştırma probleminin en tipik biçimde gözlenebileceği bir alt grubun örnekleme olarak seçilmesidir (Sencer ve Sencer, 1978: 486).

Çalışma, Türkiye'de turizmin çeşitlendirilmesinde rekreasyon turizminin rolünü irdelemeyi hedeflemektedir. Bu amaca ulaşmak için odak yöre olarak Çeşme ve civarı tercih edilmiştir. Bu itibarla, çalışmanın ulaşmak istediği sonuçlar ve hedef kitle açısından araştırmada örnekleme seçim tekniği olarak güdümlü örnekleme seçiminin kullanılmasının isabetli olacağı değerlendirilmiştir. Çalışmada rekreasyon turizminin turizm faaliyetlerinin çeşitlendirilmesine etkisi İzmir ili Çeşme yöresi özelinde ele alınmasından dolayı Çeşme sınırları içinde yer alan ve bünyesinde turizm amaçlı rekreasyon etkinliklerinin bulunduğu işletmelerin sahipleri, pazarlama ve satış müdürleri ile çalışanlarının da yer aldığı bireyler topluluğu çalışmanın örneklemini oluşturmuştur.

2.1.4. Katılımcı Profilleri

Çalışma grubunu oluşturan katılımcılar, Çeşme yöresinde faaliyet gösteren ve bünyesinde rekreasyon etkinlikleri gerçekleştiren, belirli bir müşteri potansiyelinin üzerine hizmet veren seçkin işletmelerin yatırım kararlarının alınmasına doğrudan etki eden yöneticileri ve/veya işletme sahipleriyle sınırlandırılmıştır. Bu kişiler konuyla

yakından ilgilenen ve karar-verici pozisyonunda bulunan şahıslar olmaları nedeniyle örnekleme dâhil edilmişlerdir.

Bu araştırmada, katılımcılara ait veriler kişisel bilgi formunun doldurulmasıyla, araştırma konusuna ilişkin veriler ise katılımcılarla gerçekleştirilen görüşmelerde yöneltilen soruların irdelenmesiyle elde edilmiştir.

Katılımcılar belirlenirken güdümlü örneklem seçim yönteminin gerektirdiği şekilde Çeşme yöresinde rekreasyon turizmiyle birinci elden ilgilenen ve araştırma cümlesi “Çeşme yöresinin turizm potansiyeli kapsamında rekreasyon turizminin yeri, önemi ve geleceği nedir?” sorusuna verilecek cevabı sektör içinden en belirgin olarak cevaplayabileceği ve çalışma konusuna ilişkin beklentileri en iyi şekilde yansıtabileceği düşünülen gruba ulaşılması hedeflenmiştir.

Katılımcıların genel profiline ilişkin bilgiler Tablo 11’de sunulmuştur.

Tablo 11: Katılımcıların Kişisel Bilgileri

Kod	Yaş	Cinsiyet	Eğitim	Medeni Durum	Pozisyon	Tecrübe (Yıl)	Rekreasyon Eğitimi
A1 (K1)	35	Erkek	Lise	Bekâr	İşletme Sahibi	18	Yok
B1 (K2)	44	Erkek	Üniversite	Evli	İşletme Sahibi	22	Yok
C1 (K3)	37	Erkek	Lise	Evli	Müdür	20	Yok
D1 (K4)	45	Erkek	Lise	Evli	İşletme Sahibi	29	Yok
D2 (K5)	42	Erkek	Lise	Evli	Müdür	16	Yok
E1 (K6)	29	Kadın	Üniversite	Evli	İşletme Sahibi	10	Yok
F1 (K7)	29	Erkek	Lise	Bekâr	İşletme Sahibi	11	Yok

Katılımcılar Çeşme yöresinde rekreasyon etkinliklerine yer veren sınırlı sayıdaki işletmelerden ve bu çalışmada araştırma etiği kapsamında “A”, “B”, “C”, “D”, “E” ve “F” şeklinde kodlanan işletmelerin yetkililerinden oluşmaktadır.

A işletmesi müşterilerine rekreasyon faaliyetlerini işletme içinde rekreasyon ve animasyon şirketi aracılığıyla sunmaktadır. Rekreasyon ve animasyon ekibi yaklaşık 16-20 kişiden oluşmaktadır. Bir yıl içinde işletmeye rekreasyon turizmi amaçlı olarak yaklaşık 60.000 yerli ve yabancı turist ziyaret etmektedir. İşletme bünyesinde sportif amaçlı rekreasyon tesislerinden mini futbol sahası, plaj voleybolu

ve voleybol sahaları yer almaktadır. Su sporları etkinlikleri olarak müşterilere yüzme, jet-ski, deniz bisikleti, sörf, rüzgar sörfü, sürat botu, yelken, su kayağı, banana, katamaran, deniz paraşütü ve kano gibi rekreasyon olanakları sunulmaktadır. Bunun yanında, rekreasyon amaçlı kara sporları etkinlikleri olarak da jogging, dağ bisikleti, plaj futbolu, mini futbol, voleybol ve plaj voleybolu imkanları müşterilere sunulmaktadır. Rekreasyon turizmi amacıyla gelen müşterilerin işletmede geçirdikleri süre ortalama olarak 1 ile 14 saat arasında değişmektedir. İşletme yetkilileri rekreasyon amaçlı işletmede konaklayan müşterilerin sezondaki doluluk oranının yaklaşık %95'ini, işletme cirosunun ise yaklaşık %90'ını oluşturduğunu tahmin etmektedir.

B işletmesi müşterilerine rekreasyon faaliyetlerini işletme içinde rekreasyon ve animasyon şirketi aracılığıyla sunmaktadır. Rekreasyon ve animasyon ekibi yaklaşık 16-20 kişiden oluşmaktadır. Bir yıl içinde işletmeye rekreasyon turizmi amaçlı olarak yaklaşık 150.000 yerli ve yabancı turist ziyaret etmektedir. İşletme bünyesinde sportif amaçlı rekreasyon tesislerinden basketbol sahası, plaj voleybolu ve voleybol sahaları yer almaktadır. Su sporları etkinlikleri olarak müşterilere yüzme, jet-ski, deniz bisikleti, sörf, rüzgar sörfü, sürat botu, sualtı dalış, yelken, su kayağı, banana, katamaran, deniz paraşütü, rafting, kano ve yat turları gibi rekreasyon olanakları sunulmaktadır. Ancak, rekreasyon amaçlı kara sporları etkinlikleri işletme bünyesinde yer almamaktadır. Rekreasyon turizmi amacıyla gelen müşterilerin işletmede geçirdikleri süre ortalama olarak yedi gün (bir hafta) civarındadır. İşletme yetkilileri rekreasyon amaçlı işletmede konaklayan müşterilerin sezondaki doluluk oranının yaklaşık %40'ını, işletme cirosunun ise yaklaşık %30'unu oluşturduğunu tahmin etmektedir.

C işletmesi müşterilerine rekreasyon faaliyetlerini işletme içinde rekreasyon ve animasyon şirketi aracılığıyla sunmaktadır. Rekreasyon ve animasyon ekibi yaklaşık 16-20 kişiden oluşmaktadır. Bir yıl içinde işletmeye rekreasyon turizmi amaçlı olarak yaklaşık 50.000 yerli ve yabancı turist ziyaret etmektedir. İşletme bünyesinde sportif amaçlı rekreasyon tesisi olarak sadece plaj voleybolu sahası yer almaktadır. Su sporları etkinlikleri olarak müşterilere yüzme, jet-ski, deniz bisikleti, sürat botu, yelken, su kayağı, banana ve kano gibi rekreasyon olanakları sunulmaktadır. Bunun yanında, rekreasyon amaçlı kara sporları etkinlikleri olarak da jogging, dağ bisikleti, plaj futbolu, trekking, voleybol ve plaj voleybolu imkanları müşterilere sunulmaktadır. Rekreasyon turizmi amacıyla gelen müşterilerin işletmede geçirdikleri süre ortalama olarak 10 ile 12 saat arasındadır. İşletme yetkilileri rekreasyon amaçlı işletmede

konaklayan müşterilerin sezondaki doluluk oranının yaklaşık %90'ını, aynı şekilde işletme cirosunun da yaklaşık %90'ını oluşturduğunu tahmin etmektedir.

D işletmesi müşterilerine rekreasyon faaliyetlerini işletme içinde rekreasyon ve animasyon şirketi aracılığıyla sunmaktadır. Rekreasyon ve animasyon ekibi yaklaşık 1-5 kişiden oluşmaktadır. Bir yıl içinde işletmeye rekreasyon turizmi amaçlı olarak yaklaşık 8.000 yerli ve yabancı turist ziyaret etmektedir. İşletme bünyesinde sportif amaçlı rekreasyon tesisleri olarak yüzme havuzu, mini futbol sahası ve voleybol sahası bulunmaktadır. Su sporları etkinlikleri olarak müşterilere yüzme, jet-ski, deniz bisikleti, sörf, sürat botu, yelken, su kayağı, banana, katamaran, deniz paraşütü, kano, yat turları ve havuz oyunları gibi rekreasyon olanakları sunulmaktadır. Bunun yanında, rekreasyon amaçlı kara sporları etkinlikleri olarak da jogging, safari, aerobik-step, dağ bisikleti, plaj futbolu, plaj voleybolu ve masa tenisi imkanları müşterilere sunulmaktadır. Rekreasyon turizmi amacıyla gelen müşterilerin işletmede geçirdikleri süre ortalama olarak 3-4 gün civarındadır. İşletme yetkilileri işletmedeki doluluk oranının ve ciro gelirlerinin tamamının rekreasyon turizmi amaçlı konaklayan müşterilerden geldiğini belirtmektedir.

E işletmesi müşterilerine rekreasyon faaliyetlerini işletme içinde kendi olanaklarıyla sunmaktadır. İşletmede rekreasyon ve animasyon ekibi bulunmamaktadır. Bir yıl içinde işletmeye rekreasyon turizmi amaçlı olarak yaklaşık 18.850 yerli ve yabancı turist ziyaret etmektedir. İşletme bünyesinde sportif amaçlı rekreasyon tesisleri olarak yüzme havuzu bulunmaktadır. Su sporları etkinlikleri olarak müşterilere sadece yüzme olanağı sunulmaktadır. Rekreasyon amaçlı kara sporları etkinlikleri olarak da masa tenisi ve bilardo imkânı bulunmaktadır. Rekreasyon turizmi amacıyla gelen müşterilerin işletmede geçirdikleri süre ortalama olarak 3-4 gün civarındadır. İşletme yetkilileri işletmedeki doluluk oranının %85'inin, ciro gelirlerinin ise %90'ının rekreasyon turizmi amaçlı konaklayan müşterilerden geldiğini belirtmektedir.

F işletmesi müşterilerine rekreasyon faaliyetlerini işletme içinde rekreasyon ve animasyon şirketi aracılığıyla sunmaktadır. Rekreasyon ve animasyon ekibi yaklaşık 16-20 kişiden oluşmaktadır. Bir yıl içinde işletmeye rekreasyon turizmi amaçlı olarak yaklaşık 50.000 yerli ve yabancı turist ziyaret etmektedir. İşletme bünyesinde sportif amaçlı rekreasyon tesisleri olarak mini futbol sahası ve plaj voleybolu sahası bulunmaktadır. Su sporları etkinlikleri olarak müşterilere yüzme, jet-ski, deniz bisikleti, rüzgar sörfü, su kayağı, banana, deniz paraşütü ve kano gibi rekreasyon

olanakları sunulmaktadır. Bunun yanında, rekreasyon amaçlı kara sporları etkinlikleri olarak da voleybol, plaj voleybolu ve futbolu imkanları müşterilere sunulmaktadır. Rekreasyon turizmi amacıyla gelen müşterilerin işletmede geçirdikleri süre ortalama olarak 3-4 gün civarındadır. İşletme yetkilileri işletmedeki doluluk oranının ve ciro gelirlerinin tamamının rekreasyon turizmi amaçlı konaklayan müşterilerden geldiğini belirtmektedir.

2.1.5. Araştırma Yapılan Alan

Görüşmeler araştırmaya katılanların işletmeleri ziyaret edilerek gerçekleştirilmiştir. Bu sayede işletmeler yerinde gözlemlenme fırsatı bulunmuş, katılımcılardan görüşme esnasında alınan tesislere ilişkin bilgiler gözlem yoluyla da teyit edilmiştir. Görüşme alanı, işletme içinde, yönetici ofislerinde veya işletmenin toplantı alanı olarak kullandığı bölümlerde gerçekleşmiştir. Görüşme alanının, ses kayıtlarını etkilemeyecek ve ikili iletişimi engellemeyecek derece sessiz olmasına ve katılımcılarının dikkatini dağıtabilecek dış faktörlerden arındırılmasına özen gösterilmiştir.

Katılımcıların kişisel bilgi formunu eksiksiz doldurmaları ve görüşmelerin ses kayıt cihazına alınmasına dair itirazlarının olmadığını ve bir sakınca görmediklerini onaylayan gönüllü onay formu katılımcılar tarafından imzalanarak araştırmacıya sunulmuştur. Katılımcılar uygun gördükleri alan ve ortamda formları doldurmuşlar, sonrasında ise yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir. İhtiyaç duyulduğu durumlarda katılımcılara tekrar ulaşılmış, görüş ve değerlendirmelerine başvurulmuştur.

2.1.6. Araştırmacının Rolü

Araştırmacı Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rekreasyon Ana Bilim Dalında yüksek lisans eğitimini sürdürmektedir. Aynı zamanda, araştırmacı çalışma konusu olan rekreasyon turizmi konusunda profesyonel işletmecilik yapmaktadır. Bu haliyle, araştırma konusuna dair akademik altyapının yanı sıra sahip olduğu işletme vasıtasıyla Çeşme yöresindeki rekreasyon turizmine dair sektörel durum açısından da bilgi sahibidir. Bu itibarla, araştırmacı Çeşme yöresinde turizmin çeşitlendirilmesi kapsamında rekreasyon turizminin geliştirilmesine dair çalıştaylara, sivil toplum örgütü faaliyetlerine, yerel yönetimlerin etkinliklerine iştirak etmeye özen göstermekte, ayrıca konuyla ilgili kanun, yönetmelik, uygulama ve

etkinlikleri sürekli olarak takip etmektedir. Bunun yanında yüksek lisans eğitimi vesilesiyle edindiği akademik bilgileri, işletmesinde düzenlenen rekreatif faaliyetlerin geliştirilmesi adına pratik alanda da kullanmaya gayret etmektedir.

Araştırmacı, çalışmaya katkı sağlayan katılımcılarla yapacağı yüz yüze yarı yapılandırılmış görüşmeler için randevulaşmış, katılımcılardan yazılı izinler almıştır. Araştırmacının, çalışma konusu ile ilgili olarak yer aldığı “aktif katılımcı” konumu ve akademik bilgisinin yanı sıra sektörün içinde biri olmanın verdiği katkı, araştırmacıyı nitel araştırma sürecinin doğal bir parçası haline getirmiştir. Bu durum, araştırmacının doğru ve gerekli veriyi elde edeceği örneklem seçiminde isabetli karar almasına, görüşme yönteminin verimli olarak uygulanmasına ve analiz edilmesine önemli katkı sağlamıştır.

2.1.7. Verilerin Analizi

Görüşme esnasında ses kayıt yoluyla katılımcılardan elde edilen verilerin analizi için nitel araştırma analiz tekniklerinden betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Bunun yanında, içerik analizi tekniğiyle de veri analiz süreci desteklenmiştir.

Nitel veri analizlerinde betimsel analiz elde edilen verilerin önceden belirlenen temalara/konulara göre kategorize edilmesidir. Betimsel analiz, çerçeve oluşturma, tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanması olmak üzere dört aşamadan oluşmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2015: 268). Çerçeve oluşturma aşamasında, araştırma sorularından, araştırmanın kavramsal çerçevesinden veya görüşmede yer alan boyutlardan yola çıkarak veri analizi için bir çerçeve oluşturulur. Bu çerçeveye göre verilerin hangi temalar altında düzenleneceği ve sunulacağı belirlenir. İkinci aşamada, daha önce oluşturulan çerçeveye göre elde edilen veriler okunur ve düzenlenir. Bulguların tanımlanması aşamasında düzenlenen veriler tanımlanır ve gerekli yerlerde doğrudan alıntılarla desteklenir. Yorumlama aşamasında ise tanımlanan bulgular açıklanır, ilişkilendirilir ve anlamlandırılır. Betimsel analizde asıl amaç olayı olduğu gibi özetlemek olduğundan doğrudan alıntılara da yer verilmektedir (Altunışık ve diğerleri, 2010: 322).

Betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler içerik analizinde daha derin bir işleme tabi tutulur ve betimsel bir yaklaşımla fark edilemeyen kavram ve temalar bu analiz sonucunda tespit edilmeye çalışılır. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek

yorumlamaktır. Bu amaçla toplanan veriler öncelikle kodlanır, sonra birbiriyle ilişkili kodlar bir araya getirilerek temalar oluşturulur, sonra da bu temalar açıklanmaya çalışılır (Büyüköztürk ve diğerlerinden (2016) aktaran Üzümcü (2016: 330).

İçerik analizi yönteminin veri kodlaması aşamasında toplanan bilgiler incelenerek anlamlı bölümlere ayrılır. Kendi içinde anlamlı bir bölüm oluşturan bu kısımlar, araştırmacı tarafından isimlendirilir, diğer bir ifadeyle kodlanır. İkinci aşamada kodlar arasında ortak bir yön tespit edilerek, belirli temalar altında bir araya getirilir. Son aşamada ise, araştırmacı topladığı verilere anlam kazandırma ve bulgular arasındaki ilişkileri açıklama, neden-sonuç ilişkileri kurma, bulgulardan birtakım sonuçlar çıkarma ve elde edilen sonuçların değerlendirilmesi için bulguları tanımlama, anlamlandırma ve yorumlamaya çalışmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2015: 227-228).

Bu bağlamda, çalışmada araştırmacı tarafından ses kaydına alınan katılımcı değerlendirmeleri yazıya dökülerek bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Veriler iki farklı kişi tarafından “Nvivo 10” nitel analiz bilgisayar programı aracılığı ile tema ve alt temaları dikkate alınarak kodlanmış, verilerin birbiriyle örtüşen temaları gruplandırılmıştır. Elde edilen veriler daha önce belirlenen temalara göre özetlenmiş ve içerik analizi ile kodlar ve temalar düzenlenmiştir. Verilerin tanımlanması, özetlenen ve yorumlanan verilerin derinlemesine incelemeler sonucu tüm gerçekliğiyle ortaya konması, benzer verilerin temalar ve kavramlarla bir araya getirilmesi için içerik analiz tekniği kullanılmıştır.

2.1.8. Geçerlilik ve Güvenilirlik

Bilimsel çalışmalarda araştırma sorularına yanıt bulmak için kullanılan yöntemlerin uygunluğu, niteliği ve doğruluğunun sağlanması gerekmektedir. Bu itibarla, bilimsel araştırmaların geçerliliği ve güvenilirliği çalışmaya değer kazandıran unsurlardandır. Kumar (2011: 190) geçerliliği, bir araştırmacının ölçmeye hazırladığı şeyi ne dereceye kadar ölçebildiği olarak tanımlamıştır. Nitel araştırmalarda geçerlik ölçme aracının ölçümü doğru yapması ile ilgilidir. Veri toplamadan analize kadar tüm basamaklarda tutarlı olması ve araştırma sonuçlarının genellenebilmesi beklenir (Yıldırım ve Şimşek, 2015: 282).

Güvenilirlik, bir ölçek veya testin benzer koşullar altında tekrarlanan ölçümlerde benzer sonuçlar üretmesi beklentisi şeklinde tanımlanabilir (Kumar, 2011: 193). Araştırmaların güvenilirliğini ölçen istatistik yöntemleri geliştirilmiştir. Bunlardan Cohen Kappa testi nitel araştırmalarda yaygın olarak kullanılmaktadır.

Kappa testi iki veya daha fazla gözlemci arasındaki uyumun güvenilirliğini ölçen bir istatistik yöntemidir. Kappa katsayısı kategorik maddelerin değerlendirilmesinde iki gözlemci arasındaki uyumu ölçen istatistiktir. Kappa testi gözlemciler arasındaki uyumun şans eseri olabileceğini de dikkate aldığı için, iki gözlemci arasındaki yüzde orantı olarak bulunan uyumdan daha güçlü bir sonuç olarak değerlendirilir (Kılıç, 2015: 142). Kappa değeri +1 olduğunda iki gözlemci arasında mükemmel uyum olduğunu gösterirken, -1 değeri iki gözlemci arasındaki uyumsuzluğun mükemmel olduğunu belirtir. Eğer kappa değeri 0 bulunursa, bu iki gözlemci arasındaki uyumun şansa bağlı olabilecek uyumdan farklı olmadığını belirtir.

Bu çalışmada güvenilirliği artırma sürecinde araştırmada iki veya daha fazla kollayıcının yaptığı değerlendirmeler arasındaki tutarlılığı belirlemek için Cohen Kappa testi kullanılmıştır. Kodlayıcılar arasındaki uyum olarak güvenilirlik hesaplaması sonucunda kappa değeri $r = 0.87$ bulunmuştur. Bu nedenle hesaplanan değer, kodlayıcılar arasında çok iyi düzeyde uyum olduğunu göstermektedir.

Bu itibarla, araştırmadaki geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları nitel araştırmalar için geçerli olan hususlar dikkate alınarak yapılmıştır. Bu bağlamda; geçerlik çalışmaları için; bulguların kendi içerisinde tutarlı ve anlamlı olmasına dikkat edilmiş; elde edilen bulguların anlamlı bir bütün olması sağlanmış; elde edilen veriler daha önce oluşturulan kavramsal çerçeve ile uyumu kontrol edilmiştir. Araştırmada güvenilirlik çalışması için ise; araştırmacı, araştırmanın yöntemlerini ve aşamalarını açık ve ayrıntılı bir biçimde tanımlanmış; sonuçlar, ortaya konan verilerle açık bir biçimde ilişkilendirilmiş; araştırmacının izlediği yöntemler ve süreçler ayrıntılı bir biçimde tanımlanmış; araştırmanın ham verileri başkaları tarafından incelenebilecek biçimde saklanmış; araştırma soruları açık bir biçimde ifade edilmiş ve veriler araştırma sorularının gerektirdiği biçimde ayrıntılı ve amaca uygun bir biçimde toplanmıştır.

2.1.9. Araştırma Etiği

Bu araştırma sürecinde ana etik ilkelerin gerçekleştirilmesine özen ve önem gösterilmiştir. Araştırmanın yapılabilmesi için öncelikle Sosyal Bilimler Etik Kurulundan “Etik Kurul Onayı” alınmıştır. Bu doğrultuda,

- Bilinçli onay: Araştırmacılara çalışma başlangıcında çalışmaya gönüllü olarak katılmalarına ilişkin bilgilendirilmiştir.

- Gizlilik, özel hayata saygı ve zarar vermeme: Katılımcıların kişisel bilgileri gizli tutulmuş ve deşifre edilmemiştir. Görüşmelerin kayıt altına alınabilmesi için katılımcılardan “ses kayıt cihazı kullanma izin belgesi” alınmıştır.
- Aldatmama, yanıltmama ve verilere sadık kalma: Katılımcılardan elde edilen veriler araştırmada açık-seçik ifade edilmiş ve verilerin ham şekillerine ulaşım imkânı sunulmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

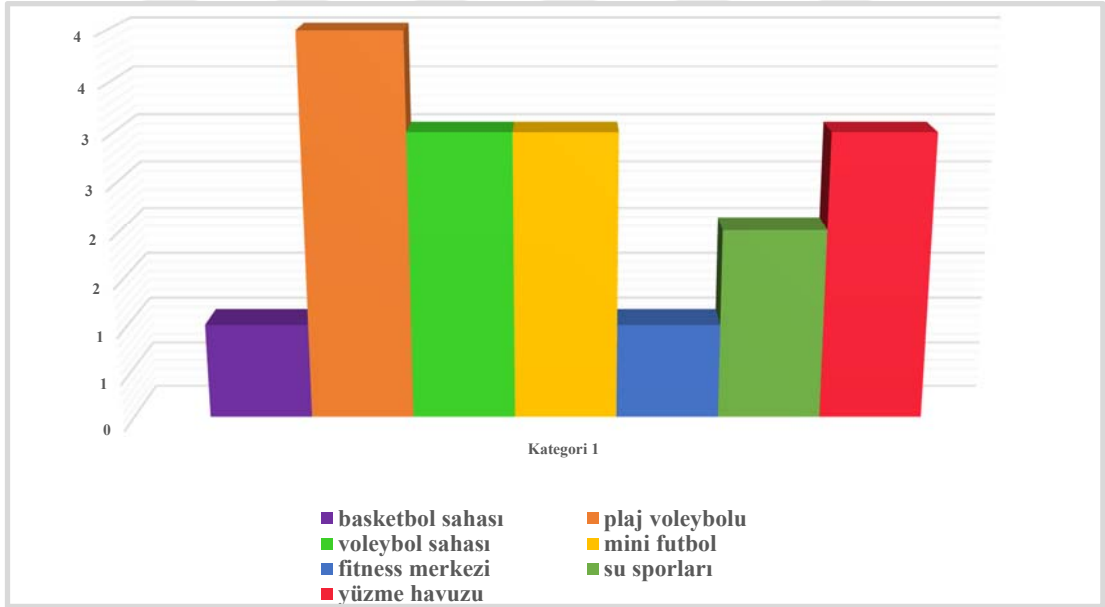
3.1. BULGULAR

Turizm çeşitlendirmesi kapsamında “Rekreasyon Turizmi ”ne yönelik yapılan görüşmelerin analizi sonuçlarında ortaya çıkan bulgular bu bölümde verilmiştir.

Katılımcıların vermiş olduğu bilgiler doğrultusunda buldukları işletmelerde yönetim kademesinde bulunan katılımcılar bir kadın, altı erkekten oluşmaktadır. Rekreasyon alanında eğitim almadığı görülen katılımcıların eğitim durumlarına bakıldığında iki kişinin lisans, beş kişinin lise mezunu olduğu görülmektedir. Yaşlarının 29 ile 45 arasında değişen katılımcıların meslek yılları ise 9 ile 29 yıl arasında değişmektedir (Tablo 11).

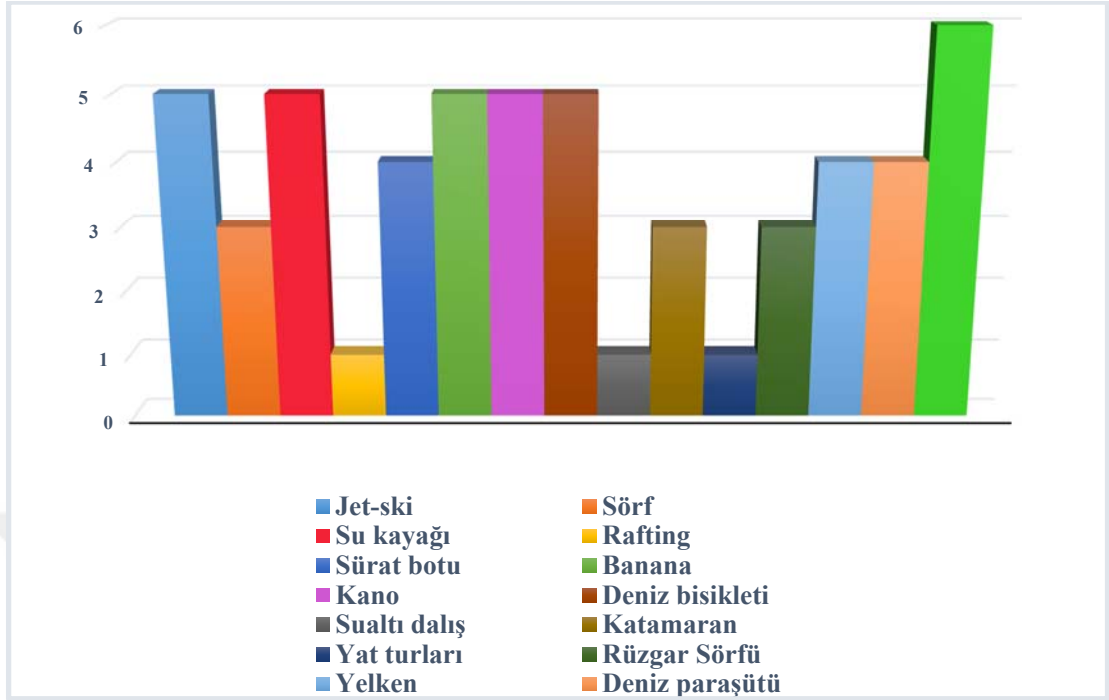
Katılımcılar işlettikleri tesislerde bünyelerinde bulunan sportif rekreasyon tesisleri; basketbol sahası, plaj voleybolu, voleybol sahası, mini futbol sahası, fitness merkezi, su sporları alanı ve yüzme havuzu olarak belirtmişlerdir (Grafik 1).

Grafik 1: Katılımcıların Çalıştıkları İşletmelerin Sahip Olduğu Sportif Rekreasyon Tesisleri

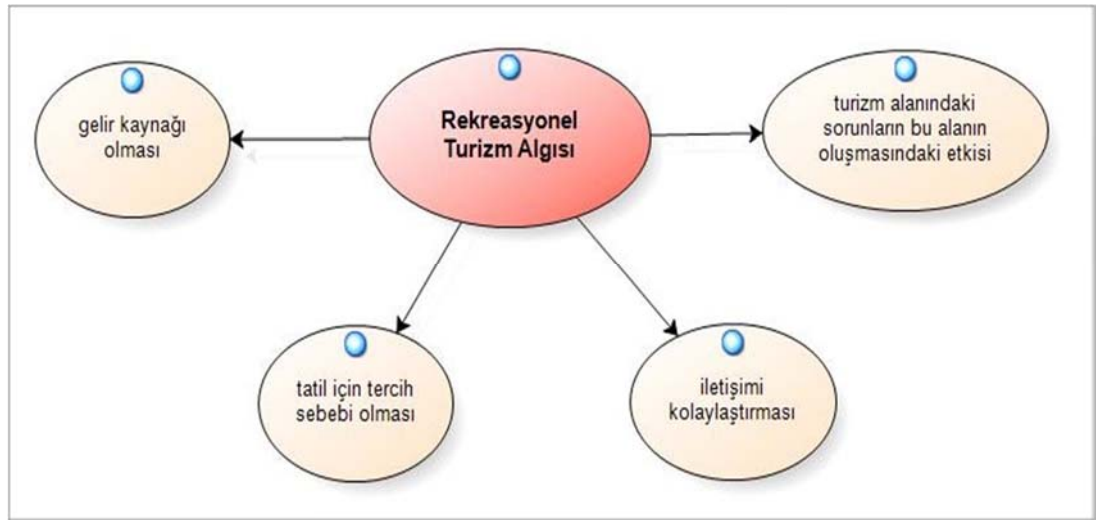
Katılımcılar sportif rekreasyon anlamında tesislerinde bulunan veya çeşitli işletmelerden hizmet alım yöntemi ile yerli ve yabancı turistlere sundukları su sporları aktiviteleri; jet-ski, sörf, su kayağı, rafting, sürat botu, banana, kano, deniz bisikleti, sualtı dalış, katamaran, yat turları, rüzgar sörfü, yelken, deniz paraşütü ve yüzme olarak belirtmişlerdir (Grafik 2).

Grafik 2: Katılımcıların Çalıştıkları İşletmelerin Sunduğu Su Sporları Aktiviteleri

Katılımcılarla yapılan görüşmelerde “Genel anlamda turizm çeşitleri içerisinde rekreasyon turizmine bakış açınız nedir?” sorusuna verdikleri cevapların analizi sonucunda dört kod ortaya çıkmıştır. Bunlar; Gelir kaynağı olması, turizm alanındaki sorunların bu alanın oluşmasını sağlaması, tatil için tercih sebebi olması ve iletişim kurmayı kolaylaştırmasıdır (Model 1).

Model 1: Rekreasyonel Turizm Algısı

Katılımcı görüşleri, tatil amaçlı gelen yerli ve yabancı turistlerin buldukları süre boyunca dinlenmenin yanında çeşitli aktivitelere de katılmaktan keyif aldıklarını, bu etkinliklerin buldukları yerlerde daha mutlu olduklarını ve tatillerini planlarken tesislerin sundukları aktivitelere de baktıklarını bu tip hizmetlerin olmasının tesisler açısından “gelir kaynağı olduğu” yönündedir. Bu yöndeki katılımcı görüşleri;

“ Çeşme'nin gelirinin %90'ı turizmden sağlanmaktadır. Toplam turizm gelirleri içinde rekreasyon aktivitelerinden sağlanan gelirin önemli bir payı bulunmaktadır.” (K5).

“Çeşme için rekreasyon turizmi çok önemli bir yer tutmaktadır. Kendi işletmemiz üzerinden değerlendirecek olursak, konaklamalarımızın %85'i rekreasyon turizmi amaçlı gelen müşterilerimizden oluşmaktadır.” (K3).

“Turizm hizmetinde önemli olan insanları mutlu etmektir. Bu bağlamda, rekreasyon bir tesisin olmazsındandır. Rekreasyon aktiviteleri müşterileri mutlu etmeye katkı sağlar, bu da işletmenin gelirlerinin artmasını sağlar.” (K1).

Katılımcılarla yapılan görüşme analizlerinin sonucunda rekreasyon turizminin ülkemizde turizm alanında yaşanan kriz ve sıkıntılar sonucunda ortaya çıkan bir alan olduğu belirtilmiştir. Bu yöndeki katılımcı görüşü;

“Günümüzde ülkemizin turizm sektöründe yaşanan sorunları dikkate aldığımızda rekreasyon turizmine yönelmemiz kaçınılmazdır.” (K6).

Katılımcı görüşlerinin analizi sonucunda “tatil için tercih sebebi” kodu ile yerli ve yabancı turistlerin tatillerinin planlarken sürekli yatıp denize girip tüm tatil sürelerini dinlenerek geçirmek yerine çeşitli aktivitelere de girmeyi istediklerini artık tatil planlarını bu tip aktiviteleri sunan işletmeleri tercih ettiklerini vurgulamışlardır. Bu yöndeki katılımcı görüşleri;

“İnsanlar deniz kıyısındaki otelleri deniz, kum ve güneşin yanı sıra son yıllarda özellikle bölgemizde sörf, kite sörf, yat yarışları ve bisiklet yarışları için tercih ediyorlar. Doluluk oranları da çok önemli miktarda artış görülmesine rağmen Kaş bölgesi kadar tercih edilmiyoruz.” (K4).

Katılımcılar, rekreatif spor aktivitelerine katılan bireylerin etkinlik esnasında rahat iletişim kurduklarını etkinlik sayesinde yerli yabancı tüm etkinlik

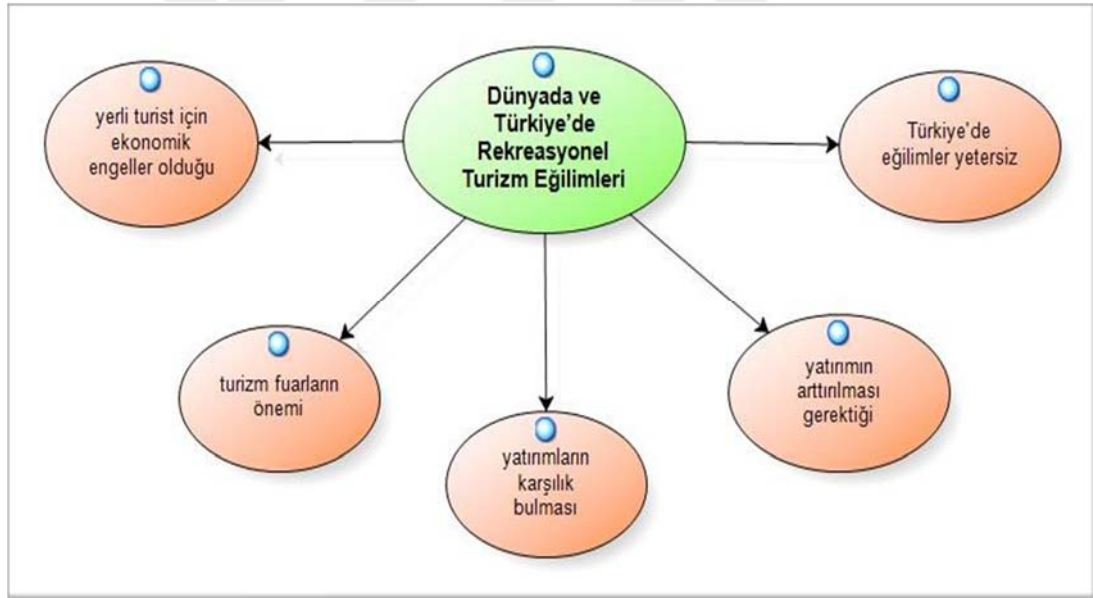
katılımcılarının sıcak, samimi ve devamlılığı olan iletişim kurduklarını belirtmişlerdir. Bu yöndeki katılımcı görüşleri;

“Dünyanın her yerinden gelen insanlarla iletişim sağlanması rekreasyon sayesinde daha kolaylaşmaktadır.” (K7).

“Rekreasyon aktivitelerine katılan bireyler diyaloga daha açık ve sıcak tavır içerisindedir.”(K7).

Katılımcılarla yapılan görüşmelerde “Dünyada ve Türkiye’de rekreasyon turizmüne yönelik eğilimler hakkında ne düşünüyorsunuz?” sorusuna verdikleri cevapların analizi sonucunda beş kod ortaya çıkmıştır. Bunlar; yerli turist için ekonomik engeller olduğu, turizm fuarlarının önemi, yatırımların karşılık bulması, yatırımın artırılması gerektiği ve Türkiye’de eğilimlerin yetersizliği (Model 2).

Model 2: Dünyada ve Türkiye’de Rekreasyonel Turizm Eğilimleri

Katılımcılar ülkemizde ekonomik seviyenin yeterli düzeyde olmamasından dolayı yerli turistlerin yabancı turistlere oranla rekreatif etkinliklere katılımların daha az olduğunu ve katılım sağlayanların da tatil sürelerini kısaltarak bu tip etkinliklere katılım sağladıklarını belirtmişlerdir. Bu yöndeki katılımcı görüşü;

“Ekonomik alım gücü yüksek olan ülke vatandaşlarının rekreasyon aktivitelerine yönelimlerinin ve katılımlarının yüksek olduğu görülmektedir. Maalesef ülkemizdeki ekonomik

seviyenin yeterli düzeyde olmamasından dolayı yerli turistlerimiz rekreasyon turizmi için tercih ettikleri aktiviteleri ekonomik gerekçelerle 2-3 gün içine sığdırmaya çalışmaktadır.”(K5).

Katılımcılar sportif rekreatif etkinliklerin tüm tatil yörelerine yayılması ve hâlihazırda bu hizmetleri veren işletmelerin sundukları aktivitelerin sayısının ve kalitesinin artırılması amacıyla turizm fuarlarının yapılmasının, rekreatif etkinlikler ve rekreasyon turizminin geliştirilmesine katkı sağlayacağını fuarlarda yapılacak fikir alışverişleriyle bu alanın zenginleşebileceğini vurgulamışlardır. Bu yöndeki katılımcı görüşleri;

“Turizm fuarları rekreasyon turizminin desteklenmesi ve tanıtılması adına önemli bir işlev görmektedir.”(K5).

Katılımcılar, işletmelerin sportif rekreasyon sektörüne yapılan yatırımların karşılık bulduğunu beldelerin sunulan bu aktivitelerle anıldığını ve her geçen gün daha fazla talep edildiğini belirtmişlerdir. Bu yöndeki katılımcı görüşleri;

“Genel anlamda olumlu gelişmelerin yaşandığını düşünüyorum. Kendine zaman ayıran insan kıymetli insandır. Yurtdışından gelen insanların Mevlana’yı tanınması hoşuma gidiyor.”(K5).

“Rekreasyon turizmi son 5 yıl içinde ülkemizde yükseliş yönünde bir ivme kazanmıştır.” (K5).

“Bir turizm ülkesi olarak ülkemizde de dünyadaki pozitif eğilime paralel bir şekilde rekreasyon turizmine olan ilgi gün geçtikçe artmaktadır.” (K2).

Katılımcılar, rekreasyon turizmine bazı yatırımların yapıldığını fakat bu yapılan yatırımların yetersiz olduğunu, etkinliklerin sayısının ve kalitesinin gelen turist memnuniyeti açısından artırılması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu yöndeki katılımcı görüşleri,

“Kesinlikle karşılık buluyor. Yeterli yatırım ve özen gösterildiği takdirde, yerli ve yabancı turist ilgisinin artacağını düşünüyorum.” (K1).

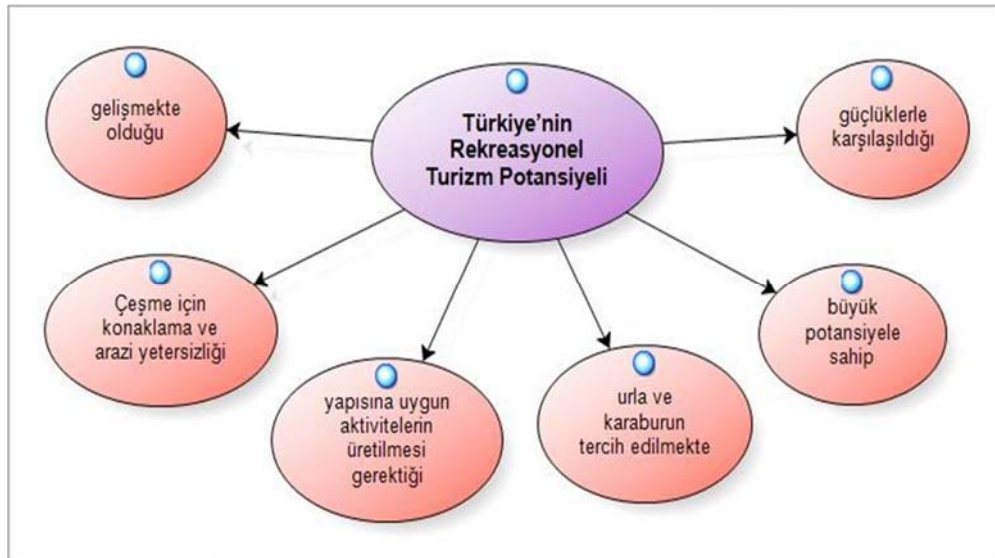
Katılımcılar, ülkemizde rekreasyon turizmine katılımların yok denecek kadar az olduğunu, yerli turistin tatil alışkanlığını son yıllarda kazandığını bunda da bazı güçlüklerden rekreasyonel etkinliklere katılım sağlamadıklarını bu alana yerli turisti de çekecek eğilimler sergilenmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Bu yöndeki katılımcı görüşleri;

“Türkiye’de ve Çeşme’de rekreasyon turizmi bilincinin ve bu yöndeki olumlu eğilimlerin yok denecek kadar az ve yetersiz olduğunu düşünüyorum.” (K1).

“Ülkemizin kat etmesi gereken daha çok uzun bir yolu olduğunu düşünüyorum. Yerli turistlerimiz ancak son 5-10 yıldır tatili alışkanlık haline getirdiler. Daha öncesinde 30 yaş altındaki vatandaşlarımızın tatile geldiğini görüyorduk. Şimdi bu seviye 50’li yaşlara ulaşmış durumda. Ancak, resimlerde görüp özendiğimiz üzere dünyada bu seviye 70-80’li yaşlarda bulunmaktadır.” (K4).

“Ülkemizin her yöresinin rekreasyon turizminin türlerine yönelik imkânlar barındırmasına ve bu alandaki bilincin gelişmesine rağmen yeterli potansiyele henüz ulaşılmamış.” (K2).

Model 3: Türkiye’nin Rekreasyonel Turizm Potansiyeli

Katılımcılarla yapılan görüşmelerde “Genelde ülkemizde özelde ise Çeşme’nin rekreasyon turizmi potansiyelini nasıl değerlendiriyorsunuz?” sorusuna verdikleri cevapların analizi sonucunda altı kod ortaya çıkmıştır. Bunlar; gelişmekte olduğu, Çeşme için konaklama ve arazi yetersizliği, yapısına uygun aktivitelerin üretilmesi

gerektiği, Urla ve Karaburun tercih edilmekte, büyük potansiyele sahip ve güçlüklerle karşılaşıldığıdır (Model 3).

Katılımcılar, rekreasyon turizminin gelişmekte olduğunu, Türkiye'deki rekreasyon turizm potansiyelinin yaklaşık %10'unu Çeşme'nin oluşturduğunu, gelen turistlerin tatil planlarını yaparken tercih edecekleri işletme ve sundukları aktiviteleri araştırarak geldiğini, işletmelerin de tercihlere göre kendilerini geliştirdiklerini vurgulamışlardır. Bu yöndeki katılımcı görüşleri;

“Çeşme'nin Türkiye rekreasyon turizmi pastasındaki payının %10 civarında olduğunu tahmin ediyorum. Rekreasyona ilgi duyan bireyler tatil planlaması yapmadan önce tercih edecekleri işletmelerde ne tür rekreasyon aktivitelerinin olduğunu kontrol eden bilinçli bir kesimden oluşmaktadır. Bu itibarla, işletmelerin rekreasyon aktivitelerine yönelik yatırım yapmaları halinde rekreasyon turizmi potansiyelinin Çeşme'de daha da artacağını düşünüyorum.” (K1).

Çeşme bölgesinde konaklama hizmeti verenlerin arazilerinin küçük olduğunu bu yüzden işletmelerinde konaklayan turistlere rekreatif etkinlikleri kendi bünyelerinde hizmet olarak sunamadıklarını, dışarıda sadece bu tip etkinlikler sunan işletmelere yönlendirdiklerini belirtmişlerdir. Bu yöndeki katılımcı görüşleri;

“Çeşme bölgesindeki konaklama tesislerinin arazilerinin küçük olmasından dolayı rekreasyon aktivitelerine yeterli yer ayırmakta zorluklar yaşanmasına neden olmaktadır. Bu nedenle işletmeler müşterilerini tesis dışında rekreasyon hizmeti sunan özel işletmelere yönlendirmek zorunda kalmaktadır.” (K5).

“Arazi imkanlarının kısıtlı olması Çeşme'deki işletmeler için rekreasyon aktivitelerinin genişletilmesine yönelik eksiklikler oluşturmaktadır.” (K2).

Katılımcılar, Çeşme'nin ve rekreasyon turizmi hizmeti veren bölgelerin sundukları aktiviteleri buldukları bölgenin yapı ve şartlarına uygun olarak geliştirilmesini ve doğa koşullarına uygun aktiviteler sunulması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu yöndeki katılımcı görüşleri;

“Çeşme'nin doğasına uygun yapıyı oluşturup, rekreasyon aktivitelerinin çeşitlendirecek alternatifler üretebilirsek, Çeşme kendi potansiyelinin fazlasını gösterecektir.” (K7).

Katılımcılar, Ege bölgesinde bulunan Urla ve Karaburun gibi farklı tatil yörelerinin rekreasyon turizmine daha müsait olduğunu, sakin ve gözden uzak olmaları bu tip aktivitelerin yapılabilmesine olanak sağladığını ve bu alanlarında rekreasyon turizmi için kullanılabileceğini vurgulamışlardır. Bu yöndeki katılımcı görüşleri;

“Urla ve Karaburun gibi Çeşme’ye nazaran daha sakin ve gözden uzakta olan beldelerde rekreasyon aktivitelerine yönelik imkanlar daha müsait olduğundan buralar tercih edilmektedir.”(K6).

Katılımcılar, Çeşme’nin yapısı ve tanınırlığı rekreatif turizme yatkın olduğunu, ilçenin doğasının birçok rekreatif etkinliğin yapılmasına olanak sağladığını belirtmişlerdir. Bu yöndeki katılımcı görüşleri;

“Çeşme’nin doğası büyük bir rekreasyon turizmi potansiyeli barındırıyor.”(K7).

“Ülkemizdeki rekreasyon turizminin coğrafi, iklimsel ve ekonomik duruma göre farklılıklar gösterdiğini görüyorum. Ülkemizin coğrafyası ve iklimi her tür rekreasyon aktivitelerinin gerçekleştirilmesine müsait olanaklar sunmaktadır.” (K4).

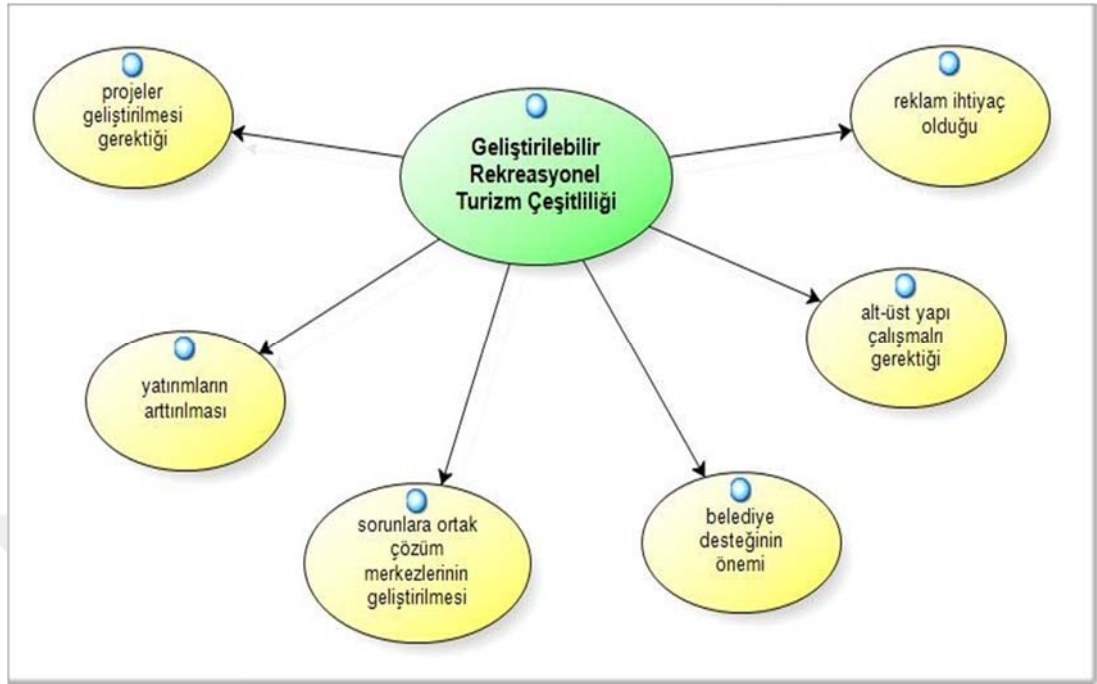
“Çeşme yöresinde termal imkânlar, sörf, kite sörf, festivaller, yarışmalar gibi etkinlikler alternatif turizm imkânları sunmakta ve işletmelerin doluluk oranlarına katkı sağlamaktadır. Yakın zamanda gerçekleşecek bisiklet yarışması gibi etkinlikler fazlalaştığı takdirde turizm gelirlerimize önemli katkı sağlayacaktır.” (K2).

“Türkiye’nin iklim ve doğa koşulları rekreasyon turizmi için büyük imkanlar sunmaktadır. Rekreasyon turizmi adına ülkemizin dünyanın birçok ülkesine kıyasla daha fazla olanağa ve potansiyele sahip olduğunu düşünüyorum.” (K2).

Katılımcılar, Çeşme’nin tanınmış bir tatil yöresi olduğundan ve bölgenin arazi anlamında yeterli alana sahip olmamasından ve doğası gereği rekreasyon turizmi potansiyeli yüksek olmasından dolayı rekreasyon turizmi gerekliliklerini karşılayamadığını ortaya koymuşlardır. Bu yöndeki katılımcı görüşleri;

“Çeşme Türkiye’nin en popüler tatil beldesidir. Bu nedenle rekreasyon turizminin gerekliliklerine hitap etmekte güçlüklerle karşılaşmaktadır.” (K2).

Model 4: Geliştirilebilir Rekreatif Turizm Çeşitliliği

Katılımcılarla yapılan görüşmelerde “Rekreasyon turizminin geliştirilebilmesi için Çeşme yöresinde neler yapılabilir?” sorusuna verdikleri cevapların analizi sonucunda altı kod ortaya çıkmıştır. Bunlar; projeler geliştirilmesi gerektiği, yatırımların artırılması gerektiği, sorunlara ortak çözüm merkezlerinin geliştirilmesi, belediye desteğinin önemi, alt-üst yapı çalışmalarının gerekliliği ve reklam ihtiyacının olduğu yönündedir (Model 4).

Katılımcılar, Çeşme'nin potansiyelinin daha çok ortaya çıkarmak ve rekreasyon turizmi adına etkinliklerin çeşitlemesi için daha fazla proje üretilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Bu yöndeki katılımcı görüşleri;

“Rekreasyon turizminin geliştirilmesi adına Çeşme Turistik Otelciler Birliği (ÇEŞTOB) yönetiminde görev aldığım dönemde büyük çaplı bir çalışma gerçekleştirmiştik. İzmir'deki bilim insanları ve şehrin ileri gelenleri dâhil olmak üzere 50000 kişilik bir anket çalışması yapıp Valiliğe teslim etmiştik. Önerdiğimiz projeler arasında; Ilıca Plajının düzenlenmesi, Termal kür merkezi, Eşek Adası'nın düzenlenmesi, Ildır Köyü restorasyonu ve özel bir vakıf üniversitenin kurulumu gibi projeler örnek verilebilir.” (K4).

“Çeşme'de rekreasyon turizmini geliştirmek için sadece eğlence odaklı işletmelerin değil, spor, yemek, sağlık turizmi alanında faaliyet gösteren işletmelere de destek sağlanmalıdır.” (K2).

Katılımcılar, Çeşme bölgedeki rekreatif etkinlik faaliyetlerinin geliştirilmesini bu yöndeki yatırımların arttırılması gerektiğini ve yapılacak yatırımların yüksek maliyetli yatırım yaparak az etkinlik sunmaktansa düşük maliyetli çok etkinlik sunmanın daha iyi olacağını belirtmişlerdir. Bu yöndeki katılımcı görüşleri;

“Talebin yoğun olduğu ve yüksek yatırım maliyetleri gerektiren popüler ve klasik eğlence aktivitelerinden ziyade daha düşük maliyet gerektiren lokasyonlarda rekreasyon turizmine yönelik aktivitelere yatırım yapılmasının isabetli olacağını düşünüyorum.” (K6).

Katılımcılar, rekreasyon turizmi adına ortaya çıkan sorunlara veya geliştirmeye yönelik eğilimlere ortak platformlarda çözümler getirilmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Bu yöndeki katılımcı görüşleri:

“Çeşme'de ikamet eden bireyleri ve işletmecileri bir araya getirecek forum ve toplantıların görüş alışverişine, sorunlara ortak çözümler üretilmesine katkı sağlayacağını düşünüyorum.” (K7).

Katılımcılar, rekreasyon turizmi adına üretilecek projelere, yapılan yatırımlara ve geliştirilmesi planlanan aktiviteler için yerel yönetimlerin ve sivil toplum kuruluşlarının desteğinin önemli olduğunu vurgulamışlardır. Bu yöndeki katılımcı görüşleri;

“Yerel yönetimler ve sivil toplum örgütleriyle işbirliği halinde yapılacak girişimlerin etkili olacağını düşünüyorum.” (K3).

Katılımcılar, Çeşme yöresinde karşılaşılan alt yapı ve üst yapı eksikliğinin rekreasyon turizmini olumsuz etkilediğini ve bu eksikliğin yerel yönetimler tarafından giderilmesinin rekreasyon turizminin gelişmesinde büyük öneme sahip olduğunu belirtmişlerdir. Bu yöndeki katılımcı görüşleri;

“Çeşme yöresinde karşılaşılan altyapı ve üstyapı sorunlarının en kısa zamanda çözümlenmesi gerekmektedir. Belediyenin çevre düzenlemesi ve yerleşim planındaki eksikliklerin tespiti ve giderilmesi konusunda daha hızlı adımlar atması gerekmektedir.” (K5).

Katılımcılar, Çeşme'nin önemli bir tatil yöreni olduğunu fakat rekreasyon turizmi adında tanıtımlara ve reklama ihtiyacı olduğunu vurgulamışlardır. Bu yöndeki katılımcı görüşleri;

“Öncelikle Çeşme'de rekreasyon turizmi özelinde reklamlar yapılması önem arz etmektedir.” (K1).

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.1. SONUÇLAR

Çalışmanın bu bölümünde katılımcıların demografik özellikleri, temsil ettikleri işletmelerin kapasiteleri ve araştırma sorularına verilen cevaplar çerçevesinde elde edilen verilerin analiz sonuçlarına yer verilmiş ve elde edilen çıktılar tartışılmıştır.

4.1.1. Demografik Özelliklere İlişkin Sonuçlar

Bu araştırmada, Çeşme yöresinde faaliyet gösteren ve bünyesinde rekreasyon etkinlikleri bulunan, belirli bir müşteri potansiyelinin üzerine hizmet veren işletmelerin karar alma süreçlerine katılan yöneticilerinin görüşleri veri kaynağı olarak kullanılmıştır. Bu itibarla, katılımcıların %71,5'i işletme sahiplerinden %28,5'i de işletmenin karar alma süreçlerine katılan ve hizmet sunum çeşitlerinin belirlenmesinde etkin yönetici konumundaki bireylerden oluşmaktadır.

Katılımcılar bir kadın, altı erkekten oluşmaktadır. Bu itibarla, katılımcıların %14,2'si kadın %85,8'i erkeklerden oluşmaktadır. Ülkemizde şirketlerdeki üst düzey ve orta kademe yönetici pozisyonundaki kadın oranı 2016 yılında %16,7 seviyesinde olduğu tespit edilmiştir (TÜİK, 2018). Bu oran dikkate alındığında araştırmada kullanılan örneklemin Türkiye geneline ilişkin ortalamayla uyumlu olduğu görülmektedir. Ayrıca, katılımcıların %28,5'i bekâr ve %71,5'i evlidir.

Katılımcıların yaşları ele alındığında 29 ile 45 arasında değişen yaşlarda oldukları, %28,5'inin 30 yaşın altında, %14,2'sinin 30-35 yaş aralığında, %14,2'sinin 35-40 yaş aralığında, %43'ünün ise 40-45 yaş aralığında olduğu tespit edilmiştir.

Öte yandan, katılımcıların iş tecrübelerinin 10 ile 29 yıl arasında değiştiği gözlenmiştir. Bireylerin %14,2'sinin 10-15 yıl arasında meslek tecrübesine sahip olduğu, %57'sinin 15-20 yıl arasında, %14,2'sinin 20-25 yıl ve %14,2'sinin 25-30 yıl arasında meslek tecrübesine sahip olduğu görülmektedir.

Katılımcıların eğitim durumları dikkate alındığında %28,5'inin üniversite-lisans mezunu olduğu, %71,5'inin ise lise mezunu olduğu tespit edilmiştir. Bunun yanında katılımcılardan hiçbirinin rekreasyon ve/veya rekreasyon turizmine ilişkin herhangi bir eğitim almadığı dikkat çekmektedir.

4.1.2. İşletme Kapasitelerine İlişkin Sonuçlar

Katılımcılar araştırmaya dahil edilen işletmelerin bünyelerinde bulunan sportif rekreasyon tesislerini; basketbol sahası, plaj voleybolu, voleybol sahası, mini futbol sahası, fitness merkezi, su sporları alanı ve yüzme havuzu olarak belirtmişlerdir. Araştırma sonuçları işletmelerin %57,1’inde plaj voleybolu sahası, %42,8’inde voleybol sahası, mini futbol sahası ve yüzme havuzu, %28,5’inde su sporları imkânının ve %14,2’sinde basketbol sahası ve fitness merkezinin bulunduğunu göstermektedir. Deniz kıyısında bulunan işletmelerde deniz içi rekreasyon faaliyetlerinin yeterli seviyede olmadığı anlaşılmaktadır. Kumsal üzerinde ve işletmenin denizden uzak kısmında tesis edilebilen plaj voleybolu, mini futbol, voleybol sahaları ve yüzme havuzuna işletmelerin ilgisinin fazla olduğu, ancak su sporları aktivitelerine yönelik tesis imkânlarının kısıtlı kaldığı değerlendirilmektedir.

İşletmelerin sundukları su sporları aktivitelerine ilişkin kapasiteleri incelendiğinde, %85,8’inde yüzme imkanının sağlandığı, %71,5’inde jet-ski, su kayağı, banana, kano ve deniz bisikletinin bulunduğu, %56,8’inde sürat botu, yelken ve deniz paraşütü hizmetinin verildiği, %42,8’inin sörf, katamaran ve rüzgar sörfü imkanının bulunduğu, %14,2’sinde ise rafting, sualtı dalış ve yat turları hizmetinin sunulduğu görülmektedir. İşletmelerin su sporlarına dair tesis kapasiteleri değerlendirildiğinde, çeşitlendirmenin dengeli bir dağılım sergilemediği görülmektedir.

4.1.3. Rekreasyon Turizmi Algısına İlişkin Yönetici Görüşlerinden Elde Edilen Sonuçlar

Araştırma vesilesiyle işletmelerin yöneticileriyle görüşme yöntemiyle gerçekleştirilen veri toplama süreci neticesinde yöneticilerin rekreasyon turizmi algısına ilişkin olarak dört koda ulaşılmıştır. Bu kodlar; rekreasyon turizminin işletmeler için “gelir kaynağı olması”, ülkemizde dönem dönem karşılaşılan “turizm alanındaki sorunların bu alanın oluşmasını sağlaması”, yerli ve yabancı turistler açısından “tatil için tercih sebebi olması” ve rekreatif faaliyetlere katılanlar arasında “iletişim kurmayı kolaylaştırması” olarak sıralanmıştır.

4.1.4. Dünyada ve Türkiye’de Rekreasyon Turizmi Eğilimlerine İlişkin Yönetici Görüşlerinden Elde Edilen Sonuçlar

Araştırmada katılımcıların dünyada ve ülkemizde rekreasyon turizminin eğilimine dair görüşleri çerçevesinde beş kod belirlenmiştir. Bu kodlar; ülkemizdeki bireyler gelir ve alım seviyeleri bağlamında “yerli turist için ekonomik engeller olduğu”, turizm yörelerimizin, doğal ve kültürel varlıklarımızın ve işletmelerimizin olanaklarının tanıtımı açısından “turizm fuarlarının önemi”, işletmelerin tesislerinin geliştirilmesi ve alternatif turizm olanaklarına yönelik yapılan harcamaların geri dönüşü açısından “yatırımların karşılık bulması”, başta rekreasyon faaliyetlerinin tesislerde genişletilmesi ve olanakların zenginleştirilmesi dikkate alınarak “yatırımın artırılması gerektiği” ve ülkemizin sahip olduğu turizm potansiyeli hususunda farkındalık oluşturulması, dünyada ivme kazanan rekreasyon turizminin ülkemiz turizm portföyündeki ağırlığının artırılması hususunda halihazırda “Türkiye’de eğilimlerin yetersizliği” olarak sıralanmıştır.

Araştırma neticesinde, işletmecilerin yabancı turistlerin yerli turistlere göre rekreatif etkinliklere katılımının daha fazla olduğu izleniminin edinildiği sonucuna ulaşılmaktadır.

4.1.5. Türkiye’nin Rekreasyon Turizmi Potansiyeline İlişkin Yönetici Görüşlerinden Elde Edilen Sonuçlar

Araştırmada elde edilen verilere neticesinde katılımcıların Türkiye’nin rekreasyon turizmi potansiyeline ilişkin görüşleri kapsamında altı kod tespit edilmiştir. Bunlar; Çeşme yöresinde rekreasyon turizmi bilincinin, hizmet sunumunun ve turistik talebin “gelişmekte olduğu”, ancak halihazırda Çeşme yöresinde “konaklama ve arazi yetersizliği” nin sorun teşkil ettiği, yörenin özellikleri ve talepler dikkate alınarak bölgenin “yapısına uygun aktivitelerin üretilmesi gerektiği”, Çeşme’ye yakın yöreler dikkate alındığında “Urla ve Karaburun’un tercih edilmekte” olduğu, buna rağmen Çeşme yöresinin diğer bölgelere kıyasla “büyük potansiyele sahip” olduğu, ancak rekreasyon turizminin geliştirilmesine yönelik çabalara rağmen çeşitli “güçlüklerle karşılaşıldığı” şeklinde sıralanmıştır.

4.1.6. İzmir-Çeşme’de Rekreasyon Turizminin Geliştirilmesine ve Turizm Olanaklarının Çeşitlendirilmesine İlişkin Yönetici Görüşlerinden Elde Edilen Sonuçlar

Araştırmada katılımcıların İzmir-Çeşme’de rekreasyon turizminin geliştirilmesine ve turizm olanaklarının çeşitlendirilmesine ilişkin görüşleri çerçevesinde altı kod belirlenmiştir. Bu kodlar; rekreasyon turizminin teşvik edildiği yeni “projeler geliştirilmesi gerektiği”, bu amaçla “yatırımların artırılması gerektiği”, işletmelerin halihazırda karşılaştığı sıkıntıların kısa zamanda etkin bir şekilde üstesinden gelinebilmesi için “sorunlara ortak çözüm merkezlerinin geliştirilmesi”, yerel yönetimlerin turizm alanındaki katkılarından azami derecede fayda sağlanabilmesi için “belediye desteğinin önemi”, yerli ve yabancı turistlere sunulacak hizmetin kalitesinin artırılması için ilgili devlet kurumlarının ve belediyelerin üzerinde düşeni yapmaları adına “altyapı ve üstyapı çalışmalarının gerekliliği” ve Çeşme yöresinin rekreasyon turizm potansiyelinin tanıtılması ve ülke sınırlarını aşacak bir üne erişebilmesi için “reklam ihtiyacının olduğu” şeklinde sıralanmıştır.

4.2. TARTIŞMA

Dinamik bir kavram olarak nitelendirebileceğimiz turizm, insanların beklenti, ihtiyaç ve yaşam kültürlerindeki değişimlerle orantılı ve eşzamanlı olarak farklılaşmaktadır. Araştırma sonuçlarından, Çeşme yöresinde turizm işletmelerinin gelir planlamalarında rekreasyon etkinliklerinin kayda değer bir kaynak olarak görülmeye başlandığı anlaşılmaktadır (Emekli, 2016). Yerli ve yabancı turistler deniz tatilinin yanı sıra turizm tesislerinde geçirdikleri zamanı farklı eğlence etkinlikleriyle zenginleştirme beklentisi içindedirler. Dinlenme ve denize girmenin yanında katılmaktan keyif aldıkları etkinlikleri bünyesinde barındıran işletmeleri tatil için tercih etmektedirler. Bunun yanında, rekreasyon faaliyetlerine katılan bireylerin etkinlik esnasında rahat ve yakın iletişim içinde oldukları, etkinlik sayesinde yerli veya yabancı tüm katılımcılarının sıcak, samimi ve devamlılığı olan etkileşim kurdukları dikkate alındığında müşteriler açısından rekreasyon etkinliklerine ağırlık veren işletmelerin önemli bir tercih sebebi olduğu sonucuna ulaşılmaktadır (Erdem ve Girgin, 2008). Bu değerlendirmelerin farkında olan işletmeler daha fazla müşteriye ulaşmak ve gelirlerini artırmak amacıyla rekreasyon etkinliklerine önem verdiği anlaşılmaktadır.

Öte yandan, son yıllarda bölgemizde yaşanan iç savaş, çatışma ve terör faaliyetleri nedeniyle ülkemiz turizm sektörünün karşılaştığı sorun ve sıkıntılar turist sayısı ve turizm gelirlerinde dalgalanmalar yaşanmasını beraberinde getirmiştir. Bu durum işletmelerin yaşadığı sıkıntıları aşmak adına müşterilerine sundukları hizmetleri çeşitlendirme yoluna gitmelerini tetiklemiştir. Bu itibarla, işletmelerin rekreatif etkinliklerini hizmet çeşitlendirmesi adına önemseydiği ve tesislerinde bu faaliyetlere verdikleri değeri ve ağırlığı artırma bilincinde olduğu görülmektedir.

İşletmelerin rekreatif etkinlikler için talep ettiği ilave ücretlerin yerli turistlerin ekonomik alım güçleri açısından pahalı kalması bireylerin rekreatif faaliyetlere katılımını kısıtlamaktadır. Tatil bütçesinin bir kısmını rekreasyon faaliyetlerine ayıran bireyler için ise toplam tatil süresinde kısılmanın olduğu sonucuna ulaşılmaktadır (Özdemir, 2007). Ekonomik kısıtların yanı sıra sosyal ve kültürel alışkanlıkların da yerli ve yabancı turist arasında rekreatif etkinliklere katılım farklılıklarının ortaya çıkmasında etkili olduğu düşünülmektedir. Başta batı ülkeleri olmak üzere rekreatif etkinliklere verilen önemin ve halk arasında farkındalık oluşmasının ülkemize nazaran daha fazla olması bu sonucun elde edilmesinde etkili olduğu değerlendirilmektedir.

İşletmeler açısından bakıldığında bünyelerinde rekreasyon faaliyetlerine yer vermek adına gerekli altyapı yatırımlarına önem verildiği anlaşılmaktadır. Ancak, yatırımların hâlihazırda yeterli düzeyde olmadığı, özellikle turistlerin beklentilerinin karşılanması ve müşteri memnuniyetinin artırılması dikkate alındığında dünyada benzer hizmetler sunan tesislerdeki kalite ve çeşit alternatifleri düzeyine ulaşabilmek için daha fazla yatırıma ihtiyaç duyulduğu sonucuna ulaşılmaktadır (Sarıbaş, 2015).

Öte yandan, Çeşme yöresinde rekreasyon faaliyetlerine yapılan yatırımların karşılık bulduğu görülmektedir. Alaçatı'da rüzgâr sörfü ve yelken faaliyetlerinin ülkemizin dışına taşan ünü ve her geçen gün talepte yaşanan artış bu alandaki doğru yatırımların yöreye yönelik turistik ilginin artırılmasına, turizm olanaklarının geliştirilmesine ve hizmet çeşitliliğinin sağlanmasına katkı sağladığını göstermektedir (Alkan, 2015). En iyi örneklerin yaygınlaşması, farklı rekreatif etkinliklerde özelleşebilecek yeni alternatif yörelerin potansiyellerinin ortaya çıkarılması, rekreatif etkinlikler konusunda fikir alışverişinin artırılması adına işletmecilerin bir araya gelebileceği başta turizm fuarları olmak üzere çeşitli iletişim kanallarının kurulmasının isabetli olacağı anlaşılmaktadır (Altınöz, 2010).

Çeşme yöresi ülkemizdeki rekreasyon turizmi potansiyelinin gelişmekte olduğu bölgelerdendir. Bu aşamada, güney bölgelerdeki işletmelerin gerisinde kaldığı

gözelemlenmektedir. Çeşme'nin yerli ve yabancı turist sayısının arttığı, bunun yanında İzmir gibi ülkemizin en büyük üçüncü metropolüne yakınlığı nedeniyle alternatif turizm hizmetlerinin ciddi bir potansiyel teşkil ettiği değerlendirilmektedir (Emekli, 2016). Günümüzde bireylerin internet ve sosyal medya aracılığıyla tatil tercihleri konusunda daha bilinçli hareket ettiği düşünüldüğünde, işletmelerin bünyelerinde rekreasyon faaliyetlerinin yardımıyla hizmet kalitesi ve çeşitlerini artırma gereksinimi duydukları anlaşılmaktadır (Erdem ve Girgin, 2008).

Çeşme'nin yerleşim, altyapı, imar ve planlama sorunları, kıyıların turizm yatırımlarından ziyade bireysel tatilci yerleşimleriyle dolu olması ve mevcut sahillerin verimli kullanılamaması nedenlerinden dolayı yörede konaklama imkânları sınırlı olmaya devam etmektedir. Turizm yatırımlarına imkân sağlayan arazilerin kısıtlı olması ve kullanılabilir alanların da özel yerleşimlerle doldurulmuş olması yeni yatırımların yörede çoğalmasına da engel oluşturmaktadır. Bu bağlamda, Çeşme yöresine nazaran daha sakin ve gözden uzakta bulunan Urla ve Karaburun gibi bölgelerin rekreasyon turizmine yönelik yatırımlara daha uygun olduğu katılımcılar tarafından dile getirilmiş olmasına rağmen, rekreatif faaliyetlerin çeşitliliği dikkate alındığında Çeşme özelinde yörenin ülkemizin bilinen ve gelişen turizm merkezlerinden biri olması, yörenin doğa imkanlarının hem deniz hem de kara etkinliklerine müsait olması nedenleriyle yörenin yapı ve şartlarına uygun birçok rekreatif etkinliğin gerçekleştirilebileceği değerlendirilmektedir. Bu açıdan, katılımcıların görüşleri çerçevesinde bölgede turizmin çeşitlendirilmesi adına rekreasyon etkinliklerinin önemli bir imkan sağladığı, ancak bu aşamada yüksek potansiyelin yeteri kadar değerlendirilemediği sonucuna ulaşılmaktadır (Emekli, 2016).

Çeşme yöresinin yerli ve yabancı turistlere hitap edecek tarzda turizm potansiyelinin ortaya çıkarılması ve hizmet çeşitlendirilmesi adına rekreatif etkinliklerin önemszenmesi gerektiği ortaya çıkmıştır. Bu amaçla, mevcut turizm merkezlerinin geliştirilmesi, ıslah edilmesi, farklı konseptler kullanılarak turistlere alternatif imkânlarla sunulması, değişik hizmet imkânlarını bir araya getirecek sunum alternatiflerinin geliştirilmesi ve bu yönde geliştirilecek projelerin kamu ve yerel yönetimler tarafından desteklenerek teşvik edilmesinin önem arz ettiği sonucuna ulaşılmaktadır. Bu açıdan, rekreasyon faaliyetleri düşük maliyetli yatırım gerektiren alternatif turizm hizmetleri olarak ön plana çıkabilmektedir (Ardahan, 2012). Katılımcılar yüksek maliyet gerektiren ancak az sayıda turizm alternatifine ev sahipliği

yapacak tesisler yerine düşük maliyetli ancak çeşitlendirilmiş turizm imkanları sunan yatırımların yörenin ihtiyaçlarına daha uygun cevap vereceğine vurgu yaptıkları görülmektedir.

Turizm alanında yatırım yapanların karşılaştıkları sorunların zaman kaybetmeden aşılması adına ilgili taraflar arasında oluşturulacak çözüme yönelik ortak platformlar önem arz etmektedir (Alkan, 2015). Bu amaçla, yörede gerçekleştirilecek rekreasyon turizm faaliyetlerinin projelendirilmesi, işletilmesi ve tanıtılması süreçlerinde girişimci, müşteri, devlet kurumları, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarının işbirliği ve karşılıklı desteği çerçevesinde atılacak adımların uzun dönemde verimli sonuç elde edilmesinde kilit öneme sahip olduğu değerlendirilmektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

5.1. ÖNERİLER

Araştırma neticesinde elde edilen veriler ve verilerin değerlendirilmesi ile ulaşılan sonuçlar kapsamında İzmir-Çeşme yöresi özelinde turizmin çeşitlendirilmesi kapsamında rekreasyon turizminin geliştirilmesine ilişkin olarak araştırmacılara ve kurumlara yönelik öneriler aşağıda sıralanmıştır.

5.1.1. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- Nitel araştırma yöntemiyle yapılan bu çalışma konusu nicel araştırma yöntemleri yardımıyla da analiz edilebilir.
- İzmir-Çeşme özelinde incelenen araştırma konusu, ülkemizin farklı turizm bölgeleri de esas alınarak rekreasyon turizminin ülkemiz genelinde turizmin çeşitlendirilmesine katkısı irdelenebilir.
- İşletmecilerin görüşleri dikkate alınarak hazırlanan bu araştırmanın aksine müşteri veya hizmet alıcı konumunda bulunan yerli ve yabancı turistlerin görüşleri çerçevesinde turizmin çeşitlendirilmesinde rekreasyon turizminin rolü ele alınabilir.

5.1.2. Özel Sektör İşletmelerine, Kamu Kurumlarına, Yerel Yönetimlere ve Sivil Toplum Kuruluşlarına Yönelik Öneriler

5.1.2.1 Turizm işletmelerine yönelik öneriler

- İşletmelerin tesis imkanlarının iyileştirilmesi, Çeşme yöresinin deniz turizmi önceliğinin olmasına bağlı olarak başta su sporları olmak üzere rekreasyon faaliyetlerinin çeşitlendirilmesi isabetli olacaktır.
- Çeşme yöresinin deniz turizmi yanında termal turizm, kongre ve konferans turizmi, dağ turizmi ve sağlık turizmi gibi alternatif alanlardaki güçlü yanlarının ortaya çıkarılması adına bu alanlarda da hizmet sunumu adına gerekli imkânların sağlanması yerinde olacaktır.
- Turizm hizmetlerinden faydalanan yerli ve yabancı turistlerin öncelikleri arasında yer alan rekreasyon faaliyetlerinin işletmeler bünyesinde öncelikli

turizm alanları olarak gerekli önemin verilmesi turistik ilginin artmasına katkı sağlayacaktır.

- Çeşme yöresinin deniz turizmine yönelik yoğun potansiyeline rağmen, işletmelerde deniz içi rekreasyon etkinliklerinin yeterli seviyede olmadığı tespit edilmiştir. Bu itibarla, işletmelerin deniz içi rekreasyon faaliyetleri imkanlarının geliştirilmesi gerekmektedir. Bu alanda yapılacak yatırımlara öncelik verilmesi isabetli olacaktır.
- Deniz içi rekreasyon etkinliklerinin yanı sıra yörenin doğal, kültürel ve sosyal yapısına uygun alternatif rekreasyon etkinliklerinin turizm işletmeleri tarafından yerli ve yabancı turistlere sunumuna başlanması bölge turizminin gelişimi adına atılacak kayda değer adımlardan biri olarak görülmektedir.
- İşletmecilerin hiçbir rekreasyon eğitimi almamış olmasından yola çıkarak, ülkemizde turizmin çeşitlendirilmesi adına en önemli avantajlarımızdan biri olan rekreasyon etkinlikleri ve bu faaliyetlerin yönetimi adına turizm işverenleri ve çalışanlarının gerekli eğitimi almalarının sağlanması yerinde olacaktır.
- Rekreasyon turizmine yönelik talebin canlandırılması için özellikle kadınların hem müşteri hem de çalışan olarak rekreasyon turizmi faaliyetlerine iştirakinin özendirilmesi ve teşvik edilmesi faydalı olacaktır.

5.1.2.2 Kamu kurumlarına yönelik öneriler

- Dönemsel turizm planlamalarında rekreasyon turizmine ayrılan ilginin fazlaştırılması gerekmektedir. Yıllan yıla ülkemizin küresel turizm pastasında artan payı dikkate alındığında sektöre canlılık getirmek adına turizm çeşitliliğinin sağlanmasında etkili olduğu değerlendirilen rekreatif faaliyetlere yönelik yatırım politikalarının geliştirilmesi ve turizm teşviklerinin artırılması gerektiği düşünülmektedir.
- Rekreatif faaliyetlerin turizm alanında yoğun kullanılmaya başlandığı dönemlerde, birçok turizm işletmesinin iç piyasada yeterli eğitimi almış bireylerin bulunmaması nedeniyle işgücünü yurtdışından temin etme yolunu tercih ettiği bilinmektedir. Bu anlamda, yetişmiş işgücü eksikliğinin etkisi hissedilmeye devam etmektedir. Rekreasyon faaliyetlerinin planlanması ve

uygulanması alanında gerekli ve yeterli eğitimi almış bireylerin yetiştirilmesi için Spor Bilimleri Fakülteleri bünyesindeki Rekreasyon Bölümlerinin sayısının artırılması ve bölümlerde turizm içerikli derslerin kapsamının genişletilmesinin isabetli olacağı değerlendirilmektedir.

- Kamu kurumlarının ülkemizde rekreasyon etkinliklerine katılımı teşvik etmek adına toplumsal bilincin canlandırılması ve artırılmasına yönelik projelere ağırlık vermesi beklenmektedir. Gençler başta olmak üzere toplum arasında “aktif serbest zaman” bilincinin önemi vurgulanmalı ve rekreatif etkinliklerin gerçekleştirilebileceği aktivite alanları, dinlenme ve eğlenme ortamları ile ilgili plan ve toplum tabanlı proje sayılarının ve uygulanabilirliklerin artırılması yerinde olacaktır.

5.1.2.3. Yerel yönetimlere yönelik öneriler

- Çeşme yöresinde yazlık tatilcilerin konaklamalarına yönelik site ve yazlık yerleşim yerleri yeni turizm işletmeleri için arazi yetersizliğine neden olmaktadır. Konaklama kapasitesini, yeni tesis inşaatlarını ve mevcut tesislerin kapasite geliştirmelerini de olumsuz etkileyen bu durumun yörenin turizm potansiyelini geliştirmesine engel olmaması için yerel yönetimlerin şehir planlamaları önem arz etmektedir. Bu itibarla, yerel yönetimlerin imar izin ve planlamalarını yerel ekonominin faydasına olacak şekilde turizm faaliyetlerinin gelişme kapasitesini dikkate alarak sürdürmeleri isabetli olacaktır.
- Mevcut tesislerin müşterilerine daha kaliteli bir hizmet sunabilmeleri için Çeşme yöresindeki altyapı ve üstyapı sorunlarının ivedilikle çözümlenmesi beklenmektedir.
- Bölgede turizm faaliyetlerinin geliştirilmesi ve turizm gelirlerinin artırılması adına yaz aylarında yaşanan yoğunluğu karşılayacak nitelikte belediye hizmetlerinin planlanması ve icrası gelişime katkı sağlayacaktır.

5.1.2.4. Sivil toplum kuruluşlarına yönelik öneriler

- Ülkemizin sahip olduğu turizm potansiyeline yönelik uluslararası alanda farkındalık oluşturulması adına turizm fuarlarından azami derece fayda sağlanması gerekmektedir. Bu itibarla, turizm işletmelerinin bir araya

gelmesiyle kurulan veya kurulabilecek yeni çatı oluşumlar bünyesinde Çeşme yöresinin turizm potansiyelinin tanıtılmasına yönelik fuarlara ve etkinliklere aktif katılımın gerekli olduğu değerlendirilmektedir. Bu platformlarda yörenin rekreasyon turizm potansiyelinin tanıtımına yönelik detaylı hazırlıklar yapılarak, bu konunun gündemde tutulmasının isabetli olacağı düşünölmektedir.

- İşletmelerin kamu kurumları ve yerel yönetimlerle yaşadıkları sorunların çözümü veya anılan kurumlardan beklentilerinin karşılanması amacıyla sivil toplum kuruluşları bünyesinde ortak çözüm merkezlerinin tesis edilmesinde fayda görölmektedir.

KAYNAKÇA

Akat, Ö. (1997). *Pazarlama Ağırlıklı Turizm İşletmeciliği*. Bursa: Gazi Yayınları.

Akgül, O. (2003). *Turistik Ürün Çeşitlendirme Kapsamında Kültür Turizmi, Aphrodisias-Geyre Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Aktaş A. (2002). *Turizm İşletmeciliği ve Yönetimi*. Antalya: Azim Matbaa.

Alkan, C. (2015). Doğal ve Kültürel Varlıklara Dayalı Turistik Ürün Çeşitlendirmesi ve Sürdürülebilirliği Literatür Çalışması. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 3(19): 214-226.

Altınöz, H. (2010). *Türkiye’de Turizmin Çeşitlendirilmesi Kapsamında Gençlik Turizmi*. (Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi). Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.

Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., & Yıldırım, E. (2010). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı*. Sakarya: Sakarya Yayıncılık, 6. Baskı.

Ardahan, F. ve Lapa, T. Y. (2011). Açık Alan Rekreasyonu: Bisiklet Kullanıcıları ve Yürüyüşçülerin Doğa Sporunu Yapma Nedenleri ve Elde Ettikleri Faydalar. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1): 1327–1341.

Ardahan, F. (2012). Rekreasyonel Egzersize Güdüleme Ölçeğinin (REMM) Çeşitli Demografik Değişkenlere Göre İncelenmesi: Antalya Örneği. *I. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi (ss.57-72)*. Kemer, Antalya. 12 – 15 Nisan 2012.

Ardahan, F. (2016). *Her Yönüyle Rekreasyon*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Arslan, M. (2016). *Tema Parkları*. <http://www.plantdergisi.com/yazi-prof-dr-mukerrem-arslan-207.html>, (26.08.2017).

Aukerman, B. (2011). *Water and Land Recreation Opportunity Spectrum (WALROS)*. Colorado: Haas, and Associates.

Bayer, M. Z. (1992). *Turizme Giriş*. İstanbul: Küre Ajans.

Baytok, A. (1998). *Türkiye’de Turistik Ürün Çeşitlendirme Stratejisi Kapsamında Kongre Turizminin Geliştirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Bilgehan G. (2004). Macera Turizminin Kapsamı ve Macera Turizminde Kaza Riski. *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*. 1(1): 21-28.

Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü - UNWTO (2014). *Glossary of Tourism Terms*. <http://cf.cdn.unwto.org/sites/all/files/Glossary-of-terms.pdf>, (21.06.2017).

Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü - UNWTO (2017). *Tourism Highlights*. <http://www.e-unwto.org/doi/book/10.18111/9789284419029>, (15.09.2017).

Buck, R. (2007). *International Handbook of Research in Arts Education*. Besler L. (Ed.). Champaing: Springer.

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, K. E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F., (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.

Çeşme Kaymakamlığı (2016). *Ekonomik Durum*. <http://www.cesme.gov.tr/ekonomik-durumu>, (02.09.2017).

Çetin, İ. (2001). *Turistik Ürün Çeşitlendirmesinde Eko-Turizmin Yapısal Analizi ve Türkiye’de Geliştirme Stratejileri (Örnek Bir Uygulama)*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Balıkesir: Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çetinel, F. (2004). Türkiye’de Turistik Ürün Çeşitlendirilmesi. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*. 102-104.

Çımat, A. ve Bahar, O. (2003). Turizm Sektörünün Türkiye Ekonomisi İçindeki Yeri ve Önemi Üzerine Bir Değerlendirme. *Akdeniz Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 6: 1-15.

Çolak, O. (2009). *Turistik Ürün Çeşitlendirme Kapsamında Kırsal Turizm ve Kırsal Turizm İşletmeciliği: Şirince Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Dalkılıç, G. (2017). *Otel İşletmelerinde Rekreasyon ve Serbest zaman Değerlendirmeleri: Yönetimsel Bir Yaklaşım*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Arel Üniversitesi.

Demir, C. ve Demir, N. (2006). Bireylerin Serbest zaman Faaliyetlerine Katılmalarını Etkileyen Faktörler İle Cinsiyet Arasındaki İlişki: Lisans Öğrencilerine Yönelik Bir Uygulama. *Ege Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Ege Akademik Bakış Dergisi*. 6(1): 36-48.

Demirtaş, D. (2012). Türkiye’de Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Su Altı Dalış Turizmi ve Rafting Turizmi. *13. Ulusal Turizm Kongresi Bildiri Kitabı*. Düzenleyen Akdeniz Üniversitesi Turizm Fakültesi, Antalya. 6-9 Aralık 2012.

Dinçer, M. Z. (1993). *Turizm Ekonomisi ve Türkiye Ekonomisinde Turizm*. İstanbul: Filiz Kitapevi.

Doğmuş, O. E. (2013). *Türkiye’de Turizmin Çeşitlendirilmesi Politikaları: Antalya Örneği ve Manavgat’ta Golf Turizmi Yatırımları*. Antalya: Manavgat Ticaret ve Sanayi Odası Yayınları.

Emekli, G., İbrahimov, A. ve Soykan, F. (2006). Turizmde Küreselleşmeye Coğrafi Yaklaşım ve Türkiye. *Ege Coğrafya Dergisi*. 15: 1-16.

Emekli, G. (2016). Sürdürülebilir Turizmde Çeşitlendirmenin Önemi: Çeşme-İzmir. *TÜCAUM Uluslararası Coğrafya Sempozyumu Bildiri Kitabı*. Düzenleyen Ankara Üniversitesi, Ankara. 13-14 Ekim 2016.

Emil, T. (2004). *Dağ Turizmi (Kayak Merkezleri) Sektör Profili*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Etüt ve Araştırma Şubesi.

Erdem, B. ve Girgin, G. K. (2008). Spor Turizmi. *Turistik Ürün Çeşitlendirmesi* (ss. 385-410). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Ergin, Y. D. (1994). Örnekleme Türleri. *M.Ü Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*. 6: 91-102.

Garda, B. (2014). *Macera Turizmi Pazarlaması*. Konya: Çizgi Kitabevi.

Gist, N. P. ve Fava, S. F. (1964). *Urban Society*. New York: Crowell.

Güvercin Göçmen, Z. (2008). *Turizm Çeşitlendirmesi Kapsamında İzmir’de Termal Turizmin Tedavi Amaçlı Kullanımı ve Ekonomik Değeri*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Hacıoğlu N. ve Avcıkurt, C. (2011). *Turistik Ürün Çeşitlendirmesi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Hacıoğlu, N., Gökdeniz, A. ve Dinç, Y. (2009), *Serbest zaman ve Rekreasyon Yönetimi*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Hazar, A. (2007). *Spor ve Turizm*. Ankara: Detay Yayıncılık, 1. Baskı.

Hazar, A. (2014). *Rekreasyon ve Animasyon*. Ankara: Detay Yayıncılık. 1. Baskı.

İncekara, A. (1998). *Doğu Anadolu’da Kış Turizmi ve Geliştirme Olanakları*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları.

İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2017). *İstatistikler ve Veriler*. <http://www.izmirkulturturizm.gov.tr/TR,77220/turizm-istatistikleri.html>, (23.08.2017).

Jennings G. (2007). *Water-Based Tourism, Sport, Leisure, and Recreation Experiences*. New York: Routledge.

Karadağ, A. (2002). *Eğridir İlçesinin Rekreasyon Kaynaklarının Belirlenmesi ve Değerlendirilmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Karaküçük, S. (2008). *Rekreasyon Serbest zamanları Değerlendirme*. Ankara: Gazi Kitabevi, 6. Baskı.

Karaküçük, S. ve Akgül, B. M. (2016). *Ekorekreasyon: Rekreasyon ve Çevre*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Karaküçük, S. (2016). *Rekreasyon Bilimi*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Keskin, I. S. (2014). *Kırsal turizm tesisi nedir?* <https://emlakkulisi.com/kirsal-turizm-tesisi-nedir/287969>, (11.09.2017).

Kılıç, S. (2015). Kappa testi. *Journal of Mood Disorders*. 5(3): 142-145

Kozak N., Kozak M. ve Kozak, M. (2008). *Genel Turizm, İlkeler ve Kavramlar*. Ankara: Detay Yayıncılık, 7.Basım.

Koyuncu, İ. (2012). *Rekreasyon Potansiyelinin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma; Aksaray Güzelyurt İlçesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara: Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

Kozak, N. (2008). *Turizm Pazarlaması*. Ankara: Detay Yayıncılık.

Kraus, R. (1978). *Recreation and Leisure in Modern Society*. Santa Monica: Good Year.

Kulu, O. (1994). *Turizmde Arz Kaynaklarının Çeşitlendirilmesi ve Ege Bölgesi'nde Turizm Potansiyeli*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kumar, R. (2011). *Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Edge Akademi, 3. Baskı.

Leberman, S. I. ve Mason P. (2002). Planning for Recreation and Tourism at the Local Level: Applied Research in the Manawatu Region for New Zealand. *Tourism Geographics*. 4(1): 3-21.

Leiper, N. (1979). The Framework of Tourism: Towards a Definition of Tourism, Tourist and Tourism Industry. *Annals of Tourism Research*. 6(4): 390-407.

Lin, N. (1976). *Foundations of Social Research*. McGraw-Hill, USA.

McIntosh, R. W. ve Goeldner, C. R. (1990). *Tourism: Principles and Philosophies*. New York: John Wiley and Sons Inc. 7th Edition.

McLean, D. ve Hurd, A., Rogers M. (2011). *Kraus' Recreation and Leisure in Modern Society*. Jones & Bartlett Publishers.

Nykiel, A. R. (1997). Ten Trends to the Millennium. *Journal of Hospitality & Marketing*. 4(2): 77-84.

Özdemir Meriç, P. (2007). İzmir'de Turizm Sektörünün Geliştirilmesinde Turistik Ürün Çeşitlendirmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 9(1): 298-316.

Özer, S. ve Tüzünkan, D. (2012). İstanbul'da Alışveriş Turizmi ve Turizm Ekonomisine Yansımaları. *13. Ulusal Turizm Kongresi Bildiri Kitabı*. Düzenleyen Akdeniz Üniversitesi Turizm Fakültesi, Antalya. 6-9 Aralık 2012.

Özgüç, N. (2003). *Turizm Coğrafyası: Özellikler ve Bölgeler*. İstanbul: Çantay Kitabevi, 4. Baskı.

Öztaş, K. (2002). *Turizm Ekonomisi Genel Turizm Bilgileri*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Öztürk, Y. ve Yazıcıoğlu, İ. (2002). Gelişmekte Olan Ülkeler İçin Alternatif Turizm Faaliyetleri Üzerine Teorik Bir Çalışma. *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*. 2(1): 187-194.

Pearce, D. G. (1995). *Tourism Today: A Geographical Analysis*. Essex: Longman Publishing, 2nd Edition.

Pigram, J. (1983). *Outdoor Recreation and Resource Management*. London: Croom Helm.

Punch, K. F. (2011). *Sosyal Araştırmalara Giriş: Nicel ve Nitel Yaklaşımlar*. Ankara: Siyasal Kitabevi

Robinson, G. W. S. (1972). The Recreation Geography of South Asia, *Geographical Review* , 62(4): 561-572.

Sağlık, E. ve Kocaman, G. (2014). Kayak Merkezlerinde Turistlerin Hizmet Kalite Algısının Belirlenmesi: Palandöken Kayak Merkezinde Bir Uygulama. *Atatürk İletişim Dergisi*. 6: 67-88.

Sarıbaş, Ö. (2015). *Turistlerin Rekreasyon Faaliyetlerine Katılımlarını Etkileyen Unsurlar: Antalya ve İzmir Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İzmir: Kâtip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sencer, M. ve Sencer, Y. (1978). *Toplumsal Çalışmalarda Yöntembilim*. Ankara: TODAİE

Serçek, S. ve Serçek, G. (2012). Mardin'de Kongre Turizmi ve Geliştirilebilirliği. 13. *Ulusal Turizm Kongresi Bildiri Kitabı*. Düzenleyen Akdeniz Üniversitesi Turizm Fakültesi, Antalya. 6-9 Aralık 2012.

Sezgin O.M. (1995). *Genel Turizm*. Ankara: Tütibay.

Şebin, K. (2009). *Erzurum Kış Sporları Turizmi ile İlgili Yöre Halkının Tutum ve Beklentileri*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Şenol, Ş. (2012). *Araştırma ve Örnekleme Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayıncılık

Toskay, T. (1989). *Turizm: Turizm Olayına Genel Yaklaşım*. İstanbul: Der Yayınları, 3. Baskı.

Türkiye İstatistik Kurumu - TÜİK (2017). *Temel İstatistikler*. <http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist>, (22.08.2017).

Türkiye İstatistik Kurumu - TÜİK (2018). *İstatistiklerle Kadın, 2017*. <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=27594>, (11.05.2018).

Türkiye Seyahat Acentaları Birliği - TURSAB (2017). *Turizm İstatistikleri*. <https://www.tursab.org.tr/tr/turizm-verileri/istatistikler>, (21.08.2017).

Türk Dil Kurumu (2007). *Güncel Türkçe Sözlük*. http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.59df8a47d91d68.72850385, (21.06.2017).

Türkmen, M., Kul, M., Genç, E. ve Sarıkabak, M. (2013). Konaklama İşletmesi Yöneticilerinin Rekreasyon Algı ve Tutumlarının Değerlendirilmesi: Batı Karadeniz Bölgesi Örneği. *Turkish Studies, International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 8(8): 2139-2152.

TÜSİAD (2014). *Türkiye’de Alternatif Turizmin Gelişimine Yönelik Değerlendirmeler*. İstanbul: TÜSİAD Turizm Çalışma Grubu Raporu.

Ülker, İ. (1992). *Dağ Turizmi*. Ankara: Turizm Bakanlığı Yayınları.

Üzümcü, Ö. (2016). Nitel Araştırma Yöntemine Sahip Tezlerin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 4(32): 327-340

Veal, A. J. (1992). Definitions of Leisure and Recreation. *Australian Journal of Leisure and Recreation*. 2(4): 44-48.

Yıldırım A. ve Şimşek, H. (2015). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara.

Yürük, E. (1999). *Türk Turizminin Dünya Turizmine Entegrasyonunda Turistik Ürün Politikaları*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

EKLER

EK 1:

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Değerli Katılımcı,

Bu çalışmanın amacı, Turizmin çeşitlendirilmesi kapsamında “Rekreasyon Turizmi” ni inceleyerek, son yıllarda hızlı bir gelişim gösteren turizm alanında, ürün çeşitlendirmesi kapsamında yapılan rekreasyon turizmi alanındaki arz ve talep potansiyellerinin araştırılması ve elde edilen bulgular ışığında, bu alanda yeterli ve eksik yönlerin tespit edilmesidir. Soruları dikkatle okuyarak, size en uygun seçeneği (x) “çarpı” ile işaretleyerek cevaplayınız.

Soruları cevapladığınız için teşekkür ederiz.

Selhan ÇALIKUŞU
Rekreasyon Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi
Manisa Celal Bayar Üniversitesi

Doç. Dr. Pınar GÜZEL
Tez Danışmanı
Manisa Celal Bayar Üniversitesi

Yaşınız:	
Cinsiyetiniz:	() Kadın () Erkek
Eğitim Durumunuz:	
Medeni Durumunuz:	
Unvanınız ve Göreviniz:	
Meslek Yılıınız:	

1. Çalıştığınız işletmenin Adı:	
2. Alanınız-Bölümünüz:	
3. Rekreasyonla ilgili eğitim aldınız mı?	a) Evet b) Hayır
4. İşletmenizde rekreasyon faaliyetleri nasıl yapılmaktadır?	a) Rekreasyon/animasyon şirketi bünyesinde b) Otel bünyesinde
5. İşletmenizde hangi sportif rekreasyon amaçlı tesisleriniz vardır?	a) Yüzme Havuzu () b) Fitness Merkezi () c) Tenis Kortu () d) Squash Kortu () e) Basketbol Sahası () f) Voleybol Sahası () g) Mini Futbol () h) Mini Golf () i) Plaj Voleybolu () j) Diğer

6. İşletmenizde hangi su sporları aktivitelerini sunuyorsunuz?	<ul style="list-style-type: none"> • Yüzme () Sörf () Su kayağı () Rafting () • Jet-ski () Sürat botu () Banana () Kano () • Deniz bisikleti () Sualtı dalış () Katamaran () Yat turları () <p>5. Rüzgar Sörfü () Yelken () Deniz paraşütü () Havuz oyunları () Diğer</p>
7. İşletmenizde hangi kara sporları aktivitelerini sunuyorsunuz?	<ul style="list-style-type: none"> • Jogging () Fitness () Aerobik-Step () Trekking () • Safari () Dağ bisikleti () Tırmanma () Ata binme () • Yamaç paraşütü () Okçuluk Plaj futbolu Mini futbol <p>6. Plaj voleybolu Voleybol Basketbol Mini golf • Tenis Squash Masa tenisi Bilardo Dart Bocce Diğer.....</p>
8. İşletmenizde turizm rekreasyonu aktivite ekibiniz kaç kişiden oluşmaktadır?	<ul style="list-style-type: none"> • 1-5 6-10 11-15 16-20 21+
9. Rekreasyon Turizmi nedeniyle bir yıl içerisinde, işletmenize gelen yerli ve yabancı turist sayısı kaçtır?	
10. Rekreasyon Turizmi nedeniyle gelen turistler ortalama ne kadar süre konaklamaktadır?	
11. Rekreasyon Turizmi nedeniyle tesisinize gelen turistler doluluk oranlarınıza yüzde kaç etki etmektedir?	
12. Rekreasyon Turizmi nedeniyle elde ettiğiniz gelir cironuzun yüzde kaçdır?	

EK 2:

GÖRÜŞME SORULARI

Değerli Katılımcı,

Bu çalışmanın amacı, Turizmin çeşitlendirilmesi kapsamında “Rekreasyon Turizmi” ni inceleyerek, son yıllarda hızlı bir gelişim gösteren turizm alanında, ürün çeşitlendirmesi kapsamında yapılan rekreasyon turizmi alanındaki arz ve talep potansiyellerinin araştırılması ve elde edilen bulgular ışığında, bu alanda yeterli ve eksik yönlerin tespit edilmesidir. Sizinle yapılan görüşmede aşağıdaki soruları bilginiz ve tecrübeniz dâhilinde kazanımlarınızı düşünerek cevaplamanızı istiyoruz. Vereceğiniz cevaplar araştırmamız için büyük önem taşımaktadır.

Soruları cevapladığınız için teşekkür ederiz.

Selhan ÇALIKUŞU
Rekreasyon Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi
Manisa Celal Bayar Üniversitesi

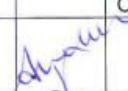

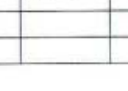

Doç. Dr. Pınar GÜZEL
Tez Danışmanı
Manisa Celal Bayar Üniversitesi

Görüşme Soruları:

1. Genel anlamda turizm çeşitleri içerisinde rekreasyon turizmine bakış açınız nedir?
2. Dünyada ve Türkiye’de Rekreasyon turizmine yönelik eğilimler hakkında ne düşünüyorsunuz?
3. Rekreasyon turizmine yönelik gelişim gösteren eğilim sizce ülkemizde karşılık buluyor mu ve rekreasyon turisti profili ülkemizde de oluşuyor mu?
4. Genelde ülkemizin özelde ise Çeşme’nin rekreasyon turizmi potansiyelini nasıl değerlendiriyorsunuz?
5. Rekreasyon turizminin geliştirilebilmesi için Çeşme yöresinde neler yapılabilir?

EK 3:

ETİK KURUL ONAY BELGESİ

KARAR TARİH / NO	11/01/2016 -1/10						
ARAŞTIRMANIN ADI	"Turizmin Çeşitlendirilmesi Kapsamında "Rekreasyon Turizmi":İzmir – Çeşme Örneği"						
SORUMLU ARAŞTIRMACI	Selhan ÇALIKUŞU						
ARAŞTIRMA EKİBİ	Selhan ÇALIKUŞU –Yrd.Doç.Dr. Pınar GÜZEL						
ARAŞTIRMANIN NİTELİĞİ	YÜKSEK LİSANS – DOKTORA TEZİ ☒ AKADEMİK AMAÇLI ☐						
KARAR BİLGİLERİ	Araştırma dosyası ile Rekreasyon Anabilim Dalı Başkanlığının 24.12.2015 tarih ve 20559679-315 sayılı yazısı incelenmiş; Etik açıdan UYGUN OLDUĞUNA / UYGUN OLMADIĞINA oy birliği ile karar verilmiştir.						
Ünvanı/Adı /Soyadı		Araştırma İle İlişkisi Olan Üye	Toplantıya Katılmayan Üye	Ünvanı/Adı /Soyadı		Araştırma İle İlişkisi Olan Üye	Toplantıya Katılmayan Üye
Prof.Dr. Ayşe İLKER FEF Türk Dili ve Edebiyatı ABD.		☐	☐			☐	☐
Doç.Dr. Selhan ÖZBEY Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu		☐	☐			☐	☐
Doç.Dr. Tülin CANBAY İİBF Maliye ABD		☐	☐			☐	☐
Doç.Dr. C. Erdem HEPAKTAN İİBF İktisat ABD		☐	☐			☐	☐
Yrd.Doç.Dr. Kadir ADAMAZ Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü		☐	☐			☐	☐
Yrd.Doç.Dr. Nejdet BILGI FEF Tarih ABD.		☐	☐			☐	☐
Yrd.Doç.Dr. Papatya ALKAN GENCA FEF İngiliz Dili ve Edebiyatı ABD.		☐	☐			☐	☐
		☐	☐			☐	☐
		☐	☐			☐	☐
Etik Kurulumuzun kararı yukarıda belirtilmiştir. Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.							
						 Prof.Dr. Ayşe İLKER	

EK 4:

SES KAYIT CİHAZI İZİN BELGESİ

Değerli Katılımcı;

“Turizmin çeşitlendirilmesi kapsamında “Rekreasyon Turizmi”: İzmir - Çeşme örneği ” adlı araştırma ile Turizmin çeşitlendirilmesi kapsamında “Rekreasyon Turizmini inceleyerek, son yıllarda hızlı bir gelişim gösteren turizm alanında, ürün çeşitlendirmesi kapsamında yapılan rekreasyon turizmi alanındaki arz ve talep potansiyellerinin araştırılması ve elde edilen bulgular ışığında, bu alanda yeterli ve eksik yönlerin tespit edilmesi amaçlanmaktadır. Katılımınız ve desteğiniz için teşekkür ederiz.

Selhan ÇALIKUŞU
Rekreasyon Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi
Manisa Celal Bayar Üniversitesi

Doç. Dr. Pınar GÜZEL
Tez Danışmanı
Manisa Celal Bayar Üniversitesi

Selhan ÇALIKUŞU’ nun söz konusu araştırması için yapılacak olan görüşmemizin ses kayıt cihazına alınmasında herhangi bir sakınca bulunmamaktadır.

Tarih :
Ad-Soyadı :
İmza :